

Jon

Jisas Krajs Manö Aij u Jon kalî kliñ rîka

God Manö nîpe ram mîñöŋ it i aua

¹ Ram mîñöŋ hadame dagol gau gî laga ñin u, God Manö mîdeia. God Manö nîpe God aip mîdeia. God Manö nîpe u rö nöp God me. *

² Ram mîñöŋ hainö gî la; nöd yabiñ God Manö nîpe God aip mîdeia.

³ God nîpe gö, God Manö nîpe nan gau magöŋhalö gî la. Nan ap ke laga; nîpe ke gî la nan gau nöp mîdöp. *

⁴ God Manö nîpe kamiŋ mîdep it u. Kamiŋ mîdep magö anîbu nîbi bî kalîp mailö ña. *

⁵ Mailö anîbu amöm nîbi bî sibön göp an au mîdpal gau ñî lab niŋöm sibön mailö anîbu paŋog göl rö lagöp. *

⁶⁻⁷ Nîbi bî gau magöŋhalö Mailö anîbu nîp niŋ udöl, a göm, God bî ap nîp hag lö, nîpe apöm Bî Mailö halö anîbu manö hag ñîmîdöp. Bî manö hag ñîmîdöp bî anîbu hib nîpe Jon. *

⁸ Jon nîpe Mailö anîbu wasö. Nîpe yiŋariŋ bî an Mailö mîdöp manö u nîbi bî gau kalîp hag ñîniŋ aua.

* **1:1:** Jon 17:5; 1Jn 1:1-2; Rep 19:13 * **1:3:** 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 * **1:4:** Jon 5:26 * **1:5:** Jon 3:19 * **1:6-7:** Mad 3:1; Luk 1:13-17,76

9 Mailö niṅö yabiḷ anibu nipe ram minöṅ iḷ i apöm niḃi bi gau magöṅhalö kalip mailö ñöl giḃidöp. *

10 God Manö nipe ram minöṅ iḷ i apöm midmädöp. God nipe gö, God Manö nipe ke minöṅ naböṅ iḷ i gi löm, niḃi bi gau gi löm ga. Pen nipe ke ram minöṅ iḷ i ap mideia u, niḃi bi nip amgö niṅöm Bi Kub u a göm niṅagla.

11 Nipe ram minöṅ nipe ke aua u pen niḃi bi nipe ke nip udagla.

12 Pen niḃi bi au, Krais manö aij nipe u niṅ udöm, nip Bi Kub hon, a göm, udla gau, kalip geia God ñi pai nipe midpal.

13 God ñi pai nipe midpal u, bi ber gau udöm, ñi pai yag daulö midpal rö midagpal. God nipe ke gö ñi pai nipe midpal. *

14 Pen Manö anibu, nipe apöm bi hañ roman löm, hanip aip han midmädöp. Anib u, hon mailö magö aij nipe hadö niṅbun. Nipe Bap Ñi nipe añi yabiḷ u me, Bap nipe ke mailö magö aij ke halö midöp rö, Ñi nipe u rö nöp midöp. Pen nipe hañ roman löm bi rö apöm, hanip magöṅhalö mög niṅöm midmagö yabiḷ löm, God Manö niṅö u magöṅhalö hag ñi aij giḃidöp.

15 God Manö nipe aua u, Jon nipe niṅöm, wiñ alöm niḃi bi gau kalip haga, “Bi miñi auöp i nöp me, yad kalöp nöd hagnö, ‘Bi ap nipe yad hain aunab u pen yip yag dauagep adö u, nipe hadame dagol gau midmädöp. Anib u, nipe yad rö wasö; nipe Bi Kub yabiḷ,’ a giḃnö u, bi anibu me u,” a ga.

* 1:9: Jon 8:12 * 1:13: Jon 3:3-6; Plp 2:7; Jon 2:11; 1Pi 1:23

16 Nipe hanip nibi bi magönhalö mög yabił niñöm, ud aij göm, nan aij aij iru nöp ñöb.

17 Apiabö u lo manö adö u, God Mosıs nıp ñö, Mosıs hanip ña u pen God nibi bi mög niñöm ud aij gab manö niñö anıbu, Jisas Kraıs aua u me, miñi waiö niñabun. *

18 Nibi bi rımnap God nıp niñagal. Ñi añi nipe u nöp nipe ke God. Nipe Nap aip miđpil. Nipe Nap nipe hag waiö la niñöm miñi hon Bap God hadö niñbun. *

Jon Bi Ñig Pak Ñeb u, “Yad Mesaia u, wasö,” ga (Mad 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Juda bi kub Jerusalem nibö gau kale bi God nıp nan sabe gep bi rımnap abe, bi God sabe gep ram wög gi ñimıdal bi rımnap abe hag yuöm hagla, “Kale Jon miđöp ammim, ‘Ne an?’ ö gimim hag niñmim,” a gıla.

20 Kale Jon mideia u amjaköm, nıp hag niñöm hagla, “Ne bi an?” ö gıla.

Hag niñeila, nipe wai ñaga. Kalpe waiö hagöm haga, “Yad Kraıs u* wasö,” ga.

21 Anig hageia, kale pen hagla, “Anig hagpan u, ne an? Ne Ilaija aka?” gıla.

Anig hageila, Jon haga, “Yad Ilaija wasö,” ga.

Anig hageia, kale pen hagla, “Ne bi God manö hagep pör abad miđpun u aka?” gıla.

Hageila, Jon wasö ga. *

* **1:17:** Eks 34:28; Ro 6:14 * **1:18:** Eks 33:20; Jon 6:46; 1Di 6:16

* **1:20:** manö “Kraıs u” abe, Hibru manö “Mesaia u” abe ił añi ap nöp miđöp: “God hag la Bi u.” * **1:21:** Dud 18:15,18; Mad 11:14

22 Anig hageia, bi anib gau pen hagla, “Anib u, ne an? Pen yad bi an a gimön hagnabön, hon amun bi kub hanip hag yubal gau kalip hag ñinabun,” a gila.

23 Hageila, Jon kalip haga, “Yad miñi gabin i, bi God manö hagep Aisaia nöd haga rö nöp gabin. Nipe haga,

‘Yad bi ap ram minöñ nibi bi iru midagpal,
ram minöñ kabö nöp midöp an au midem,
wiñ kub alem hagabin,
“Pör Bi Kub auab a gimim,
adan hik gi aij gimim,” a gabin,’ a ga.

Yad Jon miñi gabin me u,” a ga. *

24 Pen bi Jon nip hag niñing aula anib gau, bi Perisi rimnap aip aula.

25 Kale Jon nip hag niñöm hagla, “Ne hagpan, yad Kraiss wasö, Ilaija wasö, bi God manö hagep abad midpun u wasö gipan gö ji niñön ginig nibi bi gau kalip ñig pak ñabön?” ö gila.

26 Hageila, Jon haga, “Yad kalip yiñharin ñig pak ñabin. Pen bi ap an kalöp aui midöp, nipe aigale bi rö midöp a gimim niñagpim.

27 Bi anibu nipe yad hain aunab pen nipe yad rö wasö; nipe bi kub yabiñ, yad bi pro. Yad ma rirup nipe u nagi hubiknam rö lagöp,” a ga. *

28 Jon nibi bi gau kalip ñig pak ñimidöp ram riñig aglö Bedani, ñig Jordan goñ böñ nö lödan niñöm bi anib gau apöm nip manö anibu hag niñla.

Jisas nipe God Sipsip Pi nipe

* 1:23: Ais 40:3 * 1:27: Jon 1:15

²⁹ Ruö Jisas auö niṅöl göm, Jon Jisas niṅöm niḃi bi gau kalip haga, “Niṅim! God Sipsip Pi niḃe hanip hag yuöp me u. Niḃe me niḃi bi miṅön naböṅ iḷi gau gau magöṅhalö nan si nan naij gipal gac u ḷik gi yunab. *

³⁰ Bi anibu me, yad hagnö, ‘Bi ap niḃe yad hain aunab u pen yip yag dauagep adö u, niḃe hadame dagol gau midmidöp. Anib u, niḃe yad rö wasö; niḃe Bi Kub yabit, a ginö. *

³¹ Bi kub anibu bi an a gem niṅagmidin. Pen Isrel niḃi bi, bi kub anibu bi aigale bi rö midöp u niṅöl a gem, kalip niḅg pak niḅniḅg aunö,” a ga.

³²⁻³³ Pen Jon Jisas manö adö anibu nöḃ hagöm haga, “Bi anibi bi an, a gem, yad ke niṅagbneḃ; pen bi yip hag yuö apem niḃi bi kalip niḅg pak niḃabin u haga, ‘Ne niṅnabön, Ana niḃe bi an apöm, aip mideinab, bi anibu nöḃ niḃi bi gau kalip Ana Uḷ pak niḃnab,’ a ga. Haga anibu me, miḅni Ana u kumi kabö adö laṅ niḃö yaur dapo rö u gi nip auajip *

³⁴ niṅem yad niṅ aij gem kalip manö niṅö hagabin, bi anibi niḃe God Niḅ niḃe u nöḃ,” a ga. *

Jisas bi niḃe miḃöp nöḃ uda

³⁵ Ruö pen, Jon bi niḃe miḃhau aip, kauyaṅ ap niḅg pak niḃmidöp ka u midlö niṅöl gi,

³⁶ Jisas ap padiö, Jon niḃe Jisas niṅöm niḃi bi gau kalip haga, “Bi anibi God Sipsip Pi niḃe me u,” a ga. *

* **1:29:** Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 * **1:30:** Jon 1:15 * **1:32-33:**
 Mad 3:16 * **1:34:** Mad 3:17 * **1:36:** Jon 1:29

37 Anig hagö, Jon bi nipe mihau, manö anibu niñmil, Jisas areia migan u hain arlö.

38 Pen Jisas ado göm kalip mihöñ niñöm haga, “Niñhön giñig auabil?” ö ga. Hageia haglö, “Rabai! Ne hanban gai?” ö giñlö. Hibru manö hagöm “Rabai” a giñlö manö anibu if u “Manö Hag Ñeb Bi.”

39 Pen kale anig giñmil hag niñlö, Jisas haga, “Anib u, yad aip ammil niñnabil,” a ga. Haga ñin anibu nöp dugö magö u ammil, nipe aip mideila.

40 Jon bi nipe anib mihau, bi ap hib nipe Edru. Edru nimam nipe me Saimon Pida. *

41 Edru magö anibu nöp am nimam Saimon nip ulhai niñöm haga, “Mesaia u aunab a gun pör abad midpun u mñi niñbul,” a ga. “Mesaia” a ga manö magö u, Grik manö hagöm “Krais” a giñpal.

42 Edru anig hagöm, nimam Saimon nip ul göm Jisas mideia u arö, Jisas Saimon nip niñöm haga, “Jon ñi nipe Saimon. Nöp Sipas a göl,” a ga. Arameik manö hagöm, hib Sipas a ga manö magö anibu, Grik manö hagöm Pida a giñpal. Sipas abe Pida abe if añi anibu “kabö.” *

Jisas Pilip aip Nadanyel aip kalip mihöñ uda

43 Ruö, Jisas ram mñnöh Galili arñig, am Pilip nip niñöm haga, “Yad aip arul,” a ga.

44 Pilip, Edru, Pida, ram mñnöh kale Bedsaida niñbö.

45 Pen Pilip am Nadanyel nip niñöm haga, “Hon bi u, Mosis abe, bi God manö hagep rñmnap abe kalñ kññ rñköm hagla u, nip miñi niñbun. Nipe

* 1:40: Mad 4:18-20 * 1:42: Mad 16:18

me Jisas, Josep ñi nipe. Ram m+inöŋ nipe Nasared n+bö,” a ga. *

⁴⁶ Pilip anig hageia, Nadanyel haga, “Bi aij ap ram m+inöŋ naij an+bu n+bö auagnab,” a ga.

Hageia, Pilip haga, “Anig hagpan u, auö am n+ŋul!” a ga.

⁴⁷ Anig hagöm, kale bi m+ihau ammil söl söl g+ilö n+ŋöl gi, Jisas Nadanyel n+ip n+ŋöm haga, “Bi an+bu b+ Isrel y+ijig göl u me, nipe piral adö u hagagnab; nipe n+ŋö nöp waiö hagnab,” a ga.

⁴⁸ Anig hagö, Nadanyel haga, “Ne aige gimön y+ip n+ŋban?” ö ga.

Hageia, Jisas haga, “Pilip nöp hainö u+ g+in+ig nöb; yad nöp nöd n+ŋbin, ne as+ik m+idajan rauan i+ au,” a ga.

⁴⁹ Anig hagö, Nadanyel haga, “Manö hag ñeb bi. Nöp n+ŋbin! Ne God Ñ+ nipe, Isrel n+bi b+ Kin hon,” a ga. *

⁵⁰ Anig hageia, Jisas haga, “Nöp y+har+ŋ rauan i+ au n+ŋbin a g+ipin u me, y+ip n+ŋ udpan? Hainö nan ke n+bö r+imnap n+ŋnabön,” a ga.

⁵¹ Jisas anig hagöm haga, “Kalöp magöŋhalö n+ŋö hagabin, kumi kabö adö laŋ au p+ral hi+kö, ejol gau apöm, y+ip Bi Ñ+ nipe n+ŋ am+il ap+il, n+ŋ am+il ap+il geinaböl n+ŋnabim,” a ga. *

2

Jisas nipe ñig yab+ u gö ñig wain la

* **1:45:** Dud 18:18; Ais 7:14; 9:6; Jer 23:5; Esi 34:23 * **1:49:** Mad 14:33; 16:16; Mak 3:11 * **1:51:** Jen 28:12

1-2 Ñin m+höp m+dom, b+ ap n+bi udn+g göm, n+bi b+ wiñ alö amöm, nan ñ+ñla Kena daun, ram m+nöñ Galili an au. Ñin an+bu, Jisas abe, b+ n+pe gau abe, kal+p u rö nöp wiñ alla arla. Pen Jisas n+me abe am ram an+bu m+deia.

³ Ñ+g wain u ñ+ñ hakeila, Jisas n+me apöm Jisas n+p haga, “Wain u ñ+ñ hakpal,” a ga.

⁴ An+g hageia, Jisas haga, “Y+p an+g g+ an+g g+, a g+mön, y+p hagagmön. Ñin yad u auagöp,” a ga.
*

⁵ Hageia, n+me n+pe am b+ wög g+ ñeb gau kal+p haga, “Jisas manö ap hagain+m, hagn+m rö nöp g+mim,” a ga.

⁶ Pen Juda n+bi b+ kabö udöm g+p+al rin kub yab+ñ unbö kagoñ j+ñ u ud l+lö m+deia. Rin kub añ+ añ+ ñ+g lida unbö ñ+njuöl mam+d u m+l dap lep. Pen Juda n+bi b+ nag+ adö kale g+m+d+al rö, God amgö ilö n+bi b+ u+ aij m+daiun, a göm, rin an+b gau ñ+g m+l dap hoñ göm, ñin ma li yum+d+al.

⁷ Jisas pen, b+ wög g+ ñeb gau kal+p haga, “Kabö rin gai i, ñ+g m+l dapim hoñ g+pe, ajman raun+m,” a ga.

Hageia, haga rö geila haga,

⁸ “M+ñi ñ+g m+l dap l+bim u, m+l dammim, b+ nan ñ+nöbun i abad m+döp u n+p ñ+mim,” a ga.

⁹ Hageia, ñ+g yab+ñ an+bu m+l dam b+ kub u n+p ñeila, n+pe udöm ñ+ñ n+ñ, ñ+g wain aij u m+deia. Pen n+pe ñ+g wain an+bu gai n+bö göm n+ñaga; b+ wög g+ ñeb gau kale nöp n+ñla. Pen n+pe n+ñaga rö me, b+ n+bi udn+g ga an+bu n+p wiñ alö aueia haga,

* 2:4: Jon 7:30; 8:20

10 “Pör nöp, ñig wain aij u nöd dap ñlö ñiñ hahlö me, hainö ñig wain naji u ñlö ñiñbal. Pen ne ñig wain aij u dap lö midajip, miñi nöp dap ñabön,” a ga.

11 Jisas nan gagep nöd nibö ga anibu, nipe Kena daun, ram minöñ Galili añ au midöm ga. Nan gagep anibu göm, nipe aige bi rö mideia u yamö bi nipe gau niñöm, nip niñ udla.

12 Pen Kena daun arö göm, Jisas nipe ke, nime, nimam hain, bi nipe gau aip daun pro Kapaneam amöm, yöp ñin bad ap anib au mideila. *

God sabe gep ram u nan sikim geila, Jisas kalip ridik gi höñ yan yua

(Mad 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Juda kai Pasopa ñin kub kale u söl ga niñöm Jisas Jerusalem ara. *

14 Jisas Jerusalem amöm, God sabe gep ram raul u niña, bi rimnap kale kaj kau, kaj sipsip, yaur dapo gau dap sikim göm, bi rimnap abañ bad gau löm, mab po adö asiköm, mani yimjiköm geila.

15 Jisas niñöm, nagip ap udöm maliköm, kaj sipsip kaj kau gau ridik gi höñ yan yuöm, mani dap pen pen yimjiköm geila abañ bad gau mani halö ud hon gi yua.

16 Anig göm, nibi bi yaur dapo dap sikim geila gau kalip haga, “Nan anib gau ud arim. Bapi yad ram nipe u gipe sikim ram rö lagnim,” a ga.

17 Jisas anig geia, bi nipe gau gasi kale ara God Manö kalikliñ rikla manö ap adö u. Manö

* 2:12: Mad 4:13 * 2:13: Eks 12:1-27

anibu kali kliñ riköm hagla, “Sabe gep ram ne u midmagö yabı̄ lem umnabin,” a gı̄la. *

18 Pen Juda bi kub rı̄mnap apöm, Jisas nīp hag nīñöm hagla, “Nöp an hagajı̄p apön anig gabön? God nöp hagö apem gabin a gīmön, nan gagep rö ap gö nīñun, ‘Nīñö hagpan,’ a gun,” a gı̄la.

19 Anig hageila, Jisas kalı̄p pen haga, “Kale God sabe gep ram anibi rīb waı̄ geinabim, ñin mı̄hau nīgan kauyañ gī linabin,” a ga. *

20 Anig hageia hagla, “God sabe gep ram anibi, mi ñinjuöl mı̄höp ado gī da unbö kagoı̄ jı̄ñ (46) gī hakla u pen ne ñin mı̄hau nīgan kauyañ gī linabin a gan ar?” a gı̄la.

21 Pen Jisas nīpe sabe gep ram manö haga anibu, hañ romañ nīpe ke nöp haga. *

22 Anı̄b u me, hainö Jisas nīpe umöm uraka u, bi nīp hain gīmidal gau God Manö u abe, Jisas nīpe ke manö haga anibu abe gasi nīñöm, “Nīñö hagöp,” a göm nīñ udla. *

Jisas nībi bi gau magöñhalö nīñöb

23 Jisas, Juda kai Pasopa ñin kub kale u Jerusalem midöm, nan gagep rö rı̄mnap geia u nīñöm, nībi bi gau, “Nīpe nöp Mesaia u,” a göm nīp nīñ udla. *

24-25 Pen Jisas nībi bi gīpal adö u ke nīñ aij göp rö, nībi bi anı̄b gau gasi kale adö mai arı̄a u nīñ aij ga u me, nīpe kalı̄p nībi bi nīñeb yad gau a göm udaga.

* 2:17: Sam 69:9 * 2:19: Mad 26:61; 27:40 * 2:21: 1Ko 6:19

* 2:22: Luk 24:6-8; Jon 12:16 * 2:23: Jon 7:31

3

Jisas Nikodimas nɪp hag ñi aij ga

¹ Bɪ Juda Kansol kub u bɪ ap mɪdmɪdöp, hib nɪpe u Nikodimas. Nɪpe Perisi bɪ ap. *

² Nɪpe sɪb yaŋ, Jisas nɪp nɪŋnɪg, mɪdeia u apöm haga, “Manö hag ñeb bɪ. Hon nɪŋbun, nan gagep rö gɪpan gau, ne ke gagbnap; God nɪpe ke nöp nöp aip mɪdöp u me, nan gagep rö anɪb gau gɪpan. Anɪb u, hon nɪŋbun, God nɪpe nöp nöp yuö apön hanɪp manö hag ñimɪdan,” a ga.

³ Hageia, Jisas haga, “Yad nöp nɪŋö yabiɪ hagabin, nɪbi bɪ ke kamɪŋ hain nɪbö lɪnaböl gau nöp, God kalɪp udöm, ‘Nɪbi bɪ yad’ a göm, abad mɪdeinab,” a ga. *

⁴ Anɪg hageia, Nikodimas aiö göm gasɪ iru nɪŋöm haga, “Nɪbi bɪ rɪk lɪlö kub gɪpal gau, kauyaŋ nɪme mudun aŋ au arlö, kauyaŋ yag daulö, nɪbi bɪ ke kamɪŋ hain nɪbö lɪlan a gɪmön hagabön aka nɪhön?” ö ga.

⁵ Hageia, Jisas haga, “Nöp nɪŋö yabiɪ hagabin, nɪbi bɪ au, ñig u abe, God Ana u abe udöm ke kamɪŋ hain nɪbö lɪnaböl gau nöp, God kalɪp udöm, ‘Nɪbi bɪ yad’ a göm, abad mɪdeinab.

⁶ Nɪbi bɪ yag daubal rö yag daulö mɪdpal, pen God Ana nɪpe apöm ana magö kale aŋ dan gö kamɪŋ mɪdeinabim. *

⁷ Anɪb u, “Kale nɪbi bɪ magöŋhalö ke kamɪŋ hain nɪbö lɪmim,” manö hagajɪn anɪbu, ne aiö gɪmön gasɪ iru nɪŋagmön.

* **3:1:** Jon 7:50; 19:39 * **3:3:** Mad 18:3; 1Pi 1:23 * **3:6:** Jon 1:13

⁸ Yigön u gasi nipe ke apöm arab. Yigön udajip nıñbim u pen auöp lau halö, aröp lau halö, kale nıñagim. Anıb u rö me, nıbi bı God Ana ba lö, ke kamıñ hain nıbö lıbal gau,” a ga.

⁹ Anıg hageia, Nikodimas haga, “Ne hagabön adö anıbu, aigegö gıñım?” ö ga.

¹⁰ Hageia, Jisas haga, “Ne Isrel nıbi bı manö hag ñeb bı kub kale ap, pen ne nıñagpan ar?”

¹¹ Nöp nıñö yabıñ hagabin, hon ke nan nıñön nıñ aij gun, nan nıñön amgö ke nıñun, nıñbun anıbu nöp kalöp hag ñıbun u pen manö hagpun anıbu nıñ udagpim.

¹² Yad kalöp mınöñ naböñ ıñ i göp rö hagnö, nıñ udagpim rö, aige gımim God ram mınöñ kumi kabö adö lañ au göp rö hagnö, nıñ udnabim?”

¹³ Pen nıbi bı ap God ram mınöñ kumi kabö adö lañ au ajöm nıñaga; yad ke Bı Ñı nıpe nöp anıb lañ mıdem aunö.

¹⁴ “Pen hadame nöp haiño naij gau Isrel nıbi bı kalıp haulö umla, nıñöm Mosıs haiño naij anıb gau rö ap mab ba au lañ lö, nıbi bı an an haiño anıb lañ nıñla gau, kalıp kamıñ la. Anıb u rö me, Bı Ñı nıpe nıp mab ba lañ al pak lılö, *

¹⁵ nıbi bı an an nıp nıñ udnaböl gau, kamıñ pör mıdep u udnaböl. *

¹⁶ God nıbi bı ram mınöñ ıñ i mıdpal gau kalıp mıdmagö yabıñ löm, Ñı nıpe añı yabıñ u kalıp nan a göm ña. Anıb u, nıbi bı an an Ñı nıpe anıbu

* **3:14:** Nab 21:9; Jon 8:28; 12:32 * **3:15:** Jon 20:31

nɪp nɪŋ udnaböl gau, kalɪp kamɪŋ pör mɪdep u ñö, umöm ur gagnaböl. *

17 God Ñi nɪpe yua u, nɪbi bɪ gau kalɪp manö kub hagnɪm, a göm yuaga; nɪbi bɪ gau ud kamɪŋ yunɪm, a göm yua. *

18 “Nɪbi bɪ an an Ñi nɪpe nɪp nɪŋ udnaböl gau, God kalɪp manö kub hagöm pen ilön ñagnab. Pen nɪbi bɪ nɪp nɪŋ udagnaböl gau, God Ñi nɪpe aɳi yabɪ anɪbu nɪp nɪŋ udagnaböl rö, God kalɪp hadö manö kub hagöm, pen ilön udnaböl a ga. *

19 God nɪbi bɪ gau kalɪp manö kub hagöm pen ilön ñɪnab, ɪ anɪbu anɪg göl mɪdöp: Mailö mɪnön naböŋ adö ɪ i auöp u pen nɪbi bɪ gau, mailö mɪdöp au arun, a gɪ gasɪ u nɪŋagal. Kale nan si nan naij gɪ mɪdpal rö, sɪb göp gau nöp mɪdaiun a gɪ gasɪ u nɪŋbal. *

20 Mailö anɪbu nɪŋlö mulu lugö, ‘Naij gɪpun u, waiö nɪŋagöl,’ a göm, mailö mɪdöp au auagnaböl.

21 Pen nɪbi bɪ kabö rö gɪnaböl gau hagnaböl, ‘God hagöp rö nöp gabun u, waiö nɪŋlan,’ a göm, mailö mɪdöp au aubal,” a ga.

Jon Ñig Pak Ñeb Bɪ u, Jisas bɪ aigale bɪ rö mɪdöp, a göm, manö hag ña

22 Hainö Jisas bɪ nɪpe gau aip am ram mɪnön Judia aŋ gau am mɪdöl gɪ, nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ñi mɪdeia. *

23 Aion ram mɪnön Salim söl anɪb au mɪdeia. Pen ram mɪnön Aion au ñɪg iru mɪdeia. Anɪb u,

* **3:16:** Jon 3:36; 10:28; Ro 5:8; 8:32; 1Jn 4:9-10 * **3:17:** Luk 19:10

* **3:18:** Jon 5:24 * **3:19:** Jon 1:5,9; 8:12 * **3:22:** Jon 4:1-2

ñin an anib au, Jon nipe Aion au midöm, nibi bi gau iru nöp aueila niñöm nipe kalip ñig pak ñi mideja.

²⁴ Ñin anibu kale Jon bi ñig pak ñeb nip nagilagla.

²⁵ Pen Juda bi ap apöm, Juda nagil adö kale, ñig li yuun God amgö ilö mid aij gun a gimidal manö adö u hagöm, Jon bi nipe rimnap aip pen pen hagla.

²⁶ Pen pen hagöm, Jon bi nipe gau apöm nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi au ñig Jodan gof böñ lödan midö, nip Bi Kub a gaina u, miñi ap nibi bi kalip ñig pak ñab niñöm nibi bi magöñhalö nip araböl,” a gila.

²⁷ Anig hageila, Jon haga, “God gasi nipe ke niñöb rö, hanip wög adö ke ke hag löp.

²⁸ Kale ke niñbim yad kalöp hagnö, ‘Yad Krai wasö; God hagö yad yiñharin adan nipe u hik gabin,’ a ginö. *

²⁹ Bi ap nibi udnab ñin u, nipe nibi nipe udnab. Nibi anibu nibi nipe me u. Bi nibi udnab bi u, bi niñeb nipe ap apöm nip gi ñinab. Mañ mai nibi nipe udnig aunab a göm, nip abad mideinab. Pen nipe nibi udnig apöm ‘Aubin’ a ginab u, bi niñeb nipe miñ miñ ginab. Yad me anibu rö. Jisas nipe nibi bi gau kalip anig göm gab u, yip aij göp. Uri yad miñ miñ yabiñ gabin.

³⁰ Hib nipe ap ranö niñöl gi, hib yad ap lugnab u aij.

³¹ “Bi kumi kabö adö lan au nibö auöp u, nipe nibi bi gau magöñhalö adö lanol midöp. Bi minön

* **3:28:** Jon 1:20; Mad 11:10

naböŋ iŋ i nɪbö bɪ u, nɪpe mɪnönŋ naböŋ iŋ i nɪbö u me, mɪnönŋ naböŋ iŋ i gasɪ nɪŋöm manö hagpal rö hagab. Pen bɪ kumi kabö adö laŋ au nɪbö auöp u, nɪpe nɪbi bɪ gau magöŋhalö adö laŋol mɪdöp. *

³² Nɪpe kumi kabö adö laŋ au mɪdöm nan nɪhön amgö nɪŋöb u, manö nɪhön apdi nɪŋöb u, nɪbi bɪ gau kalɪp hag ñab, pen manö nɪpe u udagaböl. *

³³ Pen nɪbi bɪ manö nɪpe nɪŋ uɔpal gau, God manö nɪŋö u nöp hagöp a göm nɪŋ uɔpal.

³⁴ God nɪpe Jisas yua u, Ana nɪpe u nɪp ñö ajmaŋ rauö, God manö magö nɪpe nöp hag ñab.

³⁵ Nap Ñɪ nɪpe nɪp mɪdmagö löm, ‘Nan gau magöŋhalö abad mɪdaimön,’ a göm, ud ñɪmagö adö nɪpe u löp. *

³⁶ Nɪbi bɪ an an Ñɪ nɪpe nɪp nɪŋ uɔpal gau, pör mɪdep magö u hadö uɔpal. Pen nɪbi bɪ an an Ñɪ nɪpe nɪp nɪŋ udagnaböl gau, kale pör mɪdep magö u udagnaböl; God nɪbi bɪ anɪb gau kalɪp hadö manö kub hagö, marö udöl gɪ nöp mɪdeinaböl,” a ga. *

4

Jisas nɪbi Sameria nɪbö ap nɪp manö hag ña

¹ Pen bɪ Perisi gau manö rɪmnap apdi nɪŋla, nɪbi bɪ iru nöp, Jisas pɪg mɪdaiun, a göm, nɪp aueila kalɪp ñɪg pak ña; pen nɪbi bɪ iru nöp Jon nɪp auagla. *

² Pen Jisas nɪpe ke nɪbi bɪ gau kalɪp ñɪg pak ñaga; bɪ nɪpe gau nöp kalɪp ñɪg pak ñɪla.

* **3:31:** Jon 8:23 * **3:32:** Jon 3:11 * **3:35:** Mad 11:27; Jon 5:20

* **3:36:** Jon 3:16-18; 1Jn 5:12 * **4:1:** Jon 3:22

³ Pen Perisi kai manö an+bu rö hageila ni+ñöm Jisas ram m+inöñ Judia arö göm, ado gi ram m+inöñ Galili ara.

⁴ Pen adan añ au aramöm ni+pe ram m+inöñ Sameria amjaka.

⁵ Pen ram m+inöñ Sameria añ au aramöm, Sikar daun amjaka. Sikar sö! an+b au me, hadame nöp Jekop ni+ ni+pe Josep ni+p m+inöñ naböñ ap haga. *

⁶ Pen Jekop ni+g ulöm uda u m+ideia u me, Jisas auö auö, si+dö añ lañ magö u iru ga rö, am ni+g ulöm go! sö! an+b au as+ka.

⁷⁻⁸ Pen bi ni+pe gau nan magö raun+g, Sikar daun an+bu arla. Jisas ni+g ulöm sö! au as+ik m+ideia ni+ñöm ni+bi Sameria ni+bö ap ni+g m+in+g aua. Aueia, Jisas ni+ñöm haga, “Yi+p ni+g m+il nö ni+ñin,” a ga.

⁹ Hageia, ni+bi an+bu haga, “Kale Juda ni+bi bi, han+p Sameria ni+bi bi ni+ñmim, as+ mas+ gi aij gi+pim rö, ni+hön gi+n+g, ‘Yi+p ni+g m+il nö ni+ñin,’ a gi+mön hagabön?” ö ga. *

¹⁰ An+g hageia, Jisas pen haga, “God nan aij ni+bi bi ni+n+g gab u ni+ñmön, yad nöp ni+g m+il dap li+mön a gabin yad bi an rö m+idpin ni+ñbnap u, ne yi+p hagbnap, yad nöp ni+g kam+iñ magö ñeb ni+bnep. *

¹¹ Hageia, ni+bi an+bu haga, “Bi kub. Ni+g m+ilep rin ne ap m+idagöp; ni+g ulöm u rö nöp i gi+yañ m+idöp. An+b u, ni+g kam+iñ magö ñeb an+bu gai ni+bö udnabön?”

¹² Bac ilañ hon Jekop ni+g ulöm an+bi han+p ña. Ni+g an+bi nöp, ni+pe ke abe, ni+ ni+pe bi abe ni+ñöm,

* **4:5:** Jen 33:19; Jos 24:32 * **4:9:** Esr 4:1-5 * **4:10:** Jon 7:37-38; Rep 21:6

kaj sipsip nan nipe gau ñiñjöm giñidal. Anib u, yad bi kub, Jekop bi pro, a gi gasi niñban ar?" a ga. *

¹³ Hageia, Jisas haga, "Ñibi bi ñig i ñiñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan giñig gab;

¹⁴ pen ñibi bi ñig yad ñinö ñiñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan gagnab. Pen ñig yad ñinabin anibu ñiñlö, kalip añ dañ ñig ilam ajöñ rö juöl gi, kalip pör midep u ñinab," a ga. *

¹⁵ Jisas anig hageia, ñibi anibu pen haga, "Bi kub. Yip ñig anibu ñö ñiñnö, hainö yip ñig nan gagnim; apem ñig i miñnam," a ga.

¹⁶ Anig hageia, Jisas haga, "Am nagamul ne pañid dau," a ga.

¹⁷ Hageia haga, "Yad bi halö wasö," ga.

Hageia, Jisas haga, "Manö anibu niñjögagabön.

¹⁸ Bi unbö mamid u udna u pen bi miñi aip midpil u, nagamul ne wasö. Anib u, niñjögagabön," a ga.

¹⁹ Anig hageia, ñibi anibu haga, "Bi kub. Yad niñbin, ne bi God manö hagep bi ap.

²⁰ Apis bac hon hadame nöp gau dum i God nip sabe giñidal rö, hon u rö nöp sabe gi midpun u pen kale Juda kai hagpim, 'Jerusalem nöp God nip sabe göl,' a gipim," a ga. *

²¹ Anig hageia, Jisas haga, "Yad manö niñjögagabin anibi nöñ. Hainö dum anibi abe Jerusalem abe Bapi nip sabe gagnabim.

²² Kale Sameria ñibi bi sabe gipim pen bi aigale bi rö nip sabe gipim u niñagpim; pen hon Juda

* **4:12:** Jon 8:53 * **4:14:** Jon 6:35 * **4:20:** Dud 12:5-14; Sam 122:1-5

nibi bi, Bi sabe gi midun Bi u niḡbun. Niḡn giniḡ: God nipe aige gōm nibi bi ud kamḡ yunab u, hanḡp Juda nibi bi haga. *

²³ Niḡn sōl auub, pen miḡni hadō auōp i, God Ana nipe nibi bi gasi ḡō niḡōl gi, kale Bapi nḡp kabō rō sabe gi nabōl; anḡg gi nabōl u, nḡp aij gi nab.

²⁴ God nipe Ana midōp u me, nibi bi God nḡp sabe gōm, ana kalḡp aḡ daḡ niḡō nōp sabe gōl. *

²⁵ Jisas anḡg hageia, nibi anḡbu pen haga, “Yad niḡbin, hainō Mesaia u apōm, hanḡp nan magōḡhalō hag ḡi aij gi nab,” a ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Bi anḡbu me yad midpin. Ne aip manō hagabul i,” a ga. *

²⁷ Jisas anḡg hageia niḡōm magō anḡbu bi nipe gau apjakōm niḡla, Jisas nibi ap aip manō gi midailō, niḡōm kale pa giḡi giḡa. Pen bi kale ap urakōm, nibi u nḡp “Ne manō niḡn midōp?” a gōm hagagla. Jisas nḡp u rō nōp, “Niḡn giniḡ nibi anḡbu aip manō adḡḡ adḡḡ gajil?” a gōm hagagla.

²⁸ Pen nibi anḡbu, ḡiḡ rin u arō gōm, kauyaḡ ado gi daun anḡbu amōm, nibi bi mideila anḡb gau kalḡp haga,

²⁹ “Apim, nan gau magōḡhalō gi pin rō hag ḡōb bi u niḡim! Nipe Mesaia u aka?” ga.

³⁰ Anḡg hageia, nibi bi anḡb gau daun anḡbu arō gōm, Jisas nḡp niḡun a gōm aueila.

³¹ Pen Jisas bi nipe gau Jisas nḡp neb neb gōm hagla, “Manō hag ḡeb bi. Nan ḡōḡ!” a giḡa.

³² Hageila, nipe pen haga, “Nan ḡiḡeb yad midōp u kale niḡagpin,” a ga.

* **4:22:** 2Ki 17:29-41; Ais 2:3; Ro 9:4-5 * **4:24:** 2Ko 3:17; Ro 12:1;

Plp 3:3 * **4:26:** Mak 14:61-62

³³ Anig hageia, bi nipe gau kale ke nöp hag niŋ hag niŋ göm hagla, “Niŋi bi riŋnap niŋ nan magö dap niŋbal aka?” gila.

³⁴ Pen Jisas kalip haga, “Kalöp nan magö anib gau nan göp; yip pen nan magö anib gau nan gagöp. Bapi manö haga u nöp gasi lajip me, gasi anibu niŋem, wög hagöp u gi junam a gi gasi niŋbin. Nan niŋeb yad me u. *

³⁵ Pen kale manö ap haggim, ‘Rakin miŋhau miŋhau midöl, wid magö po gö am rik daunabun,’ a gipim u pen miŋni anig hagagmim. Amgö kale u niŋ padimim niŋim! Wid wög gau po göm rik dauerp rö midöp. *

³⁶ Pen uri nöp, niŋi bi wid po rik dauaböl niŋi bi gau, miŋ miŋ göl gi wid po göp anibu rik dam kamiŋ pör midep miŋan u löm, pe kale udaböl me u. Anib u me, niŋi bi wid magö ranaŋ a göm dam yubal gau abe, niŋi bi wid po göp rik dauaböl gau abe jim niŋm, wid po u kamiŋ pör midep miŋan u midnab u niŋöm, miŋ miŋ ginaböl.

³⁷ Hon manö ap haggim, ‘Niŋi bi riŋnap wid magö yulö rannab, niŋi bi riŋnap am rik daunaböl,’ a gipun u, niŋö yabit haggim.

³⁸ Yad kalöp hag yunö, am wid rik daubim. Wid wög anibu kale wög klö gimim gagpe; niŋi bi riŋnap klö kale u glö ranöb. Kale yiŋharŋ am rik daumim nan aij udpim,” a ga.

³⁹ Niŋi Sameria niŋbö anibu am niŋi bi nipe gau kalip haga, “Bi anibu nan gipin gipin gau magöŋhalö yip hag niŋb,” a ga u me, niŋi bi

* 4:34: Jon 6:38 * 4:35: Luk 10:2

Sameria nɪbō daun anɪbu mɪdeila gau iru nöp Jisas nɪp nɪŋ udla.

⁴⁰ Pen Sameria nɪbi bɪ, kale Jisas mɪdeia au apöm, Jisas manö neb neb göm hagla, hon aip am mɪdaiun a gɪlö, Jisas ñɪn mɪhöp am kale aip mɪdöm,

⁴¹ manö hag ñö, nɪbi bɪ rɪmnap halö iru nöp manö anɪbu nɪŋöm nɪp nɪŋ udla.

⁴² Pen kale anɪg göm nɪŋ udöm, nɪbi anɪbu nɪp hagla, “Mɪñi manö ne u nöp hagö nɪŋ udagpun; Jisas manö nɪpe u ke hagö nɪŋun nɪŋbun, nɪpe nöp nɪbi bɪ ram mɪnönɪ ɪf i mɪdpal gau gau magöŋhalö kalɪp ud kamɪŋ yunɪg aua. *

Jisas, bɪ kub ap ñɪ nɪpe u nɪp gö, kamɪŋ la

⁴³ Jisas ñɪn anɪb mɪhau ram mɪnönɪ anɪbu mɪdöm, ruö ram mɪnönɪ Galili ara.

⁴⁴ Nɪpe nöd manö ap hagöm haga, “Bɪ God manö hagep bɪ gau, ram mɪnönɪ kale ke au mɪdöm manö hagnaböl u, manö kalɪp udagnaböl,” a ga. *

⁴⁵ Pen Pasopa ñɪn u, Galili nɪbi bɪ rɪmnap am Jerusalem mɪdeila. Kale Jerusalem mɪdeila nɪŋöl gɪ, Jisas nan gagep rö gau gö nɪŋla u me, Jisas uri ram mɪnönɪ Galili amjakö, kale nan gagep rö Jerusalem ga u gasɪ nɪŋöm, nɪp mɪñ mɪñ gɪla. *

⁴⁶ Pen Jisas am Galili mɪdöm, kauyaŋ Kena daun ara. Kena daun anɪbu me, nöd ñɪg yabɪɪ u gö ñɪg wain la.

Pen daun pro Kapaneam au, bɪ kub ap ñɪ nɪpe nan ga. *

* **4:42:** 1Jn 4:14 * **4:44:** Mad 13:57 * **4:45:** Jon 2:23 * **4:46:** Jon 2:1-11

47 Bî kub anîbu manö ap niña, Jisas ram mînöñ Judia arö göm, ap ram mînöñ Galili mîdeia. Anîb u, Jisas mîdeia u apöm, nîp neb neb göl gî haga, “Ñî yad u nan gö umnîg gab. Ne yîñîd am nîp gö kamîñ lañ!” a ga. *

48 Anîg hageia, Jisas haga, “Kale yîharîñ yîp niñ udagnabim; nan gagep rö rîmnap gînö niñmim nöp, yîp niñ udnabim,” a ga. *

49 Pen bî kub anîbu haga, “Bî Kub! Auö arul! Wasö u, ñî yad u umnab!” a ga.

50 Hageia, Jisas haga, “Aru! Ñî ne u mîdeinab,” a ga.

Anîg hageia, Jisas niñö hagöp, a göm, hada. *

51 Adan añ au arö niñöl gî, bî wög gî ñeb nîpe rîmnap ap nîp nable paköm hagla, “Ñî ne u umagöp; mîdöp,” a gîla.

52 Anîg hageila, ñî yad u magö mai rö kamîñ löp, a göm, kalîp hag niñö hagla, “Rol sîdö gamîñ ga magö u, hañ pîböñ ga u kamîñ la,” a gîla.

53 Anîg hageila ñî nap nîpe niña, Jisas, “Ñî ne u mîdeinab,” a ga magö u nöp kamîñ la. Anîb u me, nîbi bî nîpe gau aip magöñhalö Jisas nîp niñ udla.

54 Pen Jisas nîpe nöd Kena apöm, nan gagep nöd nîbö göm, ñîg yabîñ u gö ñîg wain la; hainö pen nan gagep yîgwö añ nîbö u göm bî kub u ñî nîpe nîp gö kamîñ la. *

* 4:47: Mad 8:5-6 * 4:48: Jon 2:18; 1Ko 1:22 * 4:50: Mad 8:13

* 4:54: Jon 2:11

5

Bi nan ga ap ñig waṅö goṭ au mideia, Jisas gö kamɨ la

¹ Hainö pen Juda kai nan kub ñiṅeb ñin u uri a göm, Jisas Jerusalem ara.

² Ram minöṅ Jerusalem anibu, kaj sipsip dap amil apil gimidal adan ramö goṭ au ñig waṅö kub ap mideia. Ñig waṅö anibu Arameik manö löm, Bedesda a gimidal. Pen ñig goṭ miḥau miḥau abe ñig ubiṅ aṅ au mideia adö u abe, ram badö mlö unbö mamid mideia.

³ Pen nibi bi nan ga gau iru nöp ap ram bada anib gau han mideila. Nibi bi anib gau, rimnap amgö we ga, rimnap ma naij ga niṅöm ajagmidal, rimnap hañ roman kale böṅ nöp kaṭa ga. Pen ñig waṅö u aṅa ginab aka göm apöm han mideila.

⁴ Ñin rimnap God ejol ap apöm, ñig waṅö u aṅa gö, nibi bi an nöd ujaṅid ñig waṅö anib yaṅ lagnab u, nipe nan niḥön ginab u kamɨ limidöp.

⁵ Pen bi ap nan gö, pör nöp um midö, mi in ñin juöl ado gi da kagoṭ böṅ daṅ (38) la, ñig waṅö goṭ au dam lila mideia.

⁶ Jisas bi anibu niṅöm, mlö padö anigöl midmidöp u niṅöm, niṅp haga, “Nöp kamɨ linim, a gimön, niṅban?” ö ga.

⁷ Hageia, bi nan ga anibu haga, “Bi kub. Ñig u aṅa gö niṅöl gi, yip ud ñig waṅö aṅ yaṅ löl nibi bi ap midagpal. Yad ñig aṅ yaṅ nöd arnam a gipin u pen nibi bi rimnap yiṅid nöp nöd arbal,” a ga.

⁸ Anig hageia, Jisas pen niṅp haga, “Urakmön, köp ne u winig ud aru,” a ga. *

* 5:8: Mad 9:6

⁹ Hageia, magö anıbu nöp nıp kamıη lö niηöl gı, uraköm köp nıpe u wıniη udöm, ud ara.

Pen Jisas bı anıbu nıp gö kamıη la ñın anıbu, Juda kai God nıp sabe gep ñın kale u me,

¹⁰ Juda bı kub gau, bı kamıη la anıbu nıp hagla, “Ñın i God nıp sabe gep ñın hon. Pen ne köp bad ne u ud ajabön u, lo manö hon u wıhö göp,” a gıla.
*

¹¹ Hageila, haga, “Bı yıp gajıp kamıη löp u hagöp, ‘Urakmön, köp bad ne u wıniη ud aru,’ a gajıp u me, ud ajabin,” a ga.

¹² Hageia, hagla, “Bı nöp hagö, köp bad wıniη ud ajabön bı anıbu bı an?” ö gıla.

¹³ Pen Jisas nıpe nıbi bı iru mıdeila aη anıb au agamıη ara rö, bı kamıη la anıbu, “Bı yıp gajıp kamıη löp me i,” a göm, hagnım rö laga.

¹⁴ Hainö pen, Jisas bı anıbu nıp God sabe gep ram raul u niηöm haga, “Nöη! Nöp kamıη löp. Anıb u, nan si nan naij gımıdan u arö gımön. Wasö u, nöp nan kub yabıtı gınım rö löp,” a ga.

¹⁵ Pen bı anıbu nıpe ado gı amöm, Juda bı kub gau kalıp haga, “Jisas nöp yıp gajıp kamıη löp,” a ga.

¹⁶ Anıη hageia niηöm, God nıp sabe gep ñın u gö kamıη la, a göm, Juda bı gau Jisas nıp mulu kal niηla.

¹⁷ Jisas pen kalıp haga, “Bapi yad u pör nöp wög göl gı nöp mıdöp rö, yad u rö nöp gınam,” a ga.

¹⁸ Anıη hagö, Juda bı kub gau, nöd nıp alun, a göm gası niηla u, uri kłö yabıtı göm niηla. Kale hagla, “Nıpe God nıp sabe gep ñın hon u rıb

* 5:10: Ne 13:19; Jer 17:21

riköm, ‘Yad God Ñi nipe,’ a göp. Anib u, God nipe midöp rö, yad anib unbö rö nöp midpin, a göp,” a gila. *

Nap haga rö niñöm, Ñi nipe wög adö ke ke gab

¹⁹ Jisas pen kalip haga, “Kalöp niñö hagabin, Ñi u nipe ke nan ap ginim rö lagöp; Nap nan ginab gau nöp niñöm ginab. Anib u, Nap ginab rö, Ñi nipe u rö nöp ginab. *

²⁰ Nap Ñi nipe nip midmagö löm, nan nipe göp göp gau magöñhalö yamöb. Rimnap yamö me, nan ke yabiñ gau gö niñmim, kale magöñhalö aiö ginabim.

²¹ Pen Nap niñi bi umbal gau gö urakpal rö, Ñi nipe u rö nöp, niñi bi rimnap, kalip ginö uraklan, a ginab u, gö uraknaböl.

²² Niñi bi niñön niñön gipal, gasi niñön niñön niñbal u, Nap niñöm kalip manö kub hagagnab; Ñi nipe nip hagö, nipe kalip magöñhalö manö kub hagnab. *

²³ Anib u me, niñi bi kale Nap hib nipe haglö adö arnab u rö, Ñi nipe hib u abe u rö nöp haglö adö arnab. Pen niñi bi God Ñi nipe u nip niñöm, hib nipe haglö adö aragnab gau, Nap Ñi nipe hag yua u abe u rö nöp hib haglö adö aragnab. *

²⁴ “Kalöp niñö hagabin, niñi bi an manö yad u niñöm, Bi yip hag yuö aunö u nip niñ udpal gau, manö kub hag ilön udep adö u niñagnaböl; kale

* **5:18:** Mad 26:4; Jon 7:1; 10:30 * **5:19:** Jon 5:30 * **5:22:** Jon 5:27; Ap 10:42 * **5:23:** Plp 2:10-11; 1Jn 2:23

pör m+dep u hadö udpal. An+ib u, kale umeb adö u arö göm, pör m+dep adö u hadö m+dpal. *

²⁵ Kalöp n+ñö yab+il hagabin, ñ+n hain pör abad m+dpim u söl auab — pen m+ñi hadö auöp i — n+bi b+ umöl rö m+dpal gau, God Ñ+ n+pe manö hagö, manö an+bu n+ñöm n+ñ udnaböl gau, kam+ñ l+naböl.

²⁶ Bapi nan gau magöñhalö kam+ñ m+dep il u m+döp rö, yad Ñ+ n+pe u rö nöp kam+ñ m+dep il u m+dpin.

²⁷ Yad Ñ+ n+pe pen, B+ Ñ+ n+pe m+dpin rö, y+ip hagö, n+bi b+ gau kal+ip manö kub hagem n+me l+nabin.

²⁸ Manö hagabin an+bu n+ñmim aiö gagmim: hainö yad hagnö, n+bi b+ umlö r+göl g+la gau,

²⁹ magöñhalö manö yad n+ñöm, uraköm, n+bi b+ g+ aij g+la gau, am yad aip kam+ñ m+deinaböl; pen n+bi b+ g+ naij g+la gau, uraköm manö kub n+ñöm pen ilön kub udnaböl. *

³⁰ Pen yad nan n+hön n+hön g+nabin gau, ke n+ñem gagnabin; Bapi y+ip hagnab rö nöp g+nabin. An+ib u, n+bi b+ manö kub hagem n+me l+nabin u, Bapi hagnab rö n+ñem, kabö göl nöp n+me l+nabin. N+hön g+nig: y+ip aij g+nab adö u manö kub hagagnabin. B+ y+ip hag yuö aunö B+ an+bu n+ip aij g+nab adö u nöp gas+ n+ñem, manö kub hagem n+me l+nabin. *

Yad b+ aigale b+ rö m+dpin u n+ñim, a ga

* **5:24:** Jon 3:15-18 * **5:29:** Dan 12:2; Mad 16:27; Ap 24:15

* **5:30:** Jon 5:19; 6:38

31 “Yad ke, ‘God yip yuö aunö,’ a gïbnep u, manö anïbu kabö rö gagöp a gïbep.

32 Pen Bï ap halö* yad bï aigale bï rö mïdpin u hagöp. Yad nïñbin, manö hagöp anïbu nïñö nöp hagöp.

33 Kale Juda kai bï kale rïmnap hag yube, kale Jon nïp amöm, yad bï aigale bï rö mïdpin, a göm hag nïñla u, nïpe manö nïñö nöp kalïp haga me u.

34 Jon aka bï ram mïnöh ïl i bï ap yad bï aigale bï rö mïdpin u hagnab u, yip nan kub wasö. Pen kale Jon manö haga u nïñmim, manö nïñö yabïl a gïmim nïñ udmim, kamïñ arnabim a gem, Jon manö yip anïg göl haga, a gïpin.

35 Jon manö haga u, nïpe hapö mïtanj mailö ñab rö mïdö, kale manö haga anïbu mailö rö nïñmim, magö pro ulep magö ap nöp mïñ mïñ gïpe.

36 “Jon kalöp hag aïj ga pen u yïharïñ manö nöp haga. Yad mïnöh naböh ïl i apem, Bapi yip gïmön a ga rö, nan ke yabïl gau gïpin u me, kale Bapi nïpe nöp yip hag yua u, a gïmim, waiö yabïl nïñbep.*

37 Bapi yip hag yua u, nïpe ke, yad bï aigale bï rö mïdpin u, kalöp manö nïñö hagab. Pen kale meg magö nïpe u apdi nïñagpim. Nïpe bï aigale bï rö mïdöp u, a gïmim nïñagpim.*

38 Kale yad bï nïpe hag yua manö yad u nïñ udagpim rö, God Manö mïdmagö kalöp an dan mïdagöp.

39-40 “Kale, pör mïdep udun, a gïmim, God

* 5:32: “Bï ap halö” a ga u, God nïpe ke * 5:36: Jon 3:2; 14:11

* 5:37: Mad 3:17; Jon 5:32; 8:18

Manö u amgö li n+ŋ aij g+pim u pen manö an+bu, y+p a göm kal+ kliñ r+ka rö n+ŋmim, pör m+dep udun, a g+mim, y+p auagpim. *

⁴¹ “N+bi b+ gau hib yad haglö adö arañ a gem hagagabin.

⁴² Pen kale n+bi b+ aigale b+ rö m+dpim u hadö n+ŋbin. Kale God n+p m+dmagö lagpim u n+ŋem hagabin.

⁴³ Bapi n+pe ke y+p hag yuö aunö u pen y+p udagpim. Pen b+ y+har+ŋ ap gas+ n+pe ke n+ŋöm aueinab u, n+p udnabim.

⁴⁴ N+bi b+ r+mnap gau hib kale haglö adö areinab u, kalöp aij g+inab. Pen B+ God añ+ nöp m+öp u han+p n+ŋö, aij g+n+im, a g+mim, gas+ u n+ŋagpim. An+ b u, kale ai g+mim y+p n+ŋ udnabim?

⁴⁵ “Pen Bapi manö yad udöm, kalöp manö kub hagnab, a g+mim, gas+ u n+ŋagmim, wasö. Mos+s han+p g+ ñ+nab a g+pim u pen Bapi n+pe Mos+s manö n+pe haga manö an+bu udöm kalöp manö kub hagnab.

⁴⁶ Mos+s n+pe God Manö kal+ kliñ r+köm manö r+mnap yad b+ aigale b+ rö m+dpin manö u kal+ kliñ r+ka. Pen Mos+s manö kal+ kliñ r+ka manö an+bu udagpe rö, manö yad hagabin u rö nöp udagnabim. *

⁴⁷ Mos+s manö kal+ kliñ r+ka udagpim rö, kale ai g+mim manö yad hagabin u udnabim?” ö ga.

6

* 5:39-40: Luk 24:27 * 5:46: Ap 3:22

Jisas b+ unbö paip dausan nan ñö ñiŋla
(Mad 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Pen Jisas anig gi midöm, hainö ñig magib udöm, Ñig Waŋö Galili juöm, böŋ lödaŋ ara. Ñig Waŋö Galili anibu nöp me, hib ap Ñig Waŋö Daibirias a gi midal.

² Pen Jisas nipe nibi b+ nan ga gau gö kamih la u niŋmidal rö, nibi b+ iru nöp niŋ hain gi la.

³ Pen Jisas b+ nipe gau aip am dum au gi laŋ amöm, asik mideila.

⁴ Ñin an anib au Juda kai Pasopa ñin kub kale u söl söl ga.

⁵⁻⁶ Jisas b+ nipe aip dum au asik midöm, amgö gi laŋ göm niŋa, nibi b+ iru yabit nöp niŋ aueila. Jisas niŋöm, nipe niŋön niŋön ginab u ke niŋa u pen b+ nipe Pilip niŋön hagnab, a göm, niŋ haga, “Hon nan magö gai nibö udun, nibi b+ iru nöp gai i kalip ñino niŋ naböl?” ö ga.

⁷ Hageia, Pilip haga, “Mani silpa magö unbö ñin juöl siduŋ laŋ (200) rö yuun, bred rau dapun, ud jö gi pro pro gun, nibi b+ anib gai i ñeinabun, magöŋhalö nan pro pro niŋöl rö linab,” a ga.

⁸ Anig hagö, b+ nipe Edru, Saimon Pida niŋmam u haga,

⁹ “Ñi pro ap bred bali plaua ud laubal bred magö unbö mamid, kabsaŋ miŋhöp halö ud midöp i, pen nan anibu nibi b+ iru yabit gai i nan kub wasö,” ga.

¹⁰ Hageia, Jisas haga, “Nibi b+ gau hagpe, asiklaŋ,” a ga. Hageia, b+ nipe gau nibi b+ gau kalip hageila, nan u laŋ iru nöp ran aij ga gau adö

anib gau magöñhalö asikla. Bi gau nöp me, paip dausan (5000) rö ara.

¹¹ Kale anig göm asikla niñöm, Jisas bred magö anib gau udöm, God nip aij a göm, kalip nime la. Kabsal u, u rö nöp ga. Kalip anig göm nime lö, nibi bi gau kale magöñhalö bred kabsal aigeg rö udun a gi gasi niñla rö nöp udla.

¹² Anig göl niñlö niñlö mudun ga arö gila. Jisas bi nipe gau kalip haga, “Nibi bi nan niñöm arö gipal gau, ud dan i gagep,” a ga.

¹³ Hageia, bi nipe gau bred adin adin gau lihu wadi yaglö yaglö, wadi unbö miñgan lan u ajman raua.

¹⁴ Nibi bi gau Jisas nan gagep rö ga anibu niñöm hagla, “Hon miñi niñbun, bi i me, Bi God Manö Hagep miñöñ naböñ il i aunab a gun pör hagabun bi me u,” a gila.

¹⁵ Pen Jisas niña, nibi bi gau, yip kin bi kub kale mideinam a göm apöm yip klö göm ud arnaböl, a gi niñöm nipe kauyan aramöm dum gau nipe ke halö mideia. *

*Jisas ñig ut adö rauid ara
(Mad 14:22-23; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Pen dugo magö u, Jisas bi nipe gau am Ñig Wanö Galili yan amöm,

¹⁷ Jisas auaga rö, sibön gö, kale nöp ñig magib udöm kauyan daun pro Kapaneam arnig hadla.

¹⁸ Areila niñöl gi, yigön kub udöm, ñig u rala.

¹⁹ Pen kale rapin ñig magib ñig ut pirik an au kilomida unbö mamid aka kagoñ jin amöm niñla,

* 6:15: Jon 18:36

Jisas ñig adö u rauid aueia. Kale niñöm midmagö kub ara niñöm piñiñ gila.

²⁰ Pen Jisas haga, “Kale piñiñ gagmim. Yad nöp auabin,” a ga.

²¹ Anig hagö, kale piñiñ gagöm, niñ ud ñig magib miñgan u lilo niñöl gi, ñig magib u uri nöp ram minöñ arniñ gila miñgan u amjak ara.

Jisas niñ uthai niñla

²² Ruö niñi bi Ñig Wañö Galili böñ lödañ hanla gau gasi niñöm niñla, rol dugo ñig magib añi ap nöp mideia niñöm Jisas bi niñe gau nöp ñig magib anibu arla; Jisas niñe ke ñig magib anibu araga.

²³ Midlö niñöl gi, ñig magib rimnap niñi bi rimnap daun kub Daibirias niñbö apöm, Bi Kub niñe God niñ aij a göm nan ñö niñla ka u ñig goñ au pidöñ gila.

²⁴ Pen niñi bi mideila gau niñla, Jisas abe bi niñe gau abe midageila; anibu Jisas niñ uthai niñun a göm, kale ñig magib anib gau amöm Kapaneam arla.

Yad bred rö, yip udmim kamiñ mideinabim, a ga

²⁵ Ñig Wañö Galili am am böñ lödañ amjaköm, Jisas niñ niñöm hagla, “Manö hag ñeb bi. Ne magö mai i auban?” ö gila.

²⁶ Hageila haga, “Kalöp manö niñö hagabin, bred ñinö niñbe mudun ga rö, yip uthai niñ ajabim; pen nan gagep rö gipin gau manö if u niñmim yip uthai niñ ajagabim.

27 Nan magö hij g+nig gab u udun, a g+mim wög klö gagmim; God n+pe B+ Ñ+ n+pe n+nebir hagö aua rö, nan magö pör m+dep n+pe ñ+nab u udun, a g+mim, wög klö g+mim,” a ga. *

28 Anig hageia hagla, “Hon wög n+hön g+no, God n+p aij g+nab?” ö g+la.

29 Hageila, Jisas haga, “God n+pe B+ yuö aua u, B+ an+bu n+p n+ñ udeinabim u, God n+p aij g+nab,” a ga. *

30 Anig hageia hagla, “Hon nan gagep rö ap n+neinabun u, hagnabun, ‘God nöp nöp yuöp,’ a gun, nöp n+ñ udnabun. An+ib u, han+p nan gagep n+hön rö g+nabön? *

31 Hadame nöp ap+is bac b+ ram m+nöñ kabö nöp m+dm+öp añ gau m+dom, nan mana a g+m+dal u ñ+n+m+dal. God Manö kal+ k+ñ r+köm hagla, ‘N+pe bred kumi kabö adö lañ au n+bö r+mnap kal+p ñö ñ+n+m+dal,’ a g+la,” a g+la. *

32 Anig hagla u pen Jisas kal+p pen haga, “Kalöp manö n+ñö yab+ hagabin, Mos+is hadame gau bred kal+p ñö ñ+n+la bred an+bu, bred kumi kabö adö lañ au n+bö wasö. Bred kumi kabö adö lañ au n+bö bred n+ñö an+bu, Bapi yad kalöp ñab.

33 God bred n+pe u, God hag yuö, kumi kabö adö lañ au n+bö m+nöñ naböñ i+ i apöm, n+bi b+ gau kal+p kam+ñ m+dep magö u ñab,” a ga.

34 Jisas anig hageia hagla, “B+ Kub. Uri bred an+bu han+p pör nöp ñöl g+ nöp m+daimön,” a g+la.

* **6:27:** Jon 6:48-58 * **6:29:** 1Jn 3:23 * **6:30:** Mad 16:1; Jon 2:18 * **6:31:** Eks 16:14-15; Nab 11:7-9; Sam 78:24

35 Hageila, Jisas haga, “Yad nöp me bred kamın mıdep bred anıbu. Nıbi bı yıp aunaböl gau, kalıp kauyañ kiyö lagnab. Nıbi bı yıp nıñ udnaböl gau, kalıp kauyañ ñıg nan gagnab. *

36 Pen kalöp mıdö nöp hagajın, yıp amgö nıñbım u pen yıp nıñ udagpım.

37 Bapı yıp hagöp nıbi bı gau kale magöñhalö yad aunaböl. Nıbi bı yad aunaböl gau, hag yuagnabın, wasö yabıt.

38 Pen nıhön: yad kumi kabö adö lañ au nıbö aubın u, gası yad nıñbın adö u gınam a gem auagpın; Bapı yıp yuöp u, gası nıpe nıñöm hagöp rö gınam a gem aubın.

39 Bapı nıbi bı yıp hagöp gau kalıp nıñ mıdnö, ap ur gagnım; manö kub hagep ñın u, yad gınö, kale magöñhalö uraköl. Anıg gınab u, Bapı yıp yua u, nıp aıj gınab. *

40 Bapı yad nıp aıj gınab u, nıbi bı an an yıp nıñöm nıñ udnaböl gau, kale magöñhalö pör pör nöp kamın mıdeınaböl. Pen manö kub hagep ñın u, yad ke gınö kale magöñhalö uraknaböl,” a ga.

41 Pen Jisas, “Yad me, bred kumi kabö adö lañ au nıbö aubın u,” a ga u me, Juda nıbi bı gau manö alı gu gu geıla.

42 Juda nıbi bı gau alı gu gu göm hagla, “Bı i, nıme nap nıpe u hon ke nıñbun. Nıpe Josep ñı nıpe Jisas nöp. Anıb u, nıpe aıgöl gı hagöp, ‘Yad kumi kabö adö lañ au nıbö aubın,’ a göp?” ö gıla. *

* 6:35: Jon 4:14 * 6:39: Jon 10:28-29; 17:12 * 6:42: Mad 13:55

⁴³ Anig hageila, Jisas pen haga, “Ali gu gu gagmin.

⁴⁴ Nibi bi ap nipe ke yip niŋ udagnab. God nip gasi aij ñö nöp me, yip auö, manö kub hagep ñin hain u yad ginö nipe kauyaŋ uraknab. *

⁴⁵ Bi God manö hagep bi gau kale God Manö kalı kliñ riköm hagla, ‘God nipe nıbi bi anıbu gau magöŋhalö kalıp hag ñınab,’ a gıla. Nibi bi Bap kalıp manö hag ñö niŋ udnaböl gau, kale magöŋhalö yip aunaböl. *

⁴⁶ Nibi bi rimnap kale God nip amgö niŋagpal; yad Bi nipe yuö aunö u nöp Bapi nip amgö niŋbin. *

⁴⁷ “Pen yad kalöp niŋö yabił hagabin, nıbi bi yip niŋ udnaböl gau, pör miđep magö anıbu hadö udöm, pör pör nöp miđeinaböl. *

⁴⁸ Bred niŋöm kamıŋ miđeinaböl u, yad me bred anıbu. *

⁴⁹ Nahai iıaŋ bi hadame gau ram miñöŋ kabö nöp miđmiđöp aŋ gau miđöm, nan mana u niŋla u pen miđ damöm umla.

⁵⁰ Pen bred Bap hag yuö kumi kabö adö laŋ nibö auöp bred anıbu, nıbi bi niŋöm, kamıŋ pör pör nöp miđöm umagnaböl.

⁵¹ “Yad ke bred kamıŋ kumi kabö adö laŋ au nibö aubin u. Nibi bi an an bred anıbi niŋ aŋ yaŋ linaböl u, pör nöp pör nöp kamıŋ miđeinaböl. Bred hagabin anıbi hañ romaŋ yad u me. Nibi bi ram miñöŋ ił i pör nöp pör nöp kamıŋ miđaiöl, a gem, hañ romaŋ yad u niñabin,” a ga.

* **6:44:** Jon 6:65 * **6:45:** Ais 54:13 * **6:46:** Jon 1:18 * **6:47:**

Jon 3:15-16 * **6:48:** Jon 6:32,58

⁵² Jisas anig hageia, Juda nibi bi anib gau kale ke nöp manö pen pen hagöm, rimnap hagla, “Bi i aigöl göm, hanip hañ roman nipe u ñö ñiñnabun?” ö gila.

⁵³ Hageila, Jisas kalip haga, “Yad kalöp niñö yabiñ hagabin, kale Bi Ñi nipe hañ roman nipe, hagape nipe ñiñagnabim u, kamiñ middep magö u kalöp an dan midagnab.

⁵⁴ Nibi bi an hañ roman yad, hagape yad ñiñnab u, nipe kamiñ pör middep magö u hadö udöp niñöm manö kub hagep ñin u yad ginö nipe kauyan uraknab.

⁵⁵ “Pen niñön: hañ roman yad u nan ñiñeb yabiñ; hagape yad u ñig ñiñeb yabiñ.

⁵⁶ Nibi bi an an hañ roman hagape yad ñiñnaböl gau, yad an dan mideinaböl; yad kalip an dan mideinabin.

⁵⁷ Bapi pör pör nöp kamiñ midöp u, nipe yip yua u, yip gö kamiñ midpin u me, nibi bi yip ud an kalip dan linaböl gau, kalip u rö nöp gö, kamiñ mideinaböl. *

⁵⁸ Manö adö anibu me, bred kumi kabö adö lan au nibö auöp, a gipin. Bred anibu, apis bac bi nan mana a gipal u ñiñöm mid damöm umla rö wasö; nibi bi bred yad hagajin u ñiñ an yan linaböl u, kamiñ pör nöp pör nöp mideinaböl,” a ga.

Nibi bi iru nöp Jisas nip arö gila

⁵⁹ Jisas Juda magum gep ram Kapaneam au midöm, manö anibu hagö,

* 6:57: 1Jn 3:24

60 nîbi bî nîpe gau iru nöp niñöm hagla, “Jisas manö hagab anîbu manö klö yabił. Manö nîpe niñ udun rö lagöp,” a gıla.

61 Kale ałi gu gu göm hageila, Jisas ke niñöm haga, “Manö hagpin anîbu niñmim gası iru niñmim arö gun a gıpim ar?”

62 Pen Bî Nî nîpe kumi kabö adö lañ au midöm aua u, nîpe ka anîb adö au lañ kauyañ ado gı areinab u, kale gası niñhön niñnabim?”

63 God Ana kamiñ midep magö u ñö, nîbi bî kamiñ lınaböl; nîbi bî klö kale ke kamiñ lagnaböl, wasö yabił. Yad manö kalöp hagpin u, manö anîbu gö, God Ana kalöp apöm, kamiñ midep magö u kalöp ñınab niñöm kale kamiñ lınabim,” a ga.

64 Pen Jisas nîpe nöd nöp, nîbi bî an nîp niñ udagnab, an nîp mumug niñnab u niña u me, nîpe haga, “Kale rımnab yîp niñ udagpim,” a ga.
*

65 Pen manö rımnab halö hagöm haga, “Adö anîbu nöp kalöp hagpin, nîbi bî ap gası nîpe ke nöp niñöm yîp niñ udagnab; Bapı nöp geinab u me, nîbi bî ap yîp apöm yîp niñ udnab,” a ga. *

66 Jisas manö anîbu hag juö niñöl gı, nîbi bî apöm manö nîp niñmidal gau, iru nöp nîp arö göm, ke ke arla.

67 Anıg göm arlö niñöl gı, Jisas bî nîpe unbö mıgan lañ u kalıp hag niñöm haga, “Kale u rö nöp yîp arık arnabim aka?” ga.

68 Hageia, Saimon Pida haga, “Bî Kub. An nîp arun? Manö ne hagabön u niñun me, pör pör nöp

* 6:64: Jon 13:11 * 6:65: Jon 6:44

mideinabun.

⁶⁹ Hon nöp niŋ udpun rö, hon niŋbun, God niŋpe Bi U† hanip yuöp u, ne Bi anibu me u, a gi niŋbun,” a ga. *

⁷⁰⁻⁷¹ Saimon Pida anig hageia, Jisas pen Saimon Iskariod ni niŋpe Judas u, hainö niŋp mumug niŋnab u niŋöm, kalip haga, “Yad kalöp bi unbö miŋan laŋ udpin u pen bi kale aŋi ap kijaki bi niŋpe,” a ga.

7

Jisas nimam hain niŋp manö hagla

¹ Hainö pen Juda bi kub gau Jisas niŋp alnig geila niŋöm Jisas ram minöŋ Judia gau ajagmidöp; ram minöŋ Galili gau nöp ajmidöp. *

² Pen Juda niŋn kub kale, ram bada pro göm niŋn rimirnap hanbal niŋn u söl söl ga niŋöm, *

³ Jisas nimam hain gau mideia u apöm niŋp hagla, “Ne miŋan anibi arö gimön ram minöŋ Judia ammön, niŋbi bi manö nöp niŋbal gau kalip nan gagep rö giŋpan u gö niŋnaböl.

⁴ Bi kale bi kub midnig giŋnaböl gau, nan kale gau pi göm gagnaböl; waiö yabiŋ giŋnaböl. Anib u, ne nan ke yabiŋ giŋpan rö, niŋbi bi iru midpal aŋ au nan gagep rimirnap gö, niŋbi bi magöŋhalö niŋnaböl,” a gila.

⁵ Pen Jisas nimam niŋpe ke gau niŋp niŋ udagla. *

* **6:69:** Mad 16:16 * **7:1:** Jon 5:18 * **7:2:** Lep 23:34 * **7:5:** Ap 1:14

⁶ An+g hageila, Jisas pen kal+ip haga, “Kale ñ+in mai arun a g+inabim u arn+g arnabim; pen ñ+in yad arep u auagöp ni+ñöm yade uri aragnabin.

⁷ N+bi b+ m+nöñ naböñ i+ i gau, kalöp b+ mulu kal ni+ñöl i+ ap m+dagöp. Pen yad n+bi b+ m+nöñ naböñ i+ i gau, nan si nan naij g+pal u hag waiö linö y+ip mulu kal ni+ñbal.

⁸ An+ib u, Ram Bada ñ+in kub söl auab rö, kale Jerusalem armim; pen yad ñ+in arep u auagöp rö, yad aip aragnabin,” a ga.

⁹ An+g hagöm, ni+pe ram m+nöñ Galili m+deia.

Ram Bada ñ+in kub aua ni+ñöm Jisas Jerusalem ara

¹⁰ Pen Jisas ni+mam b+ gau Jerusalem arla ni+ñöm Jisas ni+pe agam+j hain ara.

¹¹ Juda b+ kub gau, “Jisas mai?” ö göm, ni+bi b+ iru nöp ap m+deila gau kal+ip hag ni+ñla.

¹² Pen ni+bi b+ y+har+iñ gau, Jisas manö u kale ke hag ni+ñ hag ni+ñ göm, r+mnap hagla, “Ni+pe b+ aij ap,” a g+la; r+mnap pen hagla, “Wasö, ni+pe ni+bi b+ gau kal+ip wai ñöb b+,” a g+la.

¹³ Pen ni+bi b+ y+har+iñ gau, Juda b+ kub an+ib gau kal+ip p+ñ+iñ g+la rö, kale manö r+mnap waiö hagagla.

¹⁴ Ram Bada ñ+in kub kale an+ibu ñ+in r+mnap padia. Yöp ñ+in bad ap nöp m+idö, Jisas apjaköm, God sabe gep ram u amöm, ni+bi b+ gau kal+ip manö hag ña.

¹⁵ Jisas manö hag ñ+ m+idö ni+ñöl g+ i, Juda b+ kub gau aiö göm hagla, “B+ i skul hagaga u pen aigöl göm manö gau magöñhalö ni+ñöb?” ö g+la. *

* **7:15:** Mad 13:54; Luk 2:47

16 Anig hageila, Jisas haga, “Manö yad hag ñabin u, gasi yad ke niñem hag ñagabin; Bi yip hag yuö aunö u nöp yip gasi ñö hag ñabin. *

17 Nibi bi an, God hagöp rö ginam, a göm, gi ud arnab u, God nipe manö yip ñab hagabin aka manö yad ke hagabin u, niñnab.

18 Kale niñbim, nibi bi an manö nipe ke hagnab u, hib yad ap rannim, a göm, manö gau nibö gau nibö udöm hagnab. Pen bi an nipe bi nipe hag yua hib nipe nöp ap rannim, a gi gasi niñnab u, bi anbu bi kabö göl manö niñö nöp hagab; nipe manö piral rimnap hagagnab. *

19 Mosıs, God haga haga rö kalip lo manö hag ña u pen lo adö anib gau kale bi ap gagpim. Pen yad manö ap midöp wasö, yip yiharñ alnig gabim,” a ga. *

20 Jisas anig hagö, nibi bi ap mideila gau hagla, “Nöp an alnig gab? Nöp kijaki abañ lajip hagabön,” a gila. *

21 Hageila, Jisas haga, “Yad nan gagep añi ap ginö, kale magönhalö pa gili gipe. *

22-23 Kale Mosıs God lo manö haga rö, ñi kale gau yag daumim, ñin unbö mudun jin u midmim, ruö raleb ñin u wañ hañ rikpim. Gipim anibu, Mosıs nipe wasö, nahai itañ bi nöd il göm gimidal nagı adö u me anig gipim. Pen hañ rikep ñin raleb anibu, ñin rimnap God nip sabe gep ñin u nöp linab, pen mñi God nip sabe gep ñin u, a

* 7:16: Jon 12:49; 14:10 * 7:18: Jon 8:50 * 7:19: Ap 7:53; Ro 2:21-24 * 7:20: Jon 8:48; 10:20 * 7:21: God nip sabe gep ñin u nan gagep ñig wañö Bedesda u ga u niñöm pa gili gila.

gimim, arö gagpim; hałowalö hañ rıkpim. Gıpm anıbu rö, yad God nıp sabe gep ñın u bı ap nıp gınö, hañ romañ magöñhalö kamıñ löp u, kale ai gınıg yıp nıñbe mulu lugöp? *

²⁴ Anıb u, hainö manö adö adö nöp nıñmim hagagmim; kabö rö gınab adö u nıñ aij gimim hagnim,” a ga.

“Jisas me Kraıs u aka?” gıla

²⁵ Jerusalem nıbi bı rımnab hagla, “Juda bı kub gau bı alnıg gaböl bı me i aka?

²⁶ Pen nıñim! Nıpe nıbi bı anı kub i manö hagö nıñöl gı, pen manö ap hagagaböl. Anıb u, kale ke nıñbal nıpe Kraıs u yijıg göl rö löp!

²⁷ Pen nıpe Kraıs u auböp u, hon nıpe ram mınöñ gai nıbö auöp u nıñagbno; pen bı i nıpe ram mınöñ gai nıbö auöp u hon magöñhalö nıñbun. Anıb u, nıpe Kraıs u wasö,” gıla. *

²⁸⁻²⁹ Pen Jisas nıpe God sabe gep ram raul yañ manö hag ñöl gı nöp mıdöm, meg magö dap ranöm haga, “Kale gası nıñbim, kale yıp nıñ aij yabıl gimim, gai nıbö aunö u nıñbim. Pen wasö. Gası yad ke nöp auagnö. Bı yıp hag yuö aunö u, nıpe Bı kabö göl, Bı manö nıñö nöp hagab. Yad nıpe aip mıdem, yıp hag yuö aunö rö, nıp nıñbin; pen kale nıp nıñagpim,” a ga. *

³⁰ Anıg hagö, nıp ud sısı lun a göm nıñla u pen ñın nıpe auaga rö, bı ap nıp ud sısı laga. *

³¹ Pen nıbi bı anıb gau, nıbi bı iru nöp Jisas nan gagep gau ga nıñöm hagla, “Kraıs u hain aunab

* **7:22-23:** Lep 12:3; Jen 17:9-13; Jon 5:8-10,16 * **7:27:** Jon 7:41;

9:29 * **7:28-29:** Mad 11:27; Jon 8:55 * **7:30:** Jon 7:44

a gıpal u, pen nan gagep iru yabił göm, bi anıbi gab rö gınım rö lagnab,” a gıla. Gası anıbu niñöm kale hagla, “Jisas niıpe Kraıs u nöp,” a göm, niıp niıñ udla.

Juda bi kub gau, Jisas niıp am dauim, a göm, bi riımnap hag yula

³² Pen niıbi bi gau Kraıs manö anıbu agamıj hageıla niıñöm, Perisi bi kub gau abe, bi God niıp nan sabe gep bi kub gau abe, Jisas niıp am ud sısı lımim daumim, a göm, God sabe gep ram abad miıdmıdal polisman riımnap hag yula.

³³ Jisas pen haga, “Yad rapın magö ap miıdem, Bi yıp yuö aunö u ado gı arnabin.

³⁴ Yıp gai aröp a gımim ulıhainabim u pen niıñagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gımim rö lagnab,” a ga. *

³⁵ Anıg hageıla, Juda bi kub gau kale ke nöp hagla, “Niıpe gai arnab, niıp niıñagnabun? Niıpe am Juda niıbi bi ju am Grik niıbi bi aip miıdpal gau amöm, niıbi bi anıb gau kalıp manö hag ñöl gı miıdeinab aka niıhön?

³⁶ Pen niıpe ai gınıg hagöp, ‘Yıp gai aröp a gımim ulıhainabim u pen niıñagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gımim rö lagnab,’ a göp?” ö gıla.

God Ana ñıg ilam ajöñ rö juöm aunab

³⁷ Juda Ram Bada ñın kub kale anıbu, ñın hain, ñın kub yabił u, Jisas uraköm, meg magö dap ranöm haga, “Niıbi bi an rugu miılep gınım u, yad apöm ñıg niıñöl. *

* **7:34:** Jon 8:21; 13:36 * **7:37:** Lep 23:36; Aıs 55:1; Jon 4:14

38 Nibi bi yip niŋ udnaböl gau, God Manö hagöp rö, ñig kamiŋ midep u aŋ kalip daŋ nibö ilam juöm aunab,” a ga. *

39 Ñin anibu Jisas umöm uraköm Nap nip araga adö u me, Jisas nipe Ana u nibi bi gau kalip ñaga. Pen ñig ilam juöm aunab manö haga anibu it anigöl midöp: nibi bi Jisas nip niŋ udnaböl gau, Jisas nipe Ana u kalip ñinab, a göm haga. *

Kale ke ud asik ke ke lila

40 Jisas anig hagö, nibi bi iru nöp mideila anib gau, rimnap manö haga anibu niŋöm hagla, “Bi i, nipe bi God Manö hagep aunab a gun abad midmidun u,” a gila. *

41 Rimnap hagla, “Wasö, nipe Krais u!” a gila. Anig hageila, rimnap pen hagla, “Wasö, Jisas nipe Galili nibö; Krais u nipe Galili nibö auagnab! *

42 God Manö u hagöp rö, Krais u, Depid rikö riklö rik dam dapil göm, Krais u Depid daun nipe Bedlehem au yag daunaböl,” a gila. *

43 Jisas manö anibu hageia niŋöm, nibi bi iru mideila anib gau asik ke ke lila.

44 Rimnap nip ud sisi lun dam manö kub hagnig ud arun a gila u pen bi añi ap nip udaga.

Juda bi kub gau Jisas manö haga u niŋ udagla

45 Pen God sabe gep ram polisman gau ado gi arlö niŋöl gi, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe kalip hagla, “Bi anibu nip niŋön ginig dauagpim?” ö gila.

* 7:38: Ais 58:11 * 7:39: Jon 16:7; 20:22; Ap 2:4 * 7:40: Jon 6:14 * 7:41: Jon 1:46 * 7:42: Sam 89:3-4; Mai 5:2

⁴⁶ Hageila, God sabe gep ram polisman anɪb gau hagla, “Nɪbi bɪ rɪmnap gau bɪ anɪbu manö aij yabɪɪ hagöp rö hagagpal,” a gɪla. *

⁴⁷ Anɪg hageila, pen bɪ Perisi gau pen hagla, “Bɪ pir alöp anɪbu, nɪbi bɪ rɪmnap nɪpe nɪjög hagöp a göm nɪjbal rö, kale u rö nöp nɪjbim ar?”

⁴⁸ Hon bɪ kub bɪ ap aka bɪ Perisi bɪ ap Jisas nɪp nɪj udagpun. *

⁴⁹ Nɪbi bɪ gai i kale lo manö u nɪjagpal rö, God kalɪp mulu kal nɪjöm gɪ naj yabɪɪ gɪnab,” a gɪla.

⁵⁰ Pen bɪ kale Nikodimas, bɪ au nöd sɪbön yan amöm, Jisas nɪp manö rɪmnap hag nɪja bɪ anɪbu me, kalɪp haga, *

⁵¹ “Hon Juda lo adö u, bɪ ap nɪp yɪharɪj pen ilön ñun gɪ najj gagnabun; manö kub hagun manö ɪɪ ap nɪjun nöp me, anɪg gɪnabun,” a ga.

⁵² Anɪg hageia hagla, “Ne u rö nöp Galili nɪbö rö? God Manö u amgö ɪɪ nɪj dammön nɪjnabön, bɪ God manö hagep ap Galili nɪbö auagnab,” a gɪla. *

⁵³ Anɪg hageila kale ke ram kale arla.

8

Nɪbi amöm bɪ ap aip udlö

¹ Pen Jisas Olip Dum ara.

² Ruö ram ru dam la nɪjöm, kauyan ado gɪ God sabe gep ram u auö, nɪbi bɪ iru nöp apöm nɪp bɪnɪg gɪgabö geila nɪjöm nɪpe asɪk mɪdöm, kalɪp manö hag ñɪ mɪdeia.

* 7:46: Mak 1:22 * 7:48: Jon 12:42 * 7:50: Jon 3:1-2 * 7:52: Jon 7:41-42

³ Jisas anig göl manö hag ñi midö niñöl gi, bi lo manö hag ñeb bi gau rimnap abe, bi Perisi rimnap abe, kale niñi ap am bi ap aip udajip, niñi u niñ dap niñi bi mideila amgö ilö adö au urak ñöm,

⁴ Jisas niñ hagla, “Manö hag ñeb bi. Niñi i bi halö u pen bi ap aip udajil niñun daubun me i.

⁵ Mosi lo hanip ña u haga, ‘Niñi anib gau rö, kabö ju pak lilö umöl,’ a ga. Pen ne niñön hagnabön?” ö gila. *

⁶ Kale manö piral hagla anibu, anig hagno, Jisas niñön hagö, niñ manö kub hagun a göm hagla.

Pen Jisas niñe ubör yiñön göm, hañpñ adö u niñmagö manö magö rimnap kali kñiñ riköl gi mideia.

⁷ Pen kale Jisas niñ manö anibu rö hag niñöl gi mideila, niñe jöl yijig göm kalip haga, “Bi nan si nan naij gagöp ap midainim u, kabö ud niñi anibi nöd paknim,” a ga. *

⁸ Anig hagöm kauyan giyan göm, minön yan manö magö rimnap kali kñiñ rik midö niñöl gi,

⁹ bi Jisas niñ manö kub hagun a gila anib gau, Jisas manö haga anibu niñöm, bi majö majö arik arla niñöm bi gau magönhalö añi añi arö göm ke ke am hakla; Jisas aip niñi u aip nöp midailö.

¹⁰ Jisas niñe jöl yijig göm, niñi anibu niñ haga, “Bi gau mai? Bi nöp manö kub hagnim ap midagöp ar?” a ga.

¹¹ Hageia, niñi u haga, “Bi Kub. Bi yip manö kub hagnim ap midagöp,” a ga. Hageia, Jisas haga, “Yad u rö nöp nöp manö kub hagagnabin.

* 8:5: Lep 20:10; Dud 22:22-24 * 8:7: Dud 17:7

Pen nan si nan naij gîmîdan u hainö gagmön; uri ne aru,” a ga. *

Nîbi bî mînön nabön it i mîdpal gau mailö kale me Jisas

¹² Jisas manö ap nîbi bî gau kalîp kauyan hagöm haga, “Nîbi bî mînön nabön it i mîdpal gau, yad mailö kale mîdpin. Nîbi bî an yîp hain göm ajeinab u, sîbön an gau rö ajageinab; pör mîdep mailö aij u udöm ajeinab,” a ga. *

¹³ Jisas anîg hageia, bî Perisi gau nîp pen hagla, “Manö ne ke hag nîban u, hon nînbun manö anîbu udun rö lagöp,” a gîla.

¹⁴ Anîg hageila, Jisas haga, “Manö anîbu yad ke hagabin u pen manö nîjö hagabin. Pen nîhön: yad aubin gau nîjem, arnabin gau abe nîjem gîpin. Pen kale, yad aubin gau nîjagmim, arnabin gau abe nîjagmim gîpim. *

¹⁵ Kale manö ud asîk göl gî, ‘Adö u gî aij gîpim; adö u gî naij gîpim,’ a gabim u, nîbi bî mînön nabön it i gasî nîjöm hagpal rö nöp hagabim. Pen yad bî ap nîp manö kub hagagabin. *

¹⁶ Bapi yîp yuö aunö u, nîpe yad aip mîdpul rö, yad manö ud asîk gînîg, nîjö nöp hagem manö ud asîk gînabin. *

¹⁷ Lo manö kale adö u hagpim, ‘Nîbi bî mîhöp manö adö añî nöp hagnabil u me, nîbi bî nîjöm hagnaböl, u nîjö hagpil, a gînaböl,’ a gîpim. *

* **8:11:** Jon 5:14 * **8:12:** Ais 49:6; Jon 1:4-9; 9:5; 12:46 * **8:14:** Jon 5:31-32; 7:28
 * **8:15:** Jon 12:47 * **8:16:** Jon 5:30; 8:29
 * **8:17:** Dud 19:15

18 Lo kale hagöp an+bu rö, yad aigale b+ rö m+dpin u, yad ke manö hadö hagpin; pen Bapi y+ip yuöp u abe yad aigale b+ rö m+dpin manö u hadö hagöp. Manö hol ap+il manö añ+ nöp hagpul u me, n+ñö hagpil a g+ibep,” a ga. *

19 An+g hageia, n+ip hagla, “Nap ne mai?” ö g+ila.

Hageila, Jisas pen haga, “Kale y+ip n+ñagpin rö, Bapi yad n+ip u rö nöp n+ñagpin. Y+ip n+ñbep, Bapi yad u rö nöp n+ñbep,” a ga.

20 Jisas God sabe gep ram raul, mani kale God n+ip ñeb dap yubal m+gan u, manö an+bu hag ñ+ m+deia pen ñ+n n+pe auaga rö, b+ ap n+ip ud s+s+ laga. *

Yad arnabin gau kale aragnabim

21 Jisas kal+ip kauyañ haga, “Yad ar+k areinabin; y+ip ulhai n+ñnabim u pen kale nan si nan naj göl g+ nöp m+dmim umnabim rö, yad arnabin gau kale aragnabim,” a ga. *

22 An+g hageia, Juda b+ kub gau hagla, “N+pe hagöp, ‘Yad arnabin gau kale aragnabim,’ a göp u, n+hön g+n+g an+g hagöp? N+pe ke al pak l+n+g göm an+g hagöp aka?” g+ila.

23 An+g hagla u pen Jisas kal+ip haga, “Kale yañ n+bö; yad lañ n+bö. Kale m+nöñ naböñ il i n+bö; yad m+nöñ naböñ il i n+bö wasö. *

24 An+b u n+ñem me hagpin, ‘Kale nan si nan naj göl g+ nöp m+dmim umnabim,’ a g+ipin. Pen

* 8:18: 1Jn 5:9 * 8:20: Jon 7:30 * 8:21: Jon 7:34; 13:33

* 8:23: Jon 3:31

yıp, Yad Mıdpin Rö Mıdpin,* niŋ udageinabim u, nan si nan naij gac halö mıdpin rö mıdmim, umnabim,” a ga.

²⁵ Anıg hageia, niþ hag niŋöm hagla, “Ne an?” ö gıla.

Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp pör nöþ hag ñabin rö nöþ mıdpin.

²⁶ Kalöp manö kub hag gınam adö u, manö iru nöþ mıdöp. Bı yıp hag yuö aunö u, magöŋhalö niŋ aij göp rö, yıp gası ñö niŋöl gı, yad pen niþi bı gau kalıp hag ñabin,” a ga.

²⁷ Jisas niþe Nap manö hag ña anıbu niŋagla rö, kalıp haga,

²⁸ “Bı Ñı niþe niþ ud gılaŋ lınabim ñın u, gınab gınab rö niŋmım ñın ańıbu niŋnabim, Yad Mıdpin Rö Mıdpin me. Yad nan ap ke nöþ niŋem gagpin; Bap manö yıp hagöp rö nöþ hag ñabin u, niŋnabim.*

²⁹ Bı yıp yuö aunö u, yad aip mıdöp. Niþ aij göp adö u nöþ pör pör gıpin rö, yıp arö gagöp; yad aip nöþ mıdöp,” a ga.

³⁰ Jisas manö anıbu hagö niŋöl gı, niþi bı iru nöþ niþ Krais u a göm, niŋ udla.

³¹ Pen Jisas niþe Juda niþi bı niþ Krais u a göm niŋla anıþ gau kalıp haga, “Kale manö yad böŋ nöþ niŋ udmim, hagpin rö nöþ geinabim u me, niŋö nöþ niþi bı yad mıdeinabim.

* **8:24:** God Manö adıŋ Eksodas u (Eks 3:14) God hib niþe ke hagöm, Yad Mıdpin Rö Mıdpin a ga. Pen aui Jisas abe hib niþe ke hagöm, Yad Mıdpin Rö Mıdpin a ga. Anıþ u, Juda niþi bı gau rımnap, manö haga u niŋöm, Jisas niþ mulu kal niŋöm, al pak lun a gıla. * **8:28:** Jon 3:14

32 Anig geinabim u, God nipe aigale Bi rö mïdöp u niñmim, nagï wög rö gïpim u arö gïmim, mïd aij gïnabim,” a ga.

33 Anig hageia hagla, “Manö hagpan anïbu niñhön? Hon bac Ebrahim ñï pai nipe mïdpun u, hon niñbi bi rimnap kalïp nagï wög rö gagpun. Anïb u, hanïp niñhön gïniñg, ‘Nagï wög rö gïpim u arö gïmim, mïd aij gïnabim,’ a gïpan?” ö gïla. *

34 Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp niñjö yabiñ hagabin, niñbi bi nan si nan naij gïpal gau, nan si nan naij gep magö u nöp nagï wög gep niñbi bi rö mïdpal. *

35 Nagï wög gep bi ap, nap nipe ram u pör mïdagnab; hainö bi ke niñbö mani yuöm niñ rauö, nap nöd niñbö ram nipe u arö göm, ram ke aramöm nap hain niñbö u niñp nagï wög gïnab. Pen ñï ap nap ram au kuö nipe pör pör nöp mïdnab.

36 God Ñï nipe kalöp niñbi bi rauöm nagï mïdpim u hubïk yueinab u, kale nagï wög gïmïdim u böñ nöp arö gïmim, mïd aij yabiñ gïnabim.

37 Kalöp Ebrahim riñkö riñklö riñ dam dapïl göm auö mïdpim u niñbin u pen manö hagpin u udagmim, yïp al pak liñig gabim.

38 Yad Bapi aip mïdem niñbin rö kalöp hag ñabin; pen kale, nap kale u manö hagöp adö u nöp gabim,” a ga.

39 Hageia hagla, “Bapi hon me Ebrahim,” a gïla.

Hageila, Jisas haga, “Kale Ebrahim ñï pai nipe mïdaibep rö, nipe gïmïdöp rö gïbep. *

* 8:33: Mad 3:9 * 8:34: Ro 6:16,20 * 8:39: Mad 3:9

⁴⁰ Yad God manö hagöp rö nîjem, manö nîjö yabił u kalöp hag ñîbin u pen yîp alnig gabim. Pen kale gînig gabim anîbu rö, Ebrahim nîpe gaga.

⁴¹ Anîb u, nap kale ke u göp rö, kale ke anîb unbö rö nöp gabim,” a ga.

Anîg hageia hagla, “Hanîp bi si udöm rikagpal; God añî me Bapi hon yabił,” a gîla. *

Seden ñî pai nîpe

⁴² Anîg hageila, Jisas pen haga, “ ‘God añî me Bapi hon yabił,’ a gîpim u pen God nîpe Bapi kale mîdböp, yad God nîbö apem, uri aui mîdpin u nîjmim, yîp mîdmagö libep. Yad gau mîdem, gasî yad ke nîjem auagnö; God aip mîdul, yîp nîjebir hag yua, aui aunö.

⁴³ Anîb u, manö yad u nîhön gînig nîj aij gagpimî Gîpim anîbu, hon nîjagun a gîmim gîpim.

⁴⁴ Kale nap kale kîjaki ñî pai nîpe mîdpim u me, nîp aij göp adö u nöp gun a gîmim nîjbim. Nîpe nöd îl göm, nîbi bî gau kalîp al pak lîmîdöp rö, nagî adö nîpe anîbu anîg göl nöp mîdöp. Gasî aij rîmnap, gasî nîjö rîmnap nîjagöp yabił; nîpe manö nîjö rîmnap nîjagöp. Manö pîral hagab u, manö yöl nîpe me u. Nîpe pör nöp manö pîr alab; pîr alep îl u kîjaki me u. *

⁴⁵ Pen yad kalöp manö nîjö nöp hagabin u me, kale nîjmim udagpim.

⁴⁶ Pen yad gîpin u nîjmim, adö u nan si nan naj gîpan, a gîmim haggim rö lagöp. Anîb u,

* **8:41:** Ais 63:16 * **8:44:** 1Jn 3:8

yad manö niṅö nöp hagpin u niṅmim, kale niḥön giṅg manö yad niṅ udagpin? *

⁴⁷ Niḥi bi God piḡ miḍpal gau, manö niḥe u udpal. Pen kale niḥ piḡ miḍdagpin rö, manö niḥe u udagpin,” a ga. *

Ebrahim hainö yag daula, yad nöḍ miḍpin, a ga

⁴⁸ Juda bi kub gau Jisas niḥ hagla, “Ne bi Sameria niḥö, nöp kiḡjaki abaṅ alöp, a giḥpun u, niṅö hagpun aka?” giḡla. *

⁴⁹ Hageila, Jisas haga, “Yiḥ kiḡjaki abaṅ alagöp. Yad Bapi hib niḥe u hagnö adö arab pen kale hib yad u hagpe au giḡyaṅ ap lugab.

⁵⁰ Hib yad u ke hagnö adö arniḡm a giḡ gasi u niṅagpin; pen God niḥe niḥi bi niḥön niḥön gajal niṅ aiḡ göp u, niḥi bi hib yad haglö adö araṅ a giḡ gasi u niṅöb.

⁵¹ Kalöp niṅö hagabin, niḥi bi an manö yad u niṅöm, hagpin rö giḡnab u, niḥe umagnab; niḥe pör nöp pör nöp kamiṅ miḍeinab,” a ga. *

⁵² Jisas aniḡ hageia, kale hagla, “Ne manö hagpan aniḥbu niṅun niṅbun, nöp kiḡjaki abaṅ alöp hagabön. Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöṅhalö abe umla, pen ne niḥön giḡmön hagpan, ‘Niḥi bi an manö yad u niṅöm, hagpin rö giḡnab u, umagnab; niḥe pör nöp pör nöp kamiṅ miḍeinab,’ a giḡpan?”

⁵³ Bac hon Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöṅhalö abe umla rö, bi aniḥ gau bi pro, yad bi kub a giḡ gasi u niṅban aka?” giḡla.

* **8:46:** 2Ko 5:21; 1Pi 2:22 * **8:47:** 1Jn 4:6 * **8:48:** Mak 3:21-22

* **8:51:** Jon 5:24

⁵⁴ Hageila, Jisas haga, “Hib yad ke hagnö adö arböp, nan y+har+ñ rö l+iböp. Pen b+ hib yad hagö adö arab b+ an+bu Bapi yad. Kale b+ añ+ an+bu nöp n+p, God hon, a g+pim.

⁵⁵ God hon, a g+pim u pen n+p n+ñagpim; pen yad n+p n+ñbin. ‘N+p n+ñagpin,’ a g+bnep, kale manö piral hagpim rö hagbnep. An+b u, yad n+p n+ñbin u me, manö hagöp rö g+pim.

⁵⁶ God hadame nöp nap Ebrahim n+p hagöm, yad Jisas miñi apem m+dpin ñ+n i nöp hagöm, ‘Ñ+n hain u aunab,’ a ga. Pen nap Ebrahim God manö haga u n+ñöm, manö an+bu God n+ñö hagöp, a göm, gas+ halö m+dom ñ+ñ+ löl g+ m+deia; ñ+n an+bu n+ñöm miñ miñ ga,” a ga.

⁵⁷ An+g hageia, Juda b+ gau hagla, “M+ ne ñ+n juöl m+höp ado g+ da unbö s+duñ lañ rö m+dagpan u pen ne n+hön g+mön, Ebrahim hadame dagol gau ga u n+ñnö, a g+pan?” ö g+la.

⁵⁸ Hageila, Jisas kal+p haga, “Kalöp n+ñö yabi+ hagabin, Ebrahim n+p yag dauagep adö u, Yad M+dpin,” a ga. *

⁵⁹ Jisas an+g hageia, n+p kabö ju al pak l+ing geila, pen God sabe gep ram raul m+deia u hil g+ löm hön amöm ara.

9

B+ ap yag daula ñ+n u nöp amgö we ga, Jisas gö amgö ñ+ñ n+ñ

¹ Pen Jisas b+ n+pe gau aip amöl g+ n+ñla, b+ yag daula ñ+n u nöp amgö we ga ap m+deia.

* 8:58: Jon 1:1

² Jisas bi nipe gau bi anibu niñöm Jisas nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi an nan si nan naj gajip, bi anibi yag daula ñin u amgö nipe u we ga? Nipe ke aka nime nap gajil göp?” ö gila. *

³ Hageila, Jisas haga, “Amgö nipe we ga u, nipe ke aka nime nap nan si nan naj gajil gagöp. Pen amgö nipe we ga u, nibi bi gau God nipe Bi kto unbö ke a göm niñ aij gilañ a göm ga. *

⁴ Miñi sidö añ magö i, Bi yip yuö aunö u, wög nip u gun. Sib ginig gab niñöm hon wög gun rö lagnab.

⁵ Yad minöñ naböñ il i midpin magö i, nibi bi minöñ naböñ il i midpal gau mailö kale u yad midpin,” a ga. *

⁶ Jisas manö anibu hagöm, minöñ yan kiñu alöm, gö kitiplö, udöm bi amgö we ga u nip amgö nipe au löm, *

⁷ haga, “Siloam wanö ammön, amgö ne u ñig limön,” a ga. Anig göm hag yuö, am ñig löm, amgö u ñil niñöm, ram nipe ara. Siloam manö il u “Yuö Ara” a gipal.

⁸ Pen nibi bi ram yam nipe aip jim ñöl gau abe, nöd nipe nan asib gimidöp niñmidal nibi bi gau abe hagla, “Bi i, bi au asik midöl gi, nan asib gimidöp u rö löp,” a gila.

⁹ Hageila, rimnap hagla, “Yau me, bi anibu nöp,” a gila. Rimnap pen hagla, “Wasö. Bi anibu rö löp u pen bi i bi ke nibö,” a gila. Anig hageila, bi anibu nipe ke haga, “Yad me bi anibu,” a ga.

* **9:2:** Esi 18:20; Luk 13:2,4 * **9:3:** Jon 11:4 * **9:5:** Mad 5:14;
Jon 8:12 * **9:6:** Mak 8:23

10 Hageia, nɪp hagla, “Amgö nöp u aige göm kamɪŋ löp?” ö gɪla.

11 Hageila haga, “Bɪ Jisas a gɪpal u, mɪnön yan kɪñu alöm, gö kɪtɪp lö, udöm amgö yad u löm hagöp, ‘Siloam wanjö ammön, amgö ne u ñɪg lɪmön,’ a gö, am amgö yad u ñɪg lem, adɪŋ amgö ñɪl nɪŋbin,” a ga.

12 Hageia hagla, “Bɪ anɪbu mɪñi gai?” ö gɪla. Hageila haga, “Yad nɪŋagpin,” a ga.

Bɪ Perisi gau, “Bɪ amgö we ga u aige göm kamɪŋ löp?” ö gɪla

13-14 Pen Jisas gö amgö ñɪl nɪŋa bɪ anɪbu, Juda kai God nɪp sabe gep ñɪn kale u anɪg ga u me, nɪbi bɪ rɪmnap bɪ anɪbu nɪp dam bɪ Perisi mɪdeila au aula.

15 Bɪ Perisi bɪ anɪbu nɪp hagla, “Ne aigöl gɪmön amgö ñɪl nɪŋban?” ö gɪla. Hageila haga, “Jisas mɪnön kɪtɪp ap udöm, amgö yad u lajɪp, yad am amgö yad u ñɪg lem, uri amgö ñɪl nɪŋbin,” a ga.

16 Anɪg hageia, bɪ Perisi rɪmnap hagla, “God nɪp sabe gep ñɪn u anɪg ga rö, nɪpe God nɪp sabe gep ñɪn lo u rɪb jua. Anɪb u, hon nɪŋbun, God nɪp yuö auagöp,” a gɪla. Anɪg hageila, bɪ kale rɪmnap pen hagla, “Bɪ nan si nan naij gep ap mɪdaiböp, nɪpe aigöl göm nan gagep anɪbu gɪböp?” ö gɪla. Anɪg hagöm kale ke nöp asɪk ke ke lɪla.

17 Bɪ Perisi gau, bɪ anɪbu nɪp kauyan hag nɪŋöm hagla, “ ‘Bɪ amgö yad gö amgö ñɪl nɪŋbin,’ a gɪpan u, ne bɪ anɪbu bɪ nɪhön, a gɪ gasɪ nɪŋban?” ö gɪla. Hageila haga, “Yad nɪŋbin nɪpe bɪ God manö hagep bɪ ap,” a ga. *

* 9:17: Jon 4:19

18 Pen Juda bî kub gau, bî amgö we ga kamîᅇ la manö anîbu udagöm, nîme nap hanîp auîl, a gîlö, ber mîhau aueilö,

19 hagla, “Ñî i ñî kale aka?” gîla. Hageila haglö, “Yau, ñî u ñî hol,” a gîlö. Hageilö hagla, “Kale nîp amgö we halö yag daulö aka?” gîla. Hageila haglö, “Yau, nîp amgö we halö yag daulo,” a gîlö. Anîg hageilö hagla, “Anîb u, uri aigöl göm amgö ñîl nîᅇab?” ö gîla.

20-23 Hageila, kale ber pen hadö nîᅇlö, Juda bî kub anîb gau nöd manö kîö adö ap hagöm hagla, “Nîbi bî an an Jisas nîpe Kraîs u a göm waiö hagnaböl gau, Juda magum gep ram anîbu kauyaᅇ auagnaböl,” a gîla. Manö hagla anîbu hadö nîᅇmil me, pîrîkmîl, haglö, “Ñî u, ñî hol mîdöp u, nîᅇbul; ñî hol anîbu amgö we halö yag daulo u abe nîᅇbul; pen mîñî aigöl göm amgö ñîl nîᅇab u nîᅇagpul; bî an nîpe gajîp amgö nîᅇab u abe hol nîᅇagpul. Pen nîpe ñî pro wasö; nîpe ke hag nîᅇeinabîm u, hagnab,” a gîlö.

24 Anîg hagailö, bî kub gau bî anîbu nîp kauyaᅇ wîñ allö aueia hagla, “Nöp kamîᅇ löp anîbu, God amgö îlö nîpe u manö nîᅇö nöp hag. Hon nîᅇbun, bî hagajun u, bî anîbu bî nan si nan naij gep bî ap,” a gîla.

25 Anîg hageila, bî anîbu pen haga, “Nîpe bî nan si nan naij gep bî ap aka wasö, yad nîᅇagpin. Yad nan añî ap nöp nîᅇbin. Nöd amgö we gî mîdainö pen mîñî amgö ñîl nîᅇbin,” a ga.

26 Hageia hagla, “Nöp aigege göm gajîp, amgö nîᅇban?” ö gîla.

27 Hageila haga, “Yad kalöp midö nöp hag ñibin u pen kale manö yad u udagpim. Nihön ginig manö midö nöp hagaj+n manö u kauyan hag a gimim hagabim? Kale ke u rö nöp bi nipe ap midun a gimim hag niñabim aka?” ga.

28 Anig hageia, nip mulu kal niñöm, nip manö naj hagöm hagla, “Hon Mosıs bi nipe me, pen ne bi yihar+n u bi nipe ap!

29 God Mosıs nip manö hag ñö hagnidöp u niñbun, pen bi i gai niñbö auöp u niñagpun!” a gila.

30 Hageila haga, “Ake! Bi game! Nipe amgö yip u gö kam+n löp, pen nipe gai niñbö u kale niñagpim me!

31 Pen hon niñbun, nan si nan naj göl gi, God nip sabe gaiöl u, nipe manö kale udagnab; niñbi bi God nip niñ udöm, manö hagöp rö göl gi, nip sabe gaiöl u, nipe manö kale niñnab. *

32 M+nön nabön gi la ñin u riköl, mid dap m+ñi midpun ñin i, niñbi bi amgö we halö yag daula ap gö kam+n laga.

33 Bi an+bu God yuö auagböp, nipe nan ap ginim rö lagböp,” a ga.

34 Anig hageia, kale pen hagla, “Name nöp yag daua ñin u, bi nan si nan naj gep u yag daula pen ne hanip manö hag ñin+ig gabön ar? Anig hagnön, Juda magum gep ram i kauyan auagnabön,” a göm, nip ud mamö gi dam hön yan yula. *

Niñbi bi Jisas nip niñ udagpal gau, amgö we rö midpal

* 9:31: Sam 34:15 * 9:34: Sam 51:5

³⁵ Pen bi anibu nɪp ud hōŋ yula, Jisas manö anibu niŋöm, am nɪp ulhai niŋöm haga, “Ne Bi Ñi nipe nɪp niŋ udpan?” ö ga.

³⁶ Hageia haga, “Bi Ñi nipe bi an? Bi anibu me u, a gö, yad nɪp niŋ udnam,” a ga.

³⁷ Anig hageia, Jisas haga, “Bi anibu mɪdö nöp niŋban. Me ne aip manö hagabul i,” a ga.

³⁸ Anig hageia, bi anibu Jisas mɪdeia iɫ au kugom yɪmöm haga, “Bi Kub! Yad nöp niŋ udabin,” a ga.

³⁹ Hageia, Jisas haga, “Yad mɪnönj naböŋ iɫ i aubin u, niɪbi bi mɪnönj naböŋ iɫ i mɪdpal gau kalɪp niɪme liɪng aubin. Niɪbi bi amgö we ga gau mailö apöm niŋnaböl; pen niɪbi bi hon hadö niŋ aij gɪpun a göm, mailö arö göm, sɪb yaŋ aramöm niŋagnaböl.

⁴⁰ Anig hageia, bi Perisi söl anɪb au mɪdeila riɪmnap, manö anibu niŋöm hagla, “Anig hagpan u, hon abe amgö we göp, a gɪmön hagabön ar?” a gɪla. *

⁴¹ Hageila, Jisas haga, “Kale amgö we mɪdaibep rö, nan si nan naij gɪpim u manö kub udagbep; pen niŋ aij gɪpun, a gɪpim u me, kale gac halö mɪdmim manö kub udnabim,” a ga.

10

Kaj Sipsip Mukep Bi Aij u

¹ Jisas manö ap hod riɪköm haga, “Yad kalöp niŋö yabiɫ hagabin, kaj sipsip mɪdpal waryö raul u arniɪg, aŋöŋ iɫ yijig göl miɪgan u mɪdö niŋöl gɪ,

* **9:40:** Mad 15:14

yihariŋ ramö au rala göm arnaböl gau, kale nan si udep niŋi bi.

² Bi sipsip mukep u, yihariŋ ramö u rala göm aragnab; ajöŋ iŋ yijig göl miŋan u nöŋ amöm, waryö raul miŋan yaŋ arnab.

³ “Pen bi sipsip mukep u amjakö, bi ajöŋ iŋ abad miðdöp u niŋ niŋ aij giŋnab rö, adan u hiŋknab. Pen sipsip gau u rö nöŋ, bi anibu maj miŋan niŋ u niŋnaböl rö, sipsip niŋpe ke gau hib ñöl gi paŋid höŋ arnab.

⁴ Sipsip niŋpe paŋid höŋ aramöm, niŋpe nöð gö niŋjöl gi, kale maj miŋan niŋpe u niŋnaböl rö, niŋ hain giŋnaböl.

⁵ Pen bi ke niŋbö ap ap hagö, niŋ hain gagnaböl; maj miŋan niŋpe niŋagnaböl rö, piŋrik arnaböl,” a ga.

⁶ Jisas aniŋgöl manö hod riŋköm haga pen manö hagab adö u a göm riŋ niŋagla.

Jisas niŋpe Sipsip Mukep Bi Aij u

⁷ Jisas manö riŋ niŋagla rö, niŋpe kauyaŋ haga, “Yad kalöp niŋjö yabiŋ hagabin, yad ke sipsip gau ajöŋ arep miðdpin.

⁸ Pen, ‘Hon kaj sipsip mukep bi,’ a göm, nöð aula bi gau, kale magöŋhalö nan si udep bi miðmiðdal. Sipsip gau manö kale u niŋagmiðdal.
*

⁹ Pen yad ke sipsip gau ajöŋ arep rö miðdpin. Niŋi bi yip apöm waryö raul miŋan arnaböl gau, kamariŋ nöŋ miðeinaböl. Ajöŋ amiŋl apiŋl göl gi, nan uŋaŋ uŋaŋ niŋnaböl.

* **10:8:** Jer 23:1-2; Esi 34:2-3

10 Bî si udep gau, nan si udnîg, wip alnîg, gî naij gînîg nöp aubal. Pen yad aunö u, kalöp gînö, kale kamîñ pör mîdep magö anîbu udmim, kamîñ mîd aij gep adö u nöp mîdpe aran a gem aunö.

11 “Yad Sipsip Mukep Bî Aij. Sipsip Mukep Bî Aij u, kaj sipsip gau a göm umnab. *

12 Bî au mani udnîg kaj sipsip abad mîdeinab u, bî kaj sipsip mukep yîjîg göl wasö; sipsip gau sipsip nîpe wasö u me, kain hauł gau auaiöl u nîñöm pîñîñ gî arnab. Anîb u me, kain hauł anîb gau sipsip gau kalîp yu gî dam ke gau gau yunaböl. *

13 Bî anîbu mani udnîg kaj sipsip abad mîdöm, sipsip gau kalîp gasî nîñagnab u me, pîñîñ gî arnab.

14-15 “Yad Sipsip Mukep Bî Aij. Bapi hol apîl pen pen nîñ aij gîpul rö, yad sipsip gau aip pen pen nîñ aij gîpun. Anîb u, yad kalîp a gem umnabin. *

16 Sipsip waryö raul mîgan i mîdpal nöp wasö, sipsip rîmnap halö mîdpal. Sipsip anîb gau u rö nöp udnabin. Kale u rö nöp manö yad u nîñnaböl. Sipsip raul mîgan añî ap magum gî mîdöm, bî mukep kale añî ap nöp mîdöm gî nab. *

17 “Yad kalîp nan a gem umem uraknabin rö, Bapi yîp mîdmagö löp. *

18 Nîbi bî rîmnap gasî kale nîñöm gîlö umagnabin; yad ke umnam a gem umnabin. Yad ke umnam a gem umnabin; yad ke uraknam

* **10:11:** Sam 23:1; Rep 7:17 * **10:12:** Ap 20:29 * **10:14-15:**
 Mad 11:27; 1Jn 3:16 * **10:16:** Ais 56:8; Esi 34:23 * **10:17:** Plp
 2:8-9

a gem uraknabin. An+bu u, Bapi yad, ne unbö g+mön a ga manö n+pe u udem, haga rö nöp g+nabin,” a ga.

19 Jisas manö an+bu hagö, Juda kai kauyañ asik böñ u ke, böñ u ke löm,

20 r+mnap hagla, “N+pe kijaki abañ alö, manö piral hagab u, n+hön g+n+g manö n+pe u n+ñabim?” ö g+la.

21 An+g hageila, r+mnap pen hagla, “N+pe kijaki abañ alböp u, an+g hag aij gagböp. Pen kijaki abañ alö, aigöl göm n+bi b+ amgö we ga gau gö kauyañ n+ñblap?” ö g+la.

22 Pen hainö Juda n+bi b+, God sabe gep ram u+ aij m+idöp u m+ñ m+ñ gep ñ+n kub u m+ñi, a göm, Jerusalem am magum g+la. Pen ñ+n kub an+bu, ram y+gön ñ+n u me,

23 Jisas n+pe God sabe gep ram höñ adö “Solomon Ram Bada” a g+m+dal u ajeia n+ñöl g+,

24 Juda n+bi b+ gau Jisas m+deia au apöm hagla, “Han+p gö pör nöp abad m+dagaiun; ne Kraiss u m+daimön u, waiö hagö n+ñun,” a g+la.

25 Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp hadö hagnö pen manö yad u manö n+ñö a g+mim n+ñ udagpe. Bapi yad klö n+pe udem nan gagep gau g+pin u n+ñmim, manö yad u manö n+ñö a g+mim n+ñ udbeþ.

26 Pen sipsip yad m+dagpim rö, manö yad u manö n+ñö a g+mim n+ñ udagpe.

27 Sipsip yad gau manö yad hagabin n+ñbal; yad kal+p n+ñbin n+ñöm kale y+p hain g+pal.

28 Y+p hain g+pal gau, kal+p kam+ñ pör m+dep magö u ñabin u me, kale umagnaböl. Ñ+magö adö

yad m+dpal rö, n+bi b+ r+mnap apöm kal+p t+p g+ ud aröl rö lagöp. *

29 Bapi yad kal+p ud y+p ñöb u, n+pe B+ k+ö unbö ke yab+ l m+döp me. Ñ+magö adö n+pe m+dpal rö, n+bi b+ r+mnap apöm kal+p t+p g+ ud aröl rö lagöp.

30 Bapi ke, yad ke, wasö; hol ap+ l a+ñ+ yab+ l m+dpul,” a ga.

31 Jisas an+g hageia, Juda kai n+p kauyan kabö ju pakn+g geila.

32 An+g geila, Jisas kal+p pen haga, “Bapi y+p hagö, kale m+daibe n+ñöl g+, nan aij ke ke iru nöp g+nö. Pen nan aij g+nö an+ b gau, adö mai g+ naij g+nö n+ñmim, y+p al pak l+n+g gabim?” ö ga.

33 Hageia hagla, “Nan aij adö an+ b gau n+ñun, nöp al pak l+n+g gagabun; ne b+ yab+ l pen, yad God rö m+dpin, a g+mön, God hib n+pe dap lug g+pan u me, nape al pak l+n+g gabun,” a g+la. *

34 An+g hageila, Jisas haga, “Lo kale ke ad+ñ ap kal+ k+ñ r+köm hagla, ‘God n+pe haga, “Kale ke god rö m+dpim,” a ga,’ a g+la. *

35 God Manö u manö ap piral hagagnab; pör nöp pör nöp n+ñö nöp m+deinab. God n+pe n+bi b+ y+har+ñ gau manö hagaj+n an+bi ñöm, ‘Kale god rö m+dpim,’ a ga.

36 Pen yad, yad m+nöñ naböñ i+ i aubin u, Bapi y+p wög n+pe hag löm hag yuö aubin. Pen yad God Ñ+ n+pe m+dpin a g+nö manö an+bu n+ñmim, kale n+ñhön g+n+g, God hib n+pe hag pro gab, a g+mim, y+p al pak l+n+g gabim?

* 10:28: Jon 3:16; 6:39 * 10:33: Lep 24:16 * 10:34: Sam 82:6

³⁷ Yad God wög nipe geinabin u, manö yad niñ udmim. Wasö u, wasö.

³⁸ Pen manö yad niñ udagun, a ginabim u, yad nan gagep rö gipin gau niñmim, niñ udmim. Kale anig göl niñ udmim me, yad Bapi aip midpin Bapi yad aip midöp u niñnabim,” a ga. *

³⁹ Jisas nip kauyan ud sis+ lun a gila u pen agamij hil gi löm ara.

⁴⁰ Jisas anig hil gi amöm, kauyan ñig Jodan juöm böñ lödan amöm, Jon nöd midöm niñi bi ñig pak ñim+döp ram minöñ rigoñ gau am m+deia. *

⁴¹ Niñi bi iru nöp m+deia u apöm hagla, “Jon nan gagep rö r+mnap gagm+döp, pen nipe bi i nip a göm, manö niñön niñön hagn+döp u, magöñhalö manö niñö nöp hagn+döp,” a gila.

⁴² Anig hagnöm, niñi bi migan anibu m+deila gau iru nöp Jisas nip niñ udla.

11

Lasaras uma

¹ Ram r+lig aglö Bedani niñbö bi ap nan ga; hib nipe u Lasaras. Bi anibu, niñin nipe m+höp midm+dil; ap Maria, ap Mada. *

² Maria me, Jisas nip ma kid nipe u wel hon gi ñöm, umagö nipe ud lik gi yua niñi anibu. Niñmam nipe Lasaras nan ga. *

³ Lasaras niñin m+hou Jisas nip manö big yumil hagnö, “Bi Kub! Bi midmagö ne u nan göp,” a gilo.

⁴ Pen Jisas manö hagnö anibu niñöm haga, “Nipe nan göp pen böñ nöp umagnab. Pen God

* **10:38:** Jon 14:10-11 * **10:40:** Jon 1:28 * **11:1:** Luk 10:38-39

* **11:2:** Jon 12:3

nipe ke niñöb rö, nipe klö ke nipe gö, niñi bi gau God hib nipe u abe, God Ñi hib nipe u abe haglö adö arnab, a göm ga,” a ga. *

⁵ Jisas nipe Mada, niñin nipe Maria, nimam kale Lasaras kalip yam midmagö limidöp.

⁶ Pen Lasaras nan ga manö anibu niñöm, Jisas nip niñing yinid araga; ram minöñ midea au ñin mihöp halö midea.

⁷ Ñin mihöp lugö, bi nipe gau kalip haga, “Ram minöñ Judia ado gi arun,” a ga.

⁸ Anig hageia, bi nipe gau hagla, “Manö hag ñeb bi. Rol magö u nöp, bi Juda gau nöp kabö ju paknig geila u pen ne kuöyan ram minöñ anibu ado gi arnig gabön aka?” gila.

⁹ Hageila, Jisas haga, “Kale niñbim, ñin añi ap, aua unbö migam lan nöp midöp. Niñi bi mailö halö ajeinaböl gau, minöñ naböñ mailö anibu mailö ñö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug pakagnaböl.

¹⁰ Pen niñi bi sibön yan ajeinaböl gau, mailö kale midagö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug paknaböl,” a ga.

¹¹ Jisas anig hagöm, manö ap halö kalip hagöm haga, “Bi niñeb hon Lasaras hon hanab; pen yad amem nip hagnö urak aunab,” a ga.

¹² Hageia, bi nipe gau pen hagla, “Bi Kub. Nipe hanab a gipan rö, kamij linab,” a gila.

¹³ Jisas nipe Lasaras hadö umöb u niñöm, “Lasaras hon hanab,” a ga. Pen bi nipe gau Jisas manö nipe niñöm, Lasaras yiharij hon hanab a gi gasi niñla.

* 11:4: Jon 9:3

14 Bi nipe gau niŋagep adö mideila niŋöm Jisas kalip waiö hagöm haga, “Lasaras hadö umöb.

15 Pen yad Lasaras aip midagainö umöb u, kalöp nan a gem miñ miñ gipin. Anig göp u me, kale manö yad niŋ udmim rö löp. Pen Lasaras midöp au arun,” a ga.

16 Hageia, Domas Didimas nipe Jisas bi nipe rımnap gau kalip haga, “Hon magöŋhalö manö hag ñeb bi hon aip ram mınöŋ Judia arno, nıp al pak löm, hanıp abe al pak löl,” a ga. *

Jisas Mada Maria añıl mıhau kalip manö haga

17 Pen kale ram rıŋıg aŋlö Bedani amjakeila, niŋi bi gau Jisas nıp hagla, “Lasaras uma rıgöl gıno, ñın mıhau mıhau padiöp,” a ęıla.

18 Pen ram rıŋıg aŋlö Bedani anıbu, Jerusalem söl au, kilomida unbö mıhau nięaŋ rö nöp midmidöp rö me,

19 Lasaras umö, Juda niŋi bi iru nöp apöm, Mada Maria añıl mıhau mög niŋöm mıtöŋ magö gı mideila.

20 Pen Jisas auab, a ęılö, Mada niŋöm, niñın Maria nıp ram u arö göm, am Jisas nıp niŋıg ara.

21 Mada nipe am Jisas nıp niŋöm haga, “Bi Kub. Ne i midaidnap, mam yad Lasaras umagböp.

22 Pen yad niŋbin, miñi God nıp nan niñön hag niŋeinabön, hagnabön rö ęınab,” a ga.

23 Hageia, Jisas haga, “Namam kuöyaŋ uraknab,” a ga.

24 Hageia, Mada haga, “Yad niŋbin manö kub hagep ñın u uraknab,” a ga. *

* 11:16: Mak 14:31 * 11:24: Jon 6:40

25 Hageia, Jisas haga, “Yad ke g̃nō ñbi b̃i uraknaböl; yad ke g̃nō ñbi b̃i kam̃iŋ m̃ideinaböl. Ñbi b̃i ỹp̃ ñiŋ udöm umnaböl gau, kam̃iŋ m̃ideinaböl.

26 Ñbi b̃i kam̃iŋ m̃idöm ỹp̃ ñiŋ udnaböl gau, umagnaböl; p̃ör nöp p̃ör nöp kam̃iŋ m̃ideinaböl. Manö hagabin añbi ñiŋ udpan aka?” ga.

27 Jisas añg hageia, Mada haga, “B̃i Kub. Yaue, yad ñiŋbin, ne me Kraiss u, God Ñ̃i ñipe m̃inöŋ naböŋ i aunab, a g̃m̃id̃al u nöp,” a ga. *

28 Mada manö añbu hagöm, ram ado g̃i amöm, niñin ñipe Maria ñip̃ r̃im̃id̃ il gau mumug r̃iköm haga, “Manö hag ñeb b̃i hadö auub; nöp mai a göm hag ñiŋab,” a ga.

29 Maria manö añbu ñiŋöm ỹiŋid̃ uraköm, Jisas ñip̃ ñiŋñig ara.

30 Pen Jisas ram r̃iŋig aglō Bedani hadö auaga; Mada ñip̃ ñiŋa m̃igan añb̃ au nöp m̃ideia.

31 Maria ñipe añg ỹiŋid̃ arö, Juda ñbi b̃i ñip̃ aip̃ ram raul m̃ideila gau hag ñiŋla e, wip̃ r̃igöl dañ m̃itöŋ g̃ñig arab, a göm, arö ñiŋöl g̃i hain arla.

32 Maria am Jisas ñip̃ ñiŋöm, m̃ideia ma il au maben ỹimöm haga, “B̃i Kub, ne aui m̃idaibnap, mam yad umagböp!” a ga.

33 Pen Maria abe, Juda ñbi b̃i ñipe aip̃ aula gau abe m̃itöŋ geila u ñiŋöm, Jisas gasi hibur m̃idmagö ñipe mög kub yab̃il ga.

34 Añg gö, Jisas haga, “Ñip̃ r̃igöl g̃ipim gai?” ö ga.

Hageia hagla, “Auö am ñiŋun,” a g̃ila.

* 11:27: Jon 6:69

³⁵ Jisas amgö ñig luga.

³⁶ Jisas amgö ñig lugeia u niñöm, Juda nibi bi gau niñöm hagla, “Niñim! Lasaras niþ midmagö yabiþ löp!” a gila.

³⁷ Riðnap pen hagla, “Niþe bi amgö we ga u niþ gö amgö ñil niña rö, niñön giñig nan bi aniþi niþ ga u gö kamiñ laga?” ö gila. *

Jisas Lasaras niþ gö, uraka

³⁸ Pen Jisas kuöyañ gasi hibur midmagö niþe mög kub yabiþ niñöm, Lasaras niþ riðöl gila miñgan u amjaka. Wip riðöl gila aniþbu, kabö miñgan ap riðöl gila; pen kabö kub ap ud ajöñ piþ gilo mideia.

³⁹ Pen Jisas bi gau haga, “Kabö u ud yuim,” a ga.

Jisas aniñ hageia, bi Lasaras uma aniþbu niñin niþe Mada haga, “Bi Kub, wip u umö riðöl giñno, ñin miñhau miñhau padiöp u, haññ naij yabiþ aunab,” a ga.

⁴⁰ Hageia, Jisas pen haga, “Nöp niñön hagajin? Nöp hagpin, ‘Yiþ niñ ud midmön me, God klö niþe ke niñnabön,’ a giþin,” a ga.

⁴¹ Aniñ hageia, kabö u ud yulö, Jisas gilañ giñniñöm haga, “Bapi, yad nöþ hag niñnö yiþ niñban u, nöþ aij a gabin.

⁴² Yad nöþ hag niñnö yiþ pör niñban u hadö niñbin, pen manö hagabin aniþbi, nibi bi aui urak midpal gai, ne nöþ yiþ yuö aunö u niñ udöl, a gem hagabin,” a ga.

⁴³ Jisas aniñ hagöm, meg miñgan dap ranöm haga, “Lasaras, ne höñ aui au!” a ga.

* 11:37: Jon 9:6

⁴⁴ Hageia, wałij ñin ma nıp wam wam haluöm, nabıc maj migan wałij wam wam göm, dam riğöl gıla wałij gau, anig göl midö niñöl gi, wip he mılö u urak wałij halö wam wam göm höñ aua. Auö, Jisas bi gau kalıp haga, “Wałij nıp wam halubim gau hubık yube arañ,” a ga. Hageia, haga rö gıla.

Jisas nıp alun a göm gası u niñla

(Mad 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Juda niñi bi Maria nıp niñniñg aula anıb gau, Jisas Lasaras nıp gö uraka u niñöm, niñi bi iru nöp Jisas nıpe Kraıs u a göm, nıp niñ udla. *

⁴⁶ Pen rimnap ado gi bi Perisi mideila au amöm, Jisas ga anıbu kalıp hag ñıla. *

⁴⁷ Hag ñeila, bi Perisi gau abe, bi God nıp nan sabe gep bi kub gau abe, kale Juda Kansol manö ud asık lımidal bi kub gau kalıp wiñ allö, am magum geila, kalıp hagla, “Bi anıbu nan gagep iru nöp gab u, hon niñhön giñabun?”

⁴⁸ Hon niñun arö giñno, nıpe anıbu nöp gö arö, niñi bi magöñhalö nıp niñ udöm, kiñ kub hon a geinaböl u, Rom bi kub gau apöm, God sabe gep ram hon u gi naij göm, hanıp Juda niñi bi gi naij göm, giñaböl,” a gıla.

⁴⁹ Pen mi anıbu nöp, bi ap nıp hag lılö, nıpe bi God nıp nan sabe gep bi kub yabıt u mideia. Bi anıbu hib nıpe Kaiapas. Nıpe magum geila añ u manö hagöm haga, “Kalöp gası lagöp.”

⁵⁰ Yad kalöp hagabin, bi añı ap umö hon magöñhalö kamıñ arnabun u aij; hon magöñhalö umnabun u naij,” a ga.

* **11:45:** Jon 7:31 * **11:46:** Luk 16:31

51 Kaiapas nipe manö haga anibu, nipe ke hagaga; nipe bi God nip nan sabe gep bi kub yabił mı anibu mıdeia rö, nipe nan nihön nihön hainö ginab gau gasi niñöm, Jisas nipe Juda nıbi bi gau kalıp a göm umnab, a ga.

52 Pen Juda kai kalıp nöp wasö; nıbi bi God ñıpai nipe udnıg gab gau magöñhalö ud jim ñöm lö, ıf nipe añı yabił mıdeinabol, a göm umnab, a ga.
*

53 Anıb u, ñın anibu ıf göm, Juda bi kub anıb gau Jisas nip aige gun alun, a göm, pör nöp manö anibu nöp hag amıl apıl gi mıdeila. *

54 Juda bi kub gau Jisas nip alnıg geila u niñöm, Jisas nipe ram mınöñ kale ram mınöñ Judia waiö ajagmıdöp; nipe bi nipe gau aip ram mınöñ Judia au ju am Epraim daun amjaköm, mınöñ naböñ kabö nöp mıdmıdöp goł au mıdmıdal.

55 Pen Juda kai Pasopa ñın kub kale u söl söl ga niñöm, nıbi bi iru nöp ram mınöñ kale ke gau arö göm, hon God amgö ilö nıbi bi uł aij mıdun, Pasopa nan niñun, a göm, wög adö kale hadame gau gimıdal rö ginıg Jerusalem arla.

56 Kale Jerusalem apjaköm, Jisas nip ulhai niñ mıdeila. Kale amöm God sabe gep ram raul mıgan u mıdöm, Jisas mai, a göm, pen hag niñö pen hag niñö göm hagla, “Kale nihön gasi niñbim? Nıpe Pasopa ñın i aunab aka wasö?” gıla.

57 Pen God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe, manö ap hagla, “Nıbi bi ap Jisas nip niñainım u, nipe ap hanıp hageinab, hon am nip ud sisi lun,” a gıla.

* 11:52: Jon 10:16 * 11:53: Jon 5:18

12

*Maria Jisas nɪp wel haɫɪŋ aij auɛp lɪ ña
(Mad 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Pasopa nan ñɪŋnɪg gɪla u, ñɪn unbö kagoɫ jɪŋ u nöp mɪdö nɪŋöl gɪ, Jisas Lasaras uma nɪp gö uraka ram nɪpe u ara. Ram rɪɫɪg aɫö anɪbu hib Bedani.
*

² Bedani amöm, nan ñɪŋun, a göm, Jisas u, Lasaras u, nɪbi bɪ rɪmnap abe, asɪk mɪdeila nɪŋöm, Mada nan magö gau nɪme la. *

³ Niñɪn Maria pen, wel haɫɪŋ aij mani kub yabɪɫ raubal barol ap dapöm, Jisas ma adö u hon gɪ ñöm, umagö nɪpe u udöm ma nɪpe ɫɪɫ ga. Anɪg geia, wel haɫɪŋ aij anɪbu, ram raul anɪbu magöŋhalö haɫɪŋ ara. *

⁴ Anɪg geia, Judas Iskariod, Jisas bɪ nɪpe au nɪp hainö mumug nɪŋa bɪ anɪbu, haɫɪŋ aij anɪbu nɪŋöm haga,

⁵ “Mani kub yabɪɫ raubal wel anɪbi rö yuöm, mani udöm, nɪbi bɪ nan mɪdagöp gau kalɪp ñɪböp u aij. Bɪ wel anɪb rö raunɪg gab u, nɪpe rakɪn unbö sɪduŋ laŋ wög göm mani udöm amöm wel anɪbi raunab,” a ga.

⁶ Nɪpe anɪg haga u, nɪbi bɪ nan mɪdagöp gau mög nɪŋöm hagaga; nɪpe mani wadɪ u ud ajöm, rɪmnap agamɪj si udmɪdöp u me anɪg haga.

⁷ Pen Jisas haga, “Nɪp hag gagmön. Yɪp rɪgöl gɪnaböl ñɪn u lɪ ñɪnɪg dap löp u, uri dap lɪ ñöb.

* 12:1: Jon 11:1,43 * 12:2: Luk 10:40 * 12:3: Luk 7:37-38

⁸ Nibi bi mani midagöp gau aip pör mideinabim; pen yad aip pör midageinabim,” a ga. *

Lasaras nip agamij alun, a gila

⁹ Jisas Bedani ap midöp a gila manö anibu niñöm, Juda nibi bi iru nöp gau nip niñnig arla. Pen Jisas nip nöp niñnig aragla; Lasaras bi uma Jisas gö uraka bi anibu nip abe niñnig arla.

¹⁰⁻¹¹ Pen Lasaras uma Jisas nip gö uraka rö, Juda nibi bi iru nöp nagit adö kale git midmidal u arö göm, Jisas nip niñ udla. Anig geila, bi God nip nan sabe gep bi kub gau, Lasaras nip abe alnabun, a göm gasit u niñla. *

Jisas kin rö Jerusalem ara

(Mad 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Ruö, nibi bi iru yabit Pasopa nan niñnig aula gau, Jisas Jerusalem auab a gila manö anibu niñöm,

¹³ nip am niñun, a göm, galon utanj rik dap löl git, wiñ kub alöl git hagla,

“Bi Kub hib nipe u hagno adö aranj!”

“Bi Kub nipe Bi nipe anibi yuö auöp me i!”

“Nipe Bi aij. Hib nipe hagno adö aranj!”

“Nipe Isrel Kin auab me i! Hib nipe hagno adö aranj!” *

¹⁴ Jisas kaj donki marep ap udöm, adö anibu asiköm areia. Anig ga u, God Manö u kalit klin riköm hagla rö nöp ga. God Manö adin anibu kalit klin riköm hagla, *

* **12:8:** Dud 15:11

* **12:10-11:** Jon 11:45

* **12:13:** Sam

118:25-26; Jon 1:49

* **12:14:** Sek 9:9

15 “Saion pai, ne piñiη gagmön.

Kiη ne u kaj donki marep adö u asi:köm auab,” a gıla.

16 Ga ñin anıbu, Jisas bi nıpe gau, God nıpe anıg gınab a ga rö nöp gab u a göm niηagla; pen hainö Jisas umöm uraköm, God ram mınöη kumi kabö adö laη au hadö ara ñin anıbu nöp, Jisas bi nıpe gau gasi niη aij göm niηla, Jisas Jerusalem araiia ñin anıbu nan niηön niηön niη gıla gau, nöd God manö hagep bi gau God Manö kali kiiñ riköm hagla rö nöp gıla. *

17 Jisas Lasaras uma niη gö uraka u, niηi bi niηöl mideila gau manö anıbu hag amıl apıl gi mideila.

18 Anıb u, niηi bi iru nöp nan gagep ga anıbu niηöm, Jerusalem arö göm, niη adan aη au niηniη arla.

19 Kale anıg gıla rö, bi Perisi gau niηöm, kale ke nöp manö hagöm hagla, “Niηim! Hon nan ap gun rö lagöp. Niηi bi mınöη naböη il i magöηhalö bi anıbu niη hain gaböl,” a gıla.

Grik niηi bi rımnap Jisas niη niηniη arla

20 Pen Pasopa ñin u auab, a göm, God niη sabe gıniη Jerusalem arla ñin anıbu, Grik niηi bi rımnap aip arla.

21 Grik niηi bi anıb gau apöm, Pilip ram mınöη Galili au Bedsaida daun niηbö bi u niη hagla, “Bi kub niηeb, hon Jisas niη niηun,” a gıla.

22 Anıg hageila, Pilip am Edru niη hag ñöm, Edru aip miηöηgöl ammil Jisas niη hag ñilö.

* **12:16:** Jon 2:22

23 Hag ñailö, Jisas haga, “Miñi God gö, Bi Ñi nipe Bi mailö aij ke halö m+idöp u niñnaböl ñin u hadö auöp. *

24 Yad kalöp niñö yabiñ hagabin, wid magö ap m+inöñ yañ lugöm umagnab u, yiñharin wid magö añi ap nöp m+ideinab. Pen wid magö an+bu m+inöñ yañ lugöm umeinab u, hainö ranöm magö iru nöp piñnab. *

25 Niñbi bi an, ‘M+inöñ naböñ it i kam+in m+idep magö yad ke nöp gasi niñnem m+id aij giñnam,’ a göm gö arnab u, nipe umöm böñ nöp umnab; pen niñbi bi an, ‘M+inöñ naböñ it i kam+in m+idep magö yad ke gasi iru niñnagnam; m+id aij giñnabin aka m+id aij gagnabin u nan kub wasö,’ a göm gö arnab u kam+in m+idep magö nipe u pör nöp pör nöp m+ideinab. *

26 Pen niñbi bi an yiñ wög giñig giñnabin a giñnab u, nipe yiñ hain giñim; yad gai m+ideinabin u, niñbi bi wög giñeb yad aip m+ideinab. Niñbi bi an wög yad giññnab, Bapi yad niñbi bi an+bu hib nipe u dap rannab.

Jisas, “Umnabin,” a ga

27 “Miñi yiñ marö gab u niñhön hagnam? ‘Bapi yiñ rarö rauö, yiñ nan niñhön giñig gab u gagnim,’ a gem hagnam aka? Wasö! Marö an+bu udnig aunö. *

28 Pen Bapi, ne gö niñbi bi gau niñnaböl, ne Bi mailö aij ke halö m+idpan,” a ga.

* 12:23: Jon 13:31-32; 17:1 * 12:24: 1Ko 15:36 * 12:25: Mad 16:25 * 12:27: Sam 6:3; 42:5; Mad 26:38

Jisas anig hagö niñöl gi, manö ap kumi kabö adö lañ nibö apöm haga, “Yad ginö, niñi bi gau hadö niñbal yad Bi mailö aij ke halö midpin. Pen yad kauyañ ginö, niñi bi gau kauyañ niñnaböl,” a ga.

²⁹ Pen niñi bi mideila gau, God manö haga anibu niñöm, rimnap hagla, “Rimu hagajip,” a gila; rimnap pen hagla, “Ejol ap Jisas nip manö rimnap hagajip,” a gila.

³⁰ Anig hagla u pen Jisas kalip haga, “Manö hagajip anibu yip nan a göm hagagöp; kalöp nan a göm hagajip.

³¹ Pen niñön: miñi niñi bi minöñ naböñ iñ i gau, kale niñön niñön giñpal u, God nipe ke niñöm, pen ñöm, kale balu ke ke linab. Niñi bi minöñ naböñ iñ i yip niñ udagpal gau kalip kiñ rö abad midöp bi naij anibu, God nip ridik gi yunab.

³² Yip ud adö au lañ leinaböl u, yad niñi bi ram minöñ ke gau nibö magöñhalö tip gi dam udnabin,” a ga. *

³³ Jisas manö haga anibu, yip aige göl gilö umnabin, a göm, haga. *

³⁴ Pen niñi bi iru nöp ap mideila anib gau Jisas nip pen hagla, “Lo manö hon u hagöp, ‘Krais u pör pör nöp kamñ mideinab,’ a göp u pen ne ai ginig gimön hagabön, ‘Bi Niñi nipe nip ud adö au lañ linaböl,’ a gabön? Pen Bi Niñi nipe a gi hagabön u, an nip hagabön?” ö gila. *

³⁵ Hageila, Jisas haga, “Mailö u pro marap halö kalöp aip mideinab. Anib u, mailö kalöp aip

* **12:32:** Jon 3:14 * **12:33:** Jon 19:6 * **12:34:** Sam 110:4; Ais 9:7; Dan 7:14

m+döp magö i, adan aj aij g+mim; wasö u, s+ib apöm kalöp pa+u g+nab. N+bi b+ an s+ib au ajeinab, gai arnabin a göm n+ñagnab. *

³⁶ Mailö kalöp aip m+döp magö i, mailö u n+ñ udmim. Mailö u n+ñ udeinabim u, mailö ñ+ pai n+pe l+nabim,” a ga. Jisas an+g hagöm, n+bi b+ an+bu gau arö göm ke gau aramöm pi göl m+deia.
*

N+bi b+ gau iru nöp Jisas n+ñ n+ñ udagla

³⁷ Jisas n+pe nan gagep iru nöp n+bi b+ gau amgö ilö adö kale ga n+ñla pen n+ñ n+ñ udagla.

³⁸ N+bi b+ Jisas n+ñ n+ñ udagla u, b+ God manö hagep Aisaia hadame nöp God Manö ad+ñ ap kal+ k+ñ r+köm haga rö nöp g+la. N+pe manö an+bu kal+ k+ñ r+köm haga,

“B+ Kub, manö aij ne kal+p hag ñ+bun
pen kale manö an+bu manö aij a göm udag-
pal;

ne klö ke yab+ ne ke g+mön gaina u n+ñbal u
pen nöp B+ Kub a göm n+ñ udagpal,” a ga. *

³⁹⁻⁴⁰ An+bu u, kale Jisas n+ñ n+ñ udagla. An+g g+la u, Aisaia God Manö ad+ñ ap kal+ k+ñ r+köm haga rö nöp g+la. N+pe manö an+bu kal+ k+ñ r+köm haga,

“God n+pe n+bi b+ gau kal+p gö
kale amgö we rö m+dpal;
God n+pe gö kale gas+ r+m+d aij m+dagöp.
God n+pe kal+p ga an+bu,
kale amgö magö n+ñ aij göm,
gas+ r+m+d n+ñ aij göm, y+ñ aublap,
yad g+nö kal+p kam+ñ l+böp, a göm ga,” a ga.

* 12:35: Jon 8:12 * 12:36: Ep 5:8 * 12:38: Ais 53:1

Adö anıbu nöp kale Jisas nıp nıη udöl rö laga.

41 Aisaia hadame nöp manö haga anıbu, nıpe Jisas mailö aij nıpe u nıηöm anıg haga. *

42 Pen Juda bı kub gau kale magöηhalö Jisas nıp arö gagla; bı kub iru nıbanö nıp nıη udla. Pen, bı Perisi hanıp hag yulö hon Juda magum gep ram raul mıgan u kuöyan arep rö lagnab, a göm me, Jisas nıη udla u waiö hagagla. *

43 Jisas nıη udla u waiö hagagla anıbu, nıbi bı gau hib hon haglö adö aran, a gı gası nıηöm, anıg gıla. Pen nan nıhön gıno God nıηö, nıp aij gı nab a göm, gası anıbu nıηagla. *

Jisas manö aij nıpe u nöp nıbi bı kalıp manö kub hagnab

44 Pen Jisas meg magö dap ranöm haga, “Nıbi bı an yıp nıη udnab u, yıp nöp wasö, bı yıp hag yuö aunö nıp abe nıη udnab.

45 Nıbi bı an yıp amgö nıη nab u, yıp nöp wasö, bı yıp hag yuö aunö nıp abe amgö nıη nab. *

46 Yad mınöη naböη ıı i apem nıbi bı gau kalıp mailö nıabin. Anıb u, nıbi bı yıp nıη udnaböl gau, sıbön an gau mıdageinaböl.

47 “Nıbi bı manö yad u nıηöm hagabin rö gagnaböl gau, kalıp manö kub hagagnabin. Pen nıhön: yad nıbi bı mınöη naböη ıı i mıdpal kalıp manö kub hagnıg auagnö; kalıp ud kamıη yunıg aunö. *

* 12:41: Ais 6:1 * 12:42: Jon 9:22 * 12:43: Jon 5:44 * 12:45: Jon 14:9 * 12:47: Jon 3:17

⁴⁸ Pen nîbi bî yîp udagöm, manö yad udagnaböl gau, manö kub hagep ñîñ u, manö yad hagpin u nöp kalîp manö kub hagnab.

⁴⁹ Nîhön gîñîg: manö yad hagpin u, ke niñem hagagpin; Bapi yîp hag yua u, anîg anîg hagnöm, a göp rö nöp hagpin.

⁵⁰ Yad niñbin, manö niñpe u niñ udeinaböl u, kalîp pör mîdep u ñîñab. Anîb u, manö yad hagabin u, Bapi manö anîg anîg rö hagnöm, a göp rö nöp hagabin,” a ga.

13

Jisas bî niñpe gau ma kalîp ñîg tîk gî yua

¹ Ñîñ kub Pasopa ñîñeb ñîñ u rol a göm, Jisas niñga, Nap niñ mîñöñ naböñ î i hag la ñîñ u padi ara niñöm niñpe ado gî Nap arep ñîñ u söl aua. Pen nîbi bî niñpe ke mîñöñ naböñ î i mîdmagö lî mîdöm, mîd damöm, niñ al pak lîlö, umöm Nap ara.

² Kîjaki pen Saimon Iskariod ñî niñpe Judas niñ gasî ñö, Jisas niñ aige gem damem bî kub gau kalîp ñîñabin a göm, gasî u nöd nöp niñ pi gî löm, hainö hon Jisas bî niñpe gau Jisas aip Pasopa nan ñîñîg asîkno. *

³ Jisas niñpe niñöb, God niñpe nan gau magöñhalö ud ñîmagö adö niñpe la. Jisas niñöb, niñpe Nap God aip mîdöm mîñöñ naböñ î i apöm, mîdöm, hainö umöm, ado gî Nap mîdöp arñîg ga. *

⁴ Anîb u, Jisas uraköm, wañîj mîlö kub niñpe u ud juöm, raul ap an au gîdan pîralöm,

* **13:2:** Luk 22:3; Jon 13:27 * **13:3:** Jon 3:35; 16:28

⁵ ñig rımnap ud cög migan ap hon göm, hanıp bı nıpe gau ma hon u ñig löl gi, raul pırala anıbu udlık gi yuöl gi mıdeia.

⁶ Jisas anıg gi dam dam, Saimon Pida ma nıpe ñig lınam, a gö, Pida nıp haga, “Bı Kub. Ne ke ma yıp u ñiglık gi yunıg gabön?” ö ga.

⁷ Hageia, Jisas haga, “Mıñi gabin i, ne uri niñagan, pen mıdmön hainö niñabön,” a ga.

⁸ Jisas anıg hageia, Pida haga, “Uri aka hainö gau, ma yıp u ñiglık gi yuagnabön, wasö yabı!” a ga.

Hageia, Jisas pen haga, “Ma nöp ñiglık gi yuagnabin u; bı yad mıdageinabön,” a ga.

⁹ Jisas anıg hageia, Saimon Pida haga, “Bı Kub! Anıg hagpan u, ma yıp u nöp ñiglık gi yuagmön; ñımagö kıd, nabıc yad abe ñiglık gi yumön!” a ga.

¹⁰ Anıg haga pen Jisas haga, “Nıbi bı an ñig hadö paköp, bı anıbu hañ romanı nıpe magöñhalö uť aij mıdöp. Kuöyanı ñig pakagnab; ma kıd u nöp ñiglık gi yunab. Kale uť aij mıdpim; pen kale añı ap nöp uť aij mıdagöp,” a ga. *

¹¹ Jisas haga u, nıp mumug niñrıg geia bı anıbu nıp hadö niña u me, nıpe haga, “Kale añı ap nöp uť aij mıdagöp,” a ga.

¹² Pen Jisas ma hanıp u ñiglık gi yu haköm, wañıj ud ju la u ud rol göm, am ka nıpe au asıköm haga, “Kalöp ma ñiglık gi yubin manö it u, niñbim aka?” ga.

* **13:10:** Jon 15:3; 6:64,70-71

13 Anig hagöm Jisas haga, “Yip Manö Hag Ñeb Bî aka Bî Kub hagpin u, niñö hagpin. Yad Manö Hag Ñeb Bî kale abe Bî Kub kale abe mîdpin.

14 Anib u, yad Manö Hag Ñeb Bî kale, Bî Kub kale ma kalöp ñig lik gi yubin rö, kale u rö nöp pen pen ma ñig lik gi yumim, ma ñig lik gi yumim, gimim. *

15 Yad kalöp gîpin rö u niñmim, kale pen am niñi bî rimnap kalîp anig unbö rö nöp gimim a gem, kalöp adan aij anibi yambin. *

16 Kalöp niñö yabîl hagabin, bî wög gi ñeb bî u bî kub, bî niñp abadöp bî u bî pro, mîdagöp; u rö nöp bî manö ud arep bî u bî kub, bî niñp yua u bî pro, mîdagöp. *

17 Nagi aij hagajin niñbim adö anîbu giñpe arö, kale mîñ mîñ ginabim.

18 “ ‘Kale añi ap nöp uñ aij mîdagöp,’ a gajin u, kalöp magöñhalö a gem hagagin. Pen yad kalöp bî yad uðpin gau niñ aij gîpin. Bî ap yip mumug ginig ginab u, God Manö u kalî kliñ riköm hagla rö nöp ginab. Manö anîbu kalî kliñ riköm hagla, ‘Bî yad aip nan jim ñöl ñiñailo u, bî kolmañ rö löm yip gi naj ga,’ a gila. *

19 Kalöp nöð, anig göl anig göl ginab a gem hagabin rö, hainö anig unbö rö nöp geinab u, ‘Yad Mîdpin Rö Mîdpin’ hagpin manö anîbu manö niñö, a gimim niñ udnabim, a gem hagabin. *

20 “Yad kalöp niñö yabîl hagabin, niñi bî yad hag yunabin gau, niñi bî an an kalîp udnaböl gau,

* **13:14:** Mad 20:28; Luk 22:27 * **13:15:** Plp 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21 * **13:16:** Mad 10:24 * **13:18:** Sam 41:9 * **13:19:** Jon 14:29; 16:4

kalip nöp udagnaböl; yip abe udnaböl. Pen nibi bi an yip udnaböl gau, yip nöp udagnaböl; Bi yip hag yuö aunö u abe udnaböl,” a ga. *

Jon Jisas nip hag niŋa, “An nöp mumug giŋab?”
ö ga

²¹ Jisas manö anibu hagö, gasi hibur midmagö nipe marö yabił gö, haga, “Kalöp niŋö yabił hagabin, kale bi ap yip mumug giŋab,” a ga.

²² Anig hageia, hon bi nipe gau, an nip hagab, a gun, gasi milö lun amgö pen pen niŋno.

²³ Pen Jisas bi nipe midmagö yabił limidöp bi anibu, Jisas mideia söl au asik mideia u me,

²⁴ Saimon Pida bi anibu nip amgö juju göm haga, “An nip hagab u hag nöŋ,” a ga.

²⁵ Hageia, nipe Jisas mideia söl au lił gi amöm haga, “Bi Kub. Bi anibu bi an hagajan,” ö ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Yad bred kid i ud niŋ kinaŋ yaŋ rauem nip niŋabin bi me u,” a ga. Anig hagöm, bred kid udöl midajip u niŋ acab yaŋ rauöm, ud Saimon Iskariod niŋ nipe Judas nip ña.

²⁷ Judas bred kid u udöp magö anibu nöp Seden nipe Judas yuö aŋ nipe yaŋ hiika. Jisas Judas nip haga, “Niŋhön giŋig gabön u, yiŋid gi!” a ga. *

²⁸ Pen hon Jisas bi nipe, niŋhön giŋig Judas nip anig hagab, a gun niŋagno.

²⁹ Judas nipe mani wadı u abad midmidöp rö, hon Jisas bi nipe rimnap gasi niŋno, “Ne ammön Pasopa nan niŋnabun rimnap raumön,” a göm hag yuab, a gi gasi niŋno; hon rimnap pen gasi

* 13:20: Mad 10:40 * 13:27: Jon 13:2

nɪŋno, “Ne ammön nɪbi bɪ mani mɪdagöp gau kalɪp mani rɪmnap ñɪmön,” a göm hag yuab, a gɪ gasɪ nɪŋno.

³⁰ Pen Judas bred kɪd anɪbu udöm höŋ ara. Ram hadö sɪb ga.

Bɪ Kub lo gɪsön nɪbö ña

³¹ Judas höŋ ara nɪŋöm Jisas haga, “Söl mɪdöp God nɪpe gö nɪbi bɪ gau nɪŋnaböl, Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij ke halö mɪdöp. Pen Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij ke halö mɪdöp u nɪŋöm, God mailö aij nɪpe abe nɪŋnaböl. *

³² Pen nɪbi bɪ kale Bɪ Ñɪ nɪpe nɪŋ udeinaböl u, God mailö aij unbö ke halö mɪdöp u nɪŋnaböl. Anɪb u, adɪŋ God gö nɪbi bɪ gau Bɪ Ñɪ nɪpe mailö aij unbö ke halö mɪdöp u waiö nɪŋnaböl. *

³³ “Ñɪ mɪdmagö yad gai i! Yad kalöp aip rapɪn mɪdageinabin. Yad areinabin, yɪp aröp gai a gɪmim yɪp uthai wasö nɪŋnabim. Pen Juda bɪ kub gau kalɪp hagpin rö, uri kalöp u rö nöp hagabin: yad arnabin u, kale armim rö lagöp. *

³⁴ “Pen mɪñi kalöp lo hain nɪbö ap ñabin: pen pen mɪdmagö lɪmim. Yad kalöp mɪdmagö lɪbin rö u, kale u rö nöp pen pen mɪdmagö lɪmim. *

³⁵ Pen pen mɪdmagö leinabim u, nɪbi bɪ gau magöŋhalö waiö nɪŋnaböl, kale bɪ yad mɪdpim,” a ga.

Jisas Pida nɪp haga, “Jisas nɪp nɪŋagpin,’ a gɪnabön,” a ga

* 13:31: Jon 12:23 * 13:32: Jon 17:5 * 13:33: Jon 7:33-34

* 13:34: Jon 15:12,17; 1Jn 3:23; 2Jn 5

³⁶ Anig hageia, Saimon Pida haga, “Bî Kub. Gai arnig gabön?” ö ga.

Hageia, Jisas haga, “Yad arnabin gau ne miñi hain nimön rö lagöp; pen hainö me, yip hain ginabön,” a ga.

³⁷ Hageia, Pida haga, “Nihön ginig miñi nöp hain gagnar? Nöp abadnabin; yip al pak linaböl u, manö midagöp,” a ga.

³⁸ Hageia, Jisas pen haga, “Aip umnabin a gajan manö anibu manö niñö hagan aka? Nöp niñö yabi hagabin, kîlakî hainö wiñ alnab; nöd nöp ij miñau nigan hagnabön, ‘Yad Jisas nip niñagpin,’ a ginabön,” a ga.

14

Jisas nipe adan

¹ Pen Jisas haga, “Kale gasi miñör niñmim piñin gagmin. Bapi nip niñ udpim rö, yip u rö nöp niñ udmim.

² Bapi yad ram nipe u raul migan iru nöp midöp. Yad amem kau kalöp gi jin ginabin. Wasö u, anig hagagnep.

³ Yad am kau kalöp gi jin gem, apem kalöp u† gi dam, yad mideinabin au kale aip seg mideinabun.*

⁴ Yad arnig gabin adan u kale niñbim,” a ga.

⁵ Jisas anig hageia, Domas haga, “Bî Kub! Ne gai arnabön u hon niñagpun. Anib u, hon aige gun adan arep niñun?” ö ga.

⁶ Hageia, Jisas haga, “Yad nöp adan; yad nöp manö niñö; yad nöp kamin middep il u. Niñi bi

* 14:3: Jon 12:26

yip aunaböl gau nöp, Bapi aunaböl. Nibi bi yip auagnaböl gau, Bapi auagnaböl. *

⁷ Yip niŋ aij giþep, Bapi yad u rö nöp niŋ aij giþep. Pen uri kale Bapi hadö niŋbim; amgö magö kale ke Bapi hadö niŋbim. *

⁸ Anig hageia, Pilip haga, “Bi Kub! Ne Bapi hanip yammön, niŋun, hainö nan ap nöp hag niŋagnabun,” a ga.

⁹ Hageia, Jisas haga, “Pilip. Yad kalöp aip mälö padö midainö u, yip niŋagmön anig hagabön ar? Nibi bi yip amgö niŋbal gau, Bapi abe hadö amgö niŋbal. Anib u, ne nihöŋ ginig hagabön, ‘Bapi hanip yamö niŋun,’ a gabön? *

¹⁰ Yad Bapi aŋ niþe daŋ midpin, Bapi aŋ yad daŋ midöp manö u niŋ udagpan ar? Manö kalöp hagabin u manö yad ke wasö. Pen Bapi niþe aŋ yad daŋ midöm gö hol apil miþau wög niþe nöp gabul me u. *

¹¹ Anib u, yad Bapi aŋ niþe daŋ midpin, Bapi aŋ yad daŋ midöp manö u, manö niŋö a gimim niŋ udbep. Pen manö hagpin u niŋ udagnabim u, Bapi gö hol apil miþau nan gagep gau gabul u gasi niŋmim, ‘Ni u Bapi aŋ niþe daŋ midöp, Bapi Ni niþe aŋ daŋ midöp u me, anig gabil,’ a gimim niŋ udmim. *

¹² “Yad kalöp niŋö yabiþ hagabin, nibi bi yip niŋ udnaböl gau, yad nan gagep gipin gau, kale abe u rö nöp ginaböl. Pen yad Bapi arnabin rö,

* **14:6:** Jon 11:25; Ro 5:1-2 * **14:7:** Jon 8:19 * **14:9:** Jon 12:45; Kol 1:15; Hib 1:3 * **14:10:** Jon 12:49 * **14:11:** Jon 10:38

kale unbö rö nöp gagnaböl; kale ke yabił gınaböl.
*

¹³ Pen kale bi yad mıdpim rö, hib yad u hagnim, nan niñhön niñhön hag niñnabim u, Bapi mailö aij ke halö mıdöp u niñjöl, a gem, hagnabim rö gınabin.*

¹⁴ Anıb u me, nan niñhön niñhön hib yad u hagnim hag niñnabim u, hagnabim rö gınabin,” a ga.

Jisas haga, “Yad kalöp Ana Uł u yunabin,” a ga

¹⁵ “Kale yıp mıdmagö leinabim u, kalöp hagnin rö nöp gınabim.*

¹⁶ Kale anıg geinabim u, yad pen Bapi niñ hagnö, niñpe kalöp Bi Ał Ba Gep u yuö apöm, kalöp aip pör pör nöp mıdöm, yad kalöp gi ñimıdin rö, niñpe kalöp u rö nöp gi ñınab.*

¹⁷ Bi Ał Ba Gep niñpe Ana manö niñjö nöp hag ñab u. Niñpe God niñpe bi aigale bi rö mıdöp manö niñjö anıbu hag ñab. Niñbi bi mınöñ naböñ i i gau Bi Ał Ba Gep niñpe amgö niñnagpal; niñpe bi aigale bi rö mıdöp u niñnagpal. Anıb u, niñpe niñ udöl rö lagöp. Pen mıñi Bi Ał Ba Gep niñpe kalöp aip mıdöp; pen hainö anı kale danı mıdeinab. Anıb u, kale niñpe hadö niñnabim.*

¹⁸ Yad umem, kalöp niñpe nap mıdagöp rö böñ nöp arö gagnabin; yad kalöp ado gi aunabin.

¹⁹ Söl mıdöp, niñbi bi mınöñ naböñ i i mıdpal gau yıp niñnagnaböl pen kale yıp niñnabim. Yad

* **14:12:** Mak 16:19-20 * **14:13:** Mad 7:7; Jon 15:16 * **14:15:** Jon 15:10; 1Jn 5:3 * **14:16:** Jon 14:26; 15:26; Jon 16:7 * **14:17:** Jon 16:13

kamiŋ mideinabin rö, kale u rö nöp kamiŋ mideinabim.

²⁰ N̄in anibu yad Bapi yad aŋ nipe daŋ midpin manö hagnö iŋ u niŋ aij ḡinabim. Pen kale yip aŋ daŋ midpin, yad kalöp aŋ daŋ midpin iŋ u u rö nöp niŋ aij ḡinabim. *

²¹ N̄ibi b̄i manö yad hagpin u niŋ udöm, hagpin rö nöp hain ḡipal gau, yip midmagö löm me, anig ḡipal. Pen n̄ibi b̄i yip midmagö l̄ibal gau, Bapi yad kalip u rö nöp midmagö l̄inab; yad u rö nöp kalip midmagö lem, yad b̄i aigale b̄i rö midpin kalip yamnö, kale yip niŋ aij ḡinaböl,” a ga.

²² Jisas anig hageia, Judas (Judas nip mumug niŋa u wasö, Judas ke ap) nipe Jisas nip haga, “B̄i Kub. N̄ihön ḡinig ne b̄i aigale b̄i rö midpan u hanip b̄i nöp yamnabön, pen n̄ibi b̄i m̄inöŋ naböŋ ke ke gau nöp niŋ udagpal gau kalip yamagnabön?” ö ga.

²³ Hageia, Jisas haga, “N̄ibi b̄i an yip midmagö l̄inab u, manö hagpin u udöm hagpin rö nöp ḡinab. Bapi yad nip midmagö löm, hol apil nip apul, nip aip mideinabun.

²⁴ N̄ibi b̄i an yip midmagö lagnab u, manö hagpin u udöm hagpin rö gagnab. Pen yad manö hagnö niŋbim u manö yad ke wasö; Bapi yip hag yuö aunö u, manö nipe me. *

²⁵ “Yad kalöp aip midpin n̄in i me, manö anibi hag n̄ajin.

²⁶ Yad arnabin pen Bapi nipe B̄i Aŋ Ba Gep u, Ana Uŋ u, yuö apöm wög yad ḡipin rö ḡinab. Ana Uŋ u nipe kalöp aip midöm manö aij u magöŋhalö

* 14:20: Jon 17:21-23 * 14:24: Jon 7:16

hag ñi aij göm, kalöp gasi aij ñö, kale yad manö nihön nihön hagpin gau magöñhalö gasi niñöl gi mideinabim.

²⁷ Yad arnabin pen kale agamij mid aij gimim midaimim. Manö anibu nibi bi minöñ naböñ it i gau yiharin hagpal rö hagagabin. Yad ke apem ginö, nibi bi agamij mid aij göl rö löp. Anib u niñem yad kalöp hagabin, agamij mid aij gimim midaimim. Anib u, hibur gasi midmagö niñör niñmim piñin gagmim.

²⁸ “Yad amem ado gi aunabin, a gajin u niñmim, kale ai ginig hibur gasi midmagö niñör niñöl gi midpim? Kale yip midmagö libep u, Jisas amöm Nap God aip midnig gab, a gimim, miñ miñ göl gi midaikep. Ai ginig: nipe yad rö wasö; Bapi nipe Bi kub.*

²⁹ Anib u, kalöp arik aragin magö i, kalöp nöd hagabin me u; hainö areinabin, gasi gau ulhai niñagnabim; manö hagpin u niñ udnabim.*

³⁰ Nibi bi minöñ naböñ it i yip niñ udagpal gau kalip kin rö abad midöp bi naj anibu auab u me, yad kalöp aip manö mlö kub hag mideinam rö lagöp. Pen bi naj anibu yip gi naj ginabin a gab u, klö nipe midagöp.

³¹ Yad Bapi yad midmagö labin u, nibi bi gau niñöl a gem, Bapi yip hagöp rö nöp magöñhalö gabin.

“Pen uri aube hadö arun,” a ga.

15

Jisas nipe ke nagai wain rö, nibi bi nipe gau nagai

* 14:28: Jon 20:17 * 14:29: Jon 13:19

lö lö gau rö

¹ Jisas manö hagöm haga, “Yad me nagı̄ wain u; Bapi yad me bı̄ wög naböŋ nap nı̄bö u.

² Lö kı̄d yad ap magö pı̄lagnab u, Bapi nı̄pe lö kı̄d anı̄bu rı̄b yunab. Pen lö kı̄d pı̄lnab u, hainö magö iru nȫp pı̄lnab a göm, nı̄pe rı̄b gı̄ dö gı̄ aij gı̄nab. *

³ “Yad kalöp manö aij hag ñı̄nö nı̄ŋbim rö, kale hadö uı̄ aij rö mı̄dpim.

⁴ Yı̄p aŋ daŋ mı̄daimim; yad kalöp aŋ daŋ mı̄deinabin. Lö kı̄d gau, if halö jı̄m ñöl mı̄döm nȫp, magö pı̄lnab; ke nȫp mı̄döm magö pı̄lagnab. Anı̄b unbö rö nȫp, kale yı̄p jı̄m ñöl mı̄dageinabim u, magö rı̄mnap pı̄lagnab.

⁵ “Yad me nagı̄ wain u, kale me pı̄ñ lö gau. Nı̄bi bı̄ an an yad aı̄p jı̄m ñöl mı̄deinaböl gau, magö iru nȫp pı̄lnaböl; pen kale ke halö nȫp mı̄deinabim u, nan ap gagnabim.

⁶ Anı̄b u, nı̄bi bı̄ an yı̄p aŋ daŋ mı̄dageinab u, nagı̄ lö rı̄b gı̄ dö gı̄lö if yaŋ lugöm mı̄tep gı̄nab rö u mı̄deinab; nagı̄ lö anı̄b gau ud dam laulö innab. *

⁷ Pen kale yı̄p aŋ daŋ mı̄dmim, manö magö yad aŋ kalöp daŋ nı̄ŋ udöl gı̄ mı̄deinabim u, nan nı̄hön nı̄hön hag nı̄ŋnabim u, Bapi hagnabim rö gı̄nab.

⁸ Kale nan magö iru nı̄banö pı̄lnab u, nı̄bi bı̄ yad nı̄ŋö yabı̄l mı̄deinabim. Anı̄b u, nı̄bi bı̄ gau kale nı̄ŋöm, Bapi yad Bı̄ mailö aij ke halö mı̄döp u nı̄ŋnaböl. *

* 15:2: Mad 3:10 * 15:6: Mad 7:19; 13:42 * 15:8: Mad 5:16

9 “Bapi yip m+dmagö yabıt̄ löp rö, yad kalöp u rö nöp m+dmagö yabıt̄ lı̄bin. Anı̄b u, kale yip cig göl gi nöp m+daı̄mim, nīnem yad kalöp m+dmagö löl gi m+deınabin.

10 Yad Bapi manö nīpe u hain gīnö, yip m+dmagö löl gi nöp m+döp. Anı̄b unbö rö nöp, kale manö yad u hain geınabim u, yad kalöp m+dmagö löl gi nöp m+deınabin. *

11 “Manö kalöp hagabin anı̄bi, yad ai gīnīg gem hagabin? Yad m+ñ m+ñ yabıt̄ gīpin rö, kale u rö nöp m+ñ m+ñ yabıt̄ gīmim, a gem, manö anı̄bi hagabin.

12 Yad pen kalöp manö k̄lö ap hagnabin: yad kalöp m+dmagö yabıt̄ lı̄bin rö u, kale abe u rö nöp pen pen m+dmagö yabıt̄ līmim. *

13 Bi ap nīpe bi nīneb nīpe gau gasi nīnöm kalıp a göm umnab u, bi anı̄bu bi nīneb nīpe m+dmagö yabıt̄ löm me, anı̄g gīnab. *

14 Yad hagnabin rö gīnabim u, kale bi nīneb yad m+deınabim. *

15 Pen uri yad kalöp bi wög gī ñeb yad ha-gagabin; kalöp bi nīneb yad hagabin. Bi wög gī ñeb gau, bi abad m+dep kale, nan kale adö u nīnagpal. Pen yad Bapi manö nīhön nīhön yip hag ñöb u, kalöp waiö hag ñı̄bin rö, kalöp bi nīneb yad hagabin.

16 Kale yip udun a gīmim gagpe; yad me kalöp udnam a gem kalöp udnö. Kale arammim, nan magö iru nöp, nan magö pör pör nöp m+deınab u pīlnı̄m a gem, kalöp wög anı̄bu hag lı̄bin. Kale

* 15:10: Jon 14:15 1Jn 2:5 * 15:12: Jon 13:34 * 15:13: Jon 10:11 1Jn 3:16 * 15:14: Mad 12:50

anig geinabim u, Bapi n+p hib yad hagmim, nan n+hön n+hön hag n+ñnabim u, hagnabim rö kalöp ñ+nab.

17 “Yad kalöp manö klö hagem hagabin, pen pen midmagö limim,” a ga. *

N+bi b+ m+ñöñ naböñ if i gau, kale Jisas n+bi b+ kal+p mulu kal n+ñbal

18 Jisas b+ n+pe gau kal+p manö r+mnap halö hagöm haga, “N+bi b+ m+ñöñ naböñ if i kalöp mulu kal n+ñnaböl u, gas+ kub an+bu n+ñagmim; Jisas n+p nöd mulu kal n+ñla rö, han+p gaböl, a g+mim gas+ u n+ñmim.

19 Kale n+bi b+ m+ñöñ naböñ if i y+p n+ñ udagpal gau rö midaiabep u, kalöp, n+bi b+ hon a göm, ud midmagö liblap. Kalöp udagnö ñ+n u, m+ñöñ naböñ if i gas+ n+ñbal rö gas+ n+ñmidim u pen kalöp udnabin a gem udnö b+ yad midpim. An+ b u me, n+bi b+ m+ñöñ naböñ if i kalöp mulu kal n+ñbal. *

20 Pen nöd kalöp manö hagnö u hauł gagmim: ‘B+ wög g+ ñeb b+ u b+ kub, b+ n+p abad midöp b+ u b+ pro, midagöp.’ An+ b u, n+bi b+ gau r+mnap y+p g+ naj g+pal rö, n+bi b+ gau r+mnap kalöp u rö nöp g+ naj g+ñaböl; pen n+bi b+ gau r+mnap manö yad n+ñ udöm hain g+pal gau rö, n+bi b+ gau r+mnap manö kale hag ñ+nabim u u rö nöp udöm hain g+ñaböl. *

21 Kale b+ y+p yuö aunö u n+p n+ñagpal rö, kale b+ yad midpim u n+ñöm, kalöp g+ naj g+ñaböl.

* 15:17: Jon 13:34 * 15:19: Jon 17:14 * 15:20: Jon 13:16

22 “Yad apem kalip manö aij hagagbnep u, nan si nan naj göm manö kub yabıl udagblap. Pen yad apem kalip hag ñi aij ginö rö, adan kale arep ap midagöp; kale nan si nan naj gipal u hadö niñbal, pen uri kale u rö nöp nan si nan naj niñebir gaböl.

23 Pen yip mulu kal niñbal rö, yip nöp wasö, Bapi nip abe mulu kal niñbal. *

24 Yad kalip aip midem, nan gagep gau gagbnep u, nan si nan naj göm manö kub yabıl udagblap. Pen yad apem nan gagep gau ginö yip mulu kal niñbal rö, Bapi yad abe nip mulu kal niñbal u me, manö kub anıbu udnaböl.

25 “Gipal anıbu, Depid nıpe God Manö au Juda kai lo hon a gipal manö rimnap kali kılın riköm haga rö nöp gipal. Nıpe manö anıbu kali kılın riköm haga, ‘Manö il midö wasö, yip yıharın nöp mulu kal niñbal,’ a ga. *

26 “Pen yad am Bapi nip hagnö, nıpe pen Bı Aı Ba Gep u nip yuö, apöm kalöp abad mideinab. Ana manö niñö nöp hag ñab u, yad bı aigale bı rö midpin u, kalöp gası ñö, niñnabim. *

27 Pen kale yad aip pör ajmidim u rö, kale abe arammim nıbi bı gau kalip, yad aigale bı rö midpin manö u hag ñıbe aran,” a ga.

16

1 Jisas manö hagöm haga, “Yad kalöp manö hagpin anıbi, niñ aij gimim me, hainö niñhön gö, yip arö gimim ap lug pakagnabim, a gem hagpin.

* 15:23: Luk 10:16 * 15:25: Sam 35:19; 69:4 * 15:26: Jon 14:26

² Pen kalöp Juda magum gep ram gau hag hön yuöm, ‘Kuöyan auagmim,’ a gïnaböl. Pen anıbu nöp wasö; hainö kalöp al pak lınıg gïnaböl u, anıg gïnabun God nıp aij gïnab a gı gası nıñnaböl. *

³ Anıg gïnaböl u, Bapi hol apıl nıñagpal rö, anıg gïnaböl. *

⁴ Yad kalöp nöd, anıg göl anıg göl gïnab a gem manö hagajın anıbu, hainö anıg unbö rö nöp geinab u, Jısas hanıp anıg gïnab a ga rö nöp gab a gımim nıñnabım a gem, kalöp manö anıbi hagabin.

Jısas, “Ana Uı aunab,” a ga

“Pen nöd yad kale aıp mıdmıdin rö, kalöp manö anıbu nöd hagagnö.

⁵ Mıñi Bı yıp yuö aunö u ado gı arabin pen kale bı ap yıp, ‘Gai arabön?’ ö göm, hag nıñagab.

⁶ Manö yad anıbi nıñmım, mıdmagö kalöp u bıg ñö, gası mlö nıñabım.

⁷ Pen kalöp nıñö hagabin, yad areinabin u, kalöp aij gïnab. Pen nıñön: yad aragnabin u, Bı Aı Ba Gep u kalöp auagnab; pen yad areinabin u, yad nıp hag yunö, kalöp aunab. *

⁸ Nıpe apöm, nıbi bı mınöñ nabön ıı i mıdpal gau kalıp gası klö ñö, kale nan si nan naij göm gac halö mıdpal ıı u nıñöm, kale aige göm kamıñ aij mıdeınaböl ıı u nıñöm, God kalıp manö kub hagnab ıı u nıñöm, nıñnaböl.

⁹ Anıb u, yıp nıñ udagpal rö, Bı Aı Ba Gep u kalıp nan si nan naij gep ıı u yıjıg göl hag ñöm, ‘Gac halö mıdpım,’ a gïnab.

* 16:2: Mad 24:9; Luk 6:22; Jon 9:22 * 16:3: Jon 15:21 * 16:7: Jon 14:16

10 Yad am Bapi aip m+deinabin niḡöm kale y+ḡ niḡagnaböl rö, Bi Aḡ Ba Gep u niḡi bi gau kal+ḡ kam+ḡ aij m+deḡ iḡ u y+ḡḡḡ göl hag ḡöm, ‘Gac halö m+ḡpim,’ a ḡ+ḡab.

11 Pen niḡi bi m+ḡnöḡ naböḡ iḡ i y+ḡ niḡ udagpal gau kal+ḡ kiḡ rö abad m+ḡdöp bi naiḡ an+ḡbu, God niḡpe niḡp manö kub hadö haga rö, Bi Aḡ Ba Gep u, Seden niḡi bi niḡpe gau u rö nöḡp manö kub niḡḡnaböl, a ḡ+ḡab. *

12 “Manö yad iru nöḡp m+ḡdöp pen manö an+ḡb gau m+ḡḡi udmim rö lagöp. *

13 Pen Ana niḡpe aueinab u, God niḡpe bi aigale bi rö m+ḡdöp manö niḡḡö an+ḡbu magöḡḡhalö kalöp hag ḡi aij ḡ+ḡab. Manö niḡpe adö r+ḡmnap ke udöm hagagnab; manö apdi niḡḡnab manö an+ḡbu nöḡp hag ḡöl ḡi, hainö ḡ+ḡab manö adö u kalöp hag ḡiḡnab.

14 Manö yad u udöm, kalöp hag ḡiḡnab. Niḡpe an+ḡḡ gö, niḡi bi gau mailö aij ke yad u niḡḡnaböl.

15 Pen Bapi nan niḡpe niḡhön niḡhön m+ḡdöp gau, magöḡḡhalö nan yad m+ḡdöp. An+ḡb u me hagpin, ‘Ana niḡpe manö yad u udöm, kalöp hag ḡiḡnab,’ a ḡiḡpin.

16 “Yöp magö ap m+ḡdöp, y+ḡ niḡagnabim; pen hainö yöp magö ap m+ḡdmim, y+ḡ kauyaḡ niḡḡnabim,” a ḡa. *

17 Jisas an+ḡḡ hageia, bi niḡpe gau kale ke nöḡp hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap m+ḡdöp, y+ḡ niḡagnabim; pen hainö yöp magö ap m+ḡdmim, y+ḡ kauyaḡ niḡḡnabim,’ a göḡp u, manö an+ḡbu iḡ niḡhön

* 16:11: Jon 12:31 * 16:12: 1Ko 3:1-2 * 16:16: Jon 14:19

m+đöp? Pen manö ap hagöp, ‘Yad Bapi arnabin,’ a göp u, n+höñ manö hagöp?’ ö g+la.

¹⁸ An+g hagöm, kale pen hag n+ñ pen hag n+ñ göm hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap’ a göp u, n+höñ g+ñ+g göm hagöp? Hagöp u hon it ap n+ñ+g+pun,” a g+la.

¹⁹ An+g hagöm, Jisas n+p hag n+ñ+ñ+g geila, n+pe ke n+ñöm haga, “Yöp magö ap m+đöp, y+p n+ñ+g+nabim; pen hainö yöp magö ap m+đmim, y+p kauyañ n+ñ+nabim,’ a g+pin manö u n+ñ+mim me, pen pen hag n+ñ+nabim ar?

²⁰ Yad kalöp n+ñö yabił hagabin, n+bi b+ m+nöñ naböñ it i y+p n+ñ udagpal gau, nan kale ke gau nöp gas+ n+ñöm m+ñ m+ñ g+ñaböl; pen kale mög gö m+łöñ göl g+ m+đeinabim. M+łöñ g+ m+đeinabim pen hainö kale kauyañ m+ñ m+ñ yabił g+ m+đeinabim.

²¹ N+bi ap ñ+ pai ñ+ñö n+ñöl g+, ilön kub udöp, pen hainö ñ+ pai r+k dap löm, magö u nöp n+pe ñ+ñ+g g+ñön ram m+nöñ aui auub u n+ñöm, ilön mab u hauł göm, m+ñ m+ñ göl g+ nöp m+đeinab.

²² Kale unbö rö, m+ñi m+đmagö ilön kale abe b+g ñöl m+đöp pen y+p kauyañ n+ñ+mim, m+ñ m+ñ yabił g+ñabim. N+bi b+ r+mnap apöm m+ñ m+ñ gep kale u udagnaböl.

²³ “Ñ+ñ hain an+bu, kale nan ap y+p hag n+ñ+g+nabim. Kalöp n+ñö yabił hagabin, Bapi n+p hib yad hagnabim hag n+ñeinabim u, hagnabim rö g+ñab. *

²⁴ Kale nöd Bapi n+p hagnabim, hib yad hagnabim, nan ap hag n+ñ+g+pim. Pen m+ñi, hib yad hagnabim

* 16:23: Mad 7:7

hag niŋbe, hag niŋnabim rö nöp giŋnab niŋöm kale miñ miñ yabiŋ giŋnabim.

25 “Bapi manö niŋpe adö u hagem, pör manö ba gau lem hagpin u pen miñi söl miðöp, manö aniŋbu rö hagagnabin; waiö nöp hagnabin.

26 Niŋn aniŋbu auö, Bapi niŋp hag niŋnabim u, hib yad hagem hag niŋnabim. Pen hib yad hag niŋnabim u, yad ke Bapi hag niŋnabim adö u hagagnabin, wasö; kale ke hib yad hagem Bapi hag niŋnabim u, niŋnab.

27 Pen niŋhön: Bapi nöp yiŋp yuö aunö u niŋ udmim, yiŋp miðmagö liŋbim u me, niŋpe ke kalöp miðmagö löp. *

28 Bapi aip miðdul arö gem miŋnön nabön iŋ i aunö; miñi miŋnön nabön iŋ i arö gem kauyan Bapi miðöp u amem aip miðeinabul,” a ga.

29 Jisas aniŋg hageia, bi niŋpe gau hagla, “Miñi manö ba gau liŋmön hagagabön; waiö yabiŋ hagabön.

30 Uri hon niŋbun, ne manö gau magöŋhalö hadö niŋban. Niŋbi bi riŋnap manö hag niŋeb kale miðeinab u, nöp hag niŋagpal magö u, ne ke niŋmön kalip hag niŋnabön. Giŋpan aniŋbu hon niŋbun, ne God aip miðmön auna,” a giŋla.

31 Aniŋg hageila, Jisas haga, “Aniŋb u, ‘Hon uri niŋ udupun,’ a giŋ gasi niŋbim ar?”

32 Söl auab — pen miñi hadö auöp I — yiŋp arö giŋmim kale ram ke ke arbe, yad ke halö miðeinabin. Pen yad ke halö miðageinabin; Bapi miðöp rö, aip miðeinabul. *

* 16:27: Jon 14:21,23 * 16:32: Mad 26:31,56

33 “Pen kalöp manö hag ñaj+n anibi, yad an dan nöp midmim, agamij mid aij gimim a gem hag ñaj+n. Minöñ naböñ if i midpim rö, kalöp m+ñör ñ+naböl. Pen gasi halö midaimim, nan niñhön niñhön minöñ naböñ if i kalöp ginab u, yad klö anibu magöñhalö ud raña migan yad u hadö libin,” a ga. *

17

Jisas Nap n+p sabe ga

¹ Jisas manö anibu hag pis göm, kumi kabö lan niñöm haga,

“Bapi. Ñ+n yip hagna u m+ñi auöp. Anib u, ne gimön, nibi bi gau niñnaböl, yad Ñ+ ne mailö aij unbö ke halö midpin; pen yad Ñ+ ne ginö, kale niñnaböl, ne Bapi mailö aij unbö ke halö midpan.

² Niñhön ginig: yip ke hagna rö, nibi bi gau gau magöñhalö abad midem, nibi bi yip hag lina gau kalip udem, kam+ñ pör middep magö u kalöp ñ+nabin.

³ Nibi bi kale, ne God niñjö añ+ nöp midpan u niñöm, yip Jisas Krai yuna u niñnaböl nibi bi gau, pör pör nöp kam+ñ midleinaböl. *

⁴ Wög yip ram minöñ if i hagna u, gi damem gi hakpin u me, nibi bi minöñ naböñ if i midpal gau kale niñbal, ne Bi mailö aij unbö ke midpan. *

⁵ Pen Bapi. Miñi ne gimön, nöd ram minöñ gi laglo ñ+n u, hol apil mailö aij unbö ke halö

* 16:33: Jon 14:27; Ro 5:1; 1Jn 5:4 * 17:3: 1Jn 5:20 * 17:4: Jon 4:34

m+daoilo u rō, uri kuöyaŋ an+ib unbö rō nöp m+deinabul. *

Jisas b+ n+pe gau a göm Nap n+ip sabe ga

⁶ “N+ibi b+ m+nöŋ naböŋ iŋ i gau r+mnap y+ip ñ+ina. N+ibi b+ an+ib gau, kale n+ibi b+ ne m+deila u pen y+ip ñ+ina. Ne aigale b+ rō m+dpän u kal+ip hag ñ+nö. Yad manö aij ne kal+ip hag ñ+nö, kale n+ij udöm, hagöp rō nöp g+ipal.

⁷ Uri kale hadö n+ijbal, yad nan n+hön g+ipin gau, yad ke gagpin. Kale n+ijbal nan n+hön ne y+ip ñ+iban u nöp udem kal+ip ñ+bin.

⁸ Manö n+hön n+hön y+ip hagna u, kal+ip hag ñ+nö n+ij udpal. An+ib u, yad nöd ne aip m+dm+dul, ne y+ip hag yuö m+nöŋ naböŋ iŋ i aunö manö u, n+ij udpal.

⁹ “Kal+ip nöp sabe gabin. N+ibi b+ m+nöŋ naböŋ iŋ i nöp n+ijlö mulu lugöp gau sabe gagabin. N+ibi b+ y+ip hagna gau nöp, n+ibi b+ ne m+dpal rō, nöp sabe gabin.

¹⁰ N+ibi b+ yad gau ke, n+ibi b+ ne gau ke wasö, n+ibi b+ hol ap+il aipen m+dpal me. Kale g+ipal an+ibu n+ijöm, n+ibi b+ r+mnap gau n+ijbal, yad b+ mailö aij ke halö m+dpin.

¹¹ Pen uri yad m+dpän u n+nabin rō, kale ke halö m+deinabol. Bapi U+! Ne klö ke halö m+dpän rō, y+ip hagaina yad u rō nöp m+dpin. Hib klö ke yab+il ne u udmön, kal+ip rarö raumön, hol ap+il j+im ñöl m+dpul rō, kale an+ib unbö rō nöp j+im ñöl m+daiöl.

¹² Yad kal+ip aip m+dem, hib ne klö an+ibu y+ip ñ+ina u udem, kal+ip rarö rauem abad m+d aij

* 17:5: Jon 1:1

gîpin. Bî ap ur gagöp. God Manö kalî kliñ rîkôm, bî ap böh nöp ap lug pakôm ilön kub udnab a gîla rö, bî anîbu nöp ur ga. Ga anîbu, God Manö nöd kalî kliñ rîkla rö nöp ga. *

¹³ “Pen ne mîdpan au nîniḡ gabin rö, miñî ulep magö ap mînöh naböh î i mîdnabin u, kale nîḡ mîdlö nîḡöl ḡî, nöp manö anîbi hagabin. Anîb u, yad mîñ mîñ yabiḡ gabin rö, kale u rö nöp mîñ mîñ yabiḡ göl.

¹⁴ Manö aij ne u kalîp hag ñînö nîḡ udpal rö, nîbi bî mînöh naböh î i gau kalîp mulu kal nîḡbal. Yad nîbi bî mînöh naböh î i gasî nîḡbal rö gasî nîḡagpin rö, kale u rö nöp nîbi bî mînöh naböh î i gasî nîḡbal rö gasî nîḡagpal. Anîb u me, nîbi bî mînöh naböh î i kalîp mulu kal nîḡbal.

¹⁵ Pen kalîp mînöh naböh î i nîbö dam ne mîdpan au ud aru, a gem hagagabin; kalîp mînöh naböh î i abad mîdaimön, Seden kalîp ḡî naiḡ gagan, a gem hagabin. *

¹⁶ Yad nîbi bî mînöh naböh î i gasî nîḡbal rö gasî nîḡagpin; kale u rö nöp nîbi bî mînöh naböh î i gasî nîḡbal rö gasî nîḡagpal.

¹⁷ Manö ne u, manö nîḡö nöp anîbu, kalîp hag ñîmön, kale uḡ mîdnaböl.

¹⁸ Ne yîp nîbi bî mînöh naböh î i mîdpal anḡ gau yuna rö, yad kalîp u rö nöp nîbi bî mînöh naböh î i mîdpal anḡ gau yubin. *

¹⁹ Wög nîhön nîhön yîp ñîban u, yad ḡî haknabin. Yad anîḡ gabin u, bî yad gau kale yîp nîḡöm, wög kale nîhön nîhön mîdeinab u, kale u

* **17:12:** Jon 6:39; 13:18 * **17:15:** Mad 6:13; 2De 3:3 * **17:18:** Jon 20:21

rö nöp gı haklan a gem, gabin.

Jisas nıbi bı nıpe gau magöñhalö a göm, nap nıp sabe ga

²⁰ “Yad nöp sabe gabin i, bı uri hagajın kalıp nöp sabe gagabin; kale manö hag ñılö, nıbi bı gau manö kale nıñ udöm, yıp nıñ udnaböl gau, kalıp abe sabe gabin.

²¹ Bapi, ne yad an dan mıdpan, yad nöp an dan mıdpın. Hol apıl jım ñöl mıdpul rö, kale magöñhalö anıb unbö rö nöp hol apıl aip jım ñöl mıdaiöl. Anıg gınab u, ne nöp yıp hag yuö aunö u, nıbi bı mınöñ naböñ it i mıdpal gau nıñ udöl.

²² Hol apıl jım ñöl mıdpul rö, kale u rö nöp jım ñöl mıdaiöl, a gem, ne mailö aij unbö ke yıp ñına u, yad pen kalıp abe u rö nöp ñıbin. *

²³ Anıb u, ne yad an dan mıdpan rö, yad kalıp an dan mıdnö me, kale jım ñöl yabıt mıdaiöl. Anıg gö me, nıbi bı mınöñ naböñ it i gau nıñ naböl, ne nöp yıp yuö aunö nıñöm ne yıp mıdmagö lıban rö, kalıp u rö nöp mıdmagö lıban.

²⁴ “Bapi! Yıp aij göp u, nıbi bı yıp ñıban gau, am yad mıdeinabin au aip mıdöm, mınöñ naböñ gı laglo ñın u, yıp mıdmagö lımön mailö aij unbö ke yıp ñına u nıñöl.

²⁵ “Bapi! Ne me bı asıñ mıdagöp! Nıbi bı mınöñ naböñ it i gau kale nöp nıñagpal. Pen yad nöp nıñbin. Nıbi bı yad gai i ne nöp yıp yuö aunö u, nıñbal.

²⁶ Ne aigale bı rö mıdpan u, yad kalıp hag ñınö. Pen hainö u rö nöp, ne aigale bı rö mıdpan u yad kalıp hag ñı aij gınabin. Anıg gem, yad ke

* 17:22: Ap 4:32

kalip an dan midno, ne yip midmagö liban rö nin
 aij göm, kale u rö nöp pen pen midmagö löl,” a ga.

18

Jisas nip ud sisi lila

(Mad 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jisas Nap nip sabe gi pis göm, bi nipe gau aip
 nig pro Kidron juöm, böñ lödan amöm, mab olip
 wög adin u arla.

² Mab olip wög adin anibu Jisas bi nipe gau
 aip pör am magum gimidal rö, Judas bi Jisas nip
 mumug ninig geia u, migan anibu nin aij ga.

³ Perisi bi gau abe, bi God nip nan sabe gep
 bi kub gau abe, Judas nip hageila, nipe am ami
 bi rimnap ut göm, God sabe gep ram polisman
 rimnap ut göm, dam Jisas mideia au amjaka.
 Kale pen pen alep nan rimnap udöm, hapö
 rimnap lam rimnap lau udöm, aueila.

⁴ Jisas nip nan nhön ginig ga u ninja u me,
 aueila u amöm haga, “An nip ulhai nin ajabim?”
 ö ga.

⁵ Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared nibö u,” a
 gila.

Hageila, Jisas haga, “Bi anibu me yad i,” a ga.
 Pen magö anibu, bi nip mumug ninja u, Judas,
 kale aip anib au mideia.

⁶ Pen Jisas, “Bi anibu me yad i,” a gö, kale jöl
 adö lili gi amöm gi dam pak la.

⁷ Jisas pen kalip kauyan haga, “An nip ulhai nin
 ajabim?” ö ga.

Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared nibö u,” a gila.

⁸ Hageila, Jisas haga, “Kalöp midö nöp hagpin, ‘Bî anîbu me yad i.’ Yîp ulhai nîŋ ajpim rō, bî gai i kalîp arō gîpe aröl,” a ga.

⁹ Ga anîbu, Jisas nöd Nap nîp haga rō nöp ga. Nîpe Nap nîp haga, “Bapî. Bî yîp ñîna gau, añî ap ur gagöp,” a ga. *

¹⁰ Pen magö anîbu nöp, Saimon Pida ru mîlö kîd daua u îp gî udöm, bî ap nîp rîmîd yîjig lau böŋ nöp rîb gî dö gî yua. Bî anîbu hib nîpe Malkas. Nîpe God nîp nan sabe gep bî kub yabî u nîp bî wög gî ñeb nîpe u mîdmîdöp.

¹¹ Pida anîg geia, Jisas haga, “Ru mîlö kîd udpan kuöyaŋ lö araŋ! Ne Bapî ñîg asî yîp ñöb u ñîŋagnabin a gîmön nîŋban ar?” a ga. *

Jisas ud Anas mîdeia au arla

¹² Jisas anîg hagö nîŋöl gî, ami bî gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nîp ud sîsî löm, nagî lî pîdöŋ göm,

¹³ kale nöd Jisas dam Anas mîdeia au arla. Bî Anas anîbu, Kaiapas nîma nîpe. Kaiapas me, mî añî anîbu, God nîp nan sabe gep bî kub yabî wög u hag lîlö, wög gî mîdeia.

¹⁴ Kaiapas nîpe me nöd Juda bî manö ud asîkep kalîp haga, “Bî añî ap umö hon magöŋhalö kamîŋ arnabun u aij,” a ga. *

Pida, “Jisas nîp nîŋagpin,” a ga

(Mad 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Pen Jisas nîp anîg göm, dam Anas ram u areila nîŋöm, Saimon Pida aip, yad Jon aip,

* **18:9:** Jon 17:12 * **18:11:** Mad 26:39 * **18:14:** Jon 11:49-51

holm+ŋ hain hain arlo. Bi God n+ŋ nan sabe gep bi kub yabi+ŋ u y+ŋ n+ŋ aij ga rö, yad amem böŋ nöŋ ram n+ŋpe manö kub hagm+dal waryö raul yaŋ arnö;

¹⁶ pen Pida n+ŋpe höŋ löyaŋ adö m+deia. Yad pen ado gi apem, n+ŋbi ajöŋ i+ŋ abad m+deia u n+ŋp hagem, Pida n+ŋp u+ŋ gi waryö raul yaŋ arlo.

¹⁷ Pen n+ŋbi ajöŋ i+ŋ abad m+deia u, Pida n+ŋp haga, “Ne u rö nöŋ Jisas bi n+ŋpe ap ar?” a ga.

Hageia, Pida haga, “Yad wasö,” ga.

¹⁸ Pen Kaiapas n+ŋp wög gi ñeila bi gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, kal+ŋp y+ŋgön gö, mab b+ŋc run magö aŋ an+ŋb au p+ŋböŋ m+deia, uraköl mali m+deila. Pida n+ŋp u rö nöŋ y+ŋgön gö, ap aŋ an+ŋb au se göl, kal+ŋp aip mab mali m+deia.

Anas Jisas n+ŋp manö hag n+ŋa

(Mad 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Pen Anas, bi God n+ŋp nan sabe gep bi kub yabi+ŋ nöŋ m+dm+düp u, Jisas n+ŋp hag n+ŋa, “N+ŋbi bi ne n+ŋbi bi an? Ne manö n+ŋhön n+ŋhön n+ŋbi bi ne hag ñ+ŋban?” a gi n+ŋa.

²⁰ Hageia, Jisas pen haga, “Yad manö r+ŋmnap pi gem hag ñagnö; bi kale gau n+ŋ m+dlö n+ŋjöl gi, Juda magum gep ram gau abe, God sabe gep ram u abe, pör waiö hag ñ+ŋbin.

²¹ An+ŋb u, n+ŋhön gi n+ŋg y+ŋp manö hag n+ŋabön? N+ŋbi bi manö hagnö n+ŋ m+deila r+ŋmnap daumim hag n+ŋmim. Manö n+ŋhön n+ŋhön hagnö u n+ŋjbal me,” a ga.

²² Jisas an+ŋg hageia, God sabe gep ram abad m+dm+düp polisman ap, n+ŋp alaun u paköm haga,

“Nihön ginig bi God nıp nan sabe gep bi kub yabił u nıp manö anıbu rö hagabön?” ö ga.

²³ Hageia, Jisas haga, “Yad manö pıral ap hagpin a gımön, manö pıral hagpin anıbu nıbi bi gai i kalıp waiö hag ñımön. Pen manö niñö hagpin u, ne nihön ginig yıp pakajan?” ö ga.

²⁴ Jisas nıp nagı lı rıbık gıla rö midö niñöl gi, Anas hagö kale Jisas nıp dam, bi God nıp nan sabe gep bi kub yabił hain nıbö u, Kaiapas, ud arla.

Pida kuöyan, “Jisas nıp niñagpin,” a ga

²⁵ Pen Pida nıpe anig uraköl gi midöm mab mali midö niñöl gi, bi rımnap nıp hagla, “Bı anıbu bı ap me ne i ar?” a gıla.

Hageila, Pida hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga.

²⁶ Pen bı au Pida rımid rıb gi dö ga u, bı rıdik lö lö nıpe ap God nıp nan sabe gep bi kub u nıp wög gi mideia. Nıpe apöm, Pida nıp haga, “Yad nöp niñbin, ne bı anıbu aip mab olip wög adıñ au midajan ar?” a ga.

²⁷ Hageia Pida kauyan hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga. Anig hagö niñöl gi, adıñ kılakıl wiñ ala.*

Jisas nıp dam Pailod mideia au arla

(Mad 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Ram rık dam lö niñöl gi, Juda kai kale Jisas nıp Kaiapas ram anıbu nıbö dam Rom gapman bı kub Pailod ram kub u arla. Juda kai hagla, “Hon Rom bı ram raul i arno, hanıp asıñ uł gınab niñöm hon Pasopa nan niñun rö lagnab,” a göm, höñ giyan mideila.

* 18:27: Jon 13:38

29 Anɪb u, Pailod höŋ amöm haga, “Bɪ i nɪp nɪhön manö nɪŋmim daubim?” ö ga.

30 Hageia, kale hagla, “Nɪpe nan naij ap gagböp, nöp anɪg dauagbnop,” a gɪla.

31 Hageila, Pailod haga, “Kale dam lo kale adö u ke hagöp rö nɪŋmim, manö kub hagim,” a ga.

Hageia, Juda kai pen hagla, “Hon nɪbi bɪ gau kalɪp manö kub hagin, al pak lɪno umöl, lo adö u mɪdagöp. Rom gapman gau hanɪp wasö gɪpal,” a gɪla. *

32 Juda kai anɪg gɪla u, Jisas yɪp aigöl gɪlö umnabin, a göm, haga rö nöp gɪla. *

33 Pen Juda kai anɪg hageila, Pailod kauyaŋ ado gɪ ram raul yaŋ amöm, Jisas auayaŋ a gö, aueia nɪp haga, “Ne Juda kai kiŋ kale u aka?” ga.

34 Hageia, Jisas haga, “Manö yɪp hag nɪŋabön u, maj mɪgan ne u ke hagabön aka nɪbi bɪ rɪmnap maj mɪgan kale u udmön hagabön?” ö ga.

35 Hageia, Pailod haga, “Yad Juda bɪ wasö. Juda kai ne gau nöp, bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub ne gau nöp me, nöp dapöm ñɪmagö yad ñɪbal. Ne nan nɪhön gaina anɪg gɪpal?” ö ga. *

36 Hageia, Jisas haga, “Yad nɪbi bɪ udem abad mɪdeinabin u, kiŋ mɪnön naböŋ iɪ i mɪdpal rö, mɪdageinabin. Yad mɪnön naböŋ iɪ i kiŋ mɪdnɪg gaibnep, Juda nɪbi bɪ gau yɪp nagi lun, a gɪlö, nɪbi bɪ yad gau uraköm kale aip pen pen alblap. Pen yad nɪbi bɪ udem abad mɪdeinabin nagi u ke mɪdöp; mɪnön naböŋ iɪ i rö wasö,” ga.

* 18:31: Jon 19:6-7 * 18:32: Jon 3:14; 12:33 * 18:35: Jon 1:11

³⁷ Anig hageia, Pailod haga, “Anib u, ne kin ap aka?” ga.

Hageia, Jisas haga, “Me ne hagpan me u. Adö anibu nöp me, Bapi God gö, yip minöñ naböñ if i yag daulö, majö gem, manö niñö yuö yabił u hag ñibin. Nibi bi manö niñö yabił udun, a gi gasi niñbal gau, manö yad u udpal,” a ga.

³⁸ Anig hageia, Pailod haga, “Pen manö gau nibö gau nibö ke ke iru nöp midöp u, hon aigöl gun manö niñö yabił me u, a gun niñun?” ö ga.

Juda nibi bi Pailod nip hagla, “Jisas nip al pak limim,” a gila

(Mad 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailod manö anibu hagöm, kauyan höñ amöm, Juda kai kalip haga, “Yad nipe nan naij ap gajip niñagpin.

³⁹ Pen hon Rom gapman, mi u mi u, Pasopa ñin kub u auajip, bi nagiman kale ap yiharin hubik yubun. Anib u, Juda kai kin kale u, yiharin hubik yunö arnim aka?” ga.

⁴⁰ Hageia, meg migan dap ranöm hagla, “Nip wasö! Hon Barabas nip hubik yumön!” a gila. Bi Barabas anibu, nibi bi gau wañ wañ gö gapman kai kalip aip pen pen alla.

19

Pailod Jisas manö kub haga

¹ Anig hageila, Pailod ami bi nipe gau hagö, Jisas nip nagi udöm pak ado malo gila.

² Anig göl paköm, nan kalı kalı halö rımnap udöm, kiñ libal rö usajıl bad ap göm, Jisas nıp rol gı ñöm, wañj mu mılö bö ap lı ñöm, *

³ nıp kuöyañ amöm kuöyañ amöm hagla, “Ne Juda kai kiñ kale, ne pör nöp mıdaimön!” a gıla. Anig hagöl gı, nıp mulu maj mıgan pakla.

⁴ Pen Pailod kuöyañ höñ amöm, Juda nıbi bı kalıp haga, “Nıñim! Yad Jisas nıp höñ i daunabin niñöm kale niñnabim, yad nıpe nan naij göp ı ap ulhai niñagpin,” a ga.

⁵ Pen Jisas nıp usajıl kalı kalı halö bad u rol gı ñöm, wañj mu mılö bö adö lı ñıla u halö auö niñöl gı, Pailod kalıp haga, “Nıp niñim!” a ga.

⁶ Anig hageia, bı God nıp nan sabe gep bı kub gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nıp niñöm manö bııtö göm hagla, “Nıp mab ba lañ al pak lımim! Nıp mab ba lañ al pak lımim!” a gıla. Anig hageila, Pailod haga, “Kale ke nıp dammim, mab ba lañ al pak lımim. Yad nan naij göp ı ap ulhai niñagpin!” a ga.

⁷ Hageia, Juda kai hagla, “Nıpe, ‘Yad God Nı nıpe,’ a ga u, lo hon ap hagöp, ‘Umnım,’ a göp,” a gıla.

⁸ Anig hageila, Pailod niñöm, rapın piñiñ göm,

⁹ kuöyañ ram raul yañ amöm, Jisas nıp hag niñöm haga, “Ne ram mınöñ gai nibö?” ö ga. Hageia, Jisas manö ap pen hagaga. *

¹⁰ Pailod haga, “Ne yıp manö hagagnabön ar? Ne niñban. Yad nöp abad mıdpin. Anıb u, nöp hubık yunıg hubık yunabin; pen nöp mab ba lañ al pak löl, a gınö, al pak lınaböl,” a ga.

* 19:2: Luk 23:11 * 19:9: Mad 27:12

11 Hageia, Jisas haga, “Pen ne yip abad midpan u, ne ke wasö, God nöp hagö abad midpan. Anib u, yip gi naij gabön marö u, ne nöp udagnabön; bi yip udöm nöp ñöb u, marö kub yabił u udnab,” a ga. *

12 Jisas anig hageia, Pailod nip yiharin hag yuin, a göm, gasi niŋa u pen Juda kai nip blałö gi hagöm hagla, “Ne Jisas nip hubik yunabön u, Rom bi kub Sisa bi niŋeb nipe midageinabön. Bi, yad kin midpin, a gipal gau, Sisa aip pen pen al lun, a göm me, manö anibu rö hagpal,” a gila. *

13 Anig hageila, Pailod manö anibu niŋöm, am Jisas nip uł gi höŋ amöm, nipe am bi manö ud asikep sea adö au laŋ gila adö u asika. Ka asika anibu, “Kabö Adan” a gimidal. Pen Arameik manö löm, “Gabada” a gimidal.

14 Pen ñin anibu, Juda nibi bi Pasopa nan kale magum gep ñin. Sidö aŋ kub laŋ magö u, Pailod kalip haga, “Kin kale me i!” a ga.

15 Hageia, meg magö dap ranöm hagla, “Nip al pak li! Nip mab ba laŋ al pak li!” a gila.

Hageila, Pailod haga, “Kin kale anibi mab ba laŋ al pak linam?” ö ga.

Hageia, bi God nip nan sabe gep bi kub gau hagla, “Kin hon ap midagöp; Rom bi kub Sisa nöp midöp,” a gila.

16 Pen anig gi hag damöm, Pailod manö kalip u udöm, ami bi gau kalip haga, “Jisas nip dam mab ba laŋ al pak limim,” a ga.

* 19:11: Jon 10:18; Ap 2:23; Ro 13:1 * 19:12: Luk 23:2; Ap 17:7

Jisas n̄ip mab ba laŋ al pak l̄ila

(Mad 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Pen n̄ip al pak lin̄ig ḡila mab u, Jisas n̄ip ñl̄ö, n̄ipe dam “Wip Nab̄ic Cög Ij” a ḡipal dum u apjaka. Dum an̄ibu, Arameik manö l̄öm “Golgoda” a ḡim̄idal.

¹⁸ Jisas n̄ip mab kros cip̄i pak l̄öm, b̄i m̄ihöp, ap b̄öŋ lap, ap b̄öŋ lap, al pak l̄ila. Jisas aŋ au m̄ideia.

¹⁹ Pen Pailod hagö, b̄i n̄ipe gau mab po ap udöm kal̄i k̄liñ r̄iköm, Jisas n̄ip al pak l̄ila mab ba nab̄ic au ḡidaŋ d̄iŋam ḡila. Kal̄i k̄liñ r̄ikla manö u:

JISAS NASARED N̄IBÖ JUDA KAI KIŊ KALE ME I.

²⁰ Manö añ̄i adö an̄ibu nöp, Arameik manö kal̄i k̄liñ r̄iköm, Ladin manö kal̄i k̄liñ r̄iköm, Grik manö kal̄i k̄liñ r̄iköm ḡila me, Jerusalem söl an̄ib au m̄ideia rö, Juda n̄ibi b̄i iru nöp amgö li n̄iŋla.

²¹ Pen God n̄ip nan sabe gep b̄i kub gau am Pailod n̄ip hagla, “Manö kal̄i k̄liñ r̄ikpan u kabö rö gagöp. ‘Juda kai kiŋ kale’ manö u m̄idagain̄m; ȳihar̄iŋ haggmön, ‘N̄ipe hagöp, “Yad Juda kai kiŋ kale m̄idpin,” a göp,’ a ḡimön, manö an̄ibu nöp kal̄i k̄liñ r̄ikmön,” a ḡila.

²² An̄ig hageila pen Pailod pen haga, “Yad manö n̄ihön kal̄i k̄liñ r̄ikpin u, an̄ig göl nöp m̄idnab,” a ga.

²³ Pen Jisas n̄ip mab ba laŋ al pak l̄öm, ami b̄i m̄ihau m̄ihau Jisas waŋij n̄ipe gau balu ke ke udöm, waŋij m̄ilö bö göm al dör gagla u, u rö nöp balu udn̄ig hagla,

²⁴ “Pabu gagun! Ȳihar̄iŋ sadu rö gun, b̄i an udn̄im u, n̄ipe udnab,” a ḡila. Ḡila an̄ibu, God hadame nöp n̄ibi b̄i gau kal̄ip gas̄i ñö, God Manö u kal̄i k̄liñ r̄iköm, hainö an̄ig ḡinaböl, a ḡila u me,

hainö anig unbö rö nöp gila. Manö anibu kalı kliñ riköm haga,

“Waıj yad u balu ke ke udöm,

waıj milö bö yad u, sadu rö gun udun, a gila,” a gila. *

²⁵ Pen ñın anibu, Jisas nıme u, nımañ u, Klopas nıbin Maria u, Maria Magdala u, ap Jisas nıp al pak lıla goł söl anıb au mıdeila. *

²⁶ Yad Jon, Jisas yıp mıdmagö limıdöp bı u, u rö nöp ap söl anıb au mıdainö u me, Jisas yıp nıñöm, nıme Maria nıp haga, “Nıbi me, ñı ne me u,” a ga. *

²⁷ Anig hagöm, nıpe pen nıme Maria nıñöm yıp haga, “Name ne me u,” a ga. Anig hagö nıñöl gı, ñın anibu, Jisas nıme nıp uı gı ram yad u damem, aıp mıdmıdul.

Jisas uma

(Mad 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Jisas nıña, wög adö nıpe u magöñhalö gı haka u me, God Manö haga u nıñö lınım a göm haga, “Yıp rugu mıtep göp,” a ga. *

²⁹ Pen ñıg wain asi barol ap dap anıb au lılö mıdeia u me, ami bı ap, nan hain bad ap udöm, wain asi anibu löm, ud mab hisop lö adıñ u abös alöm, dap ranöm Jisas maj hañ adö nıp u la. *

³⁰ Jisas ñıg wain asi anibu nıñöm haga, “Naböñ juöp,” a göm, ubör yıhöhöy göm, ana nıpe ña.

Jisas rıglöm nıpe u bıñıñ gıla

* **19:24:** Sam 22:18 * **19:25:** Mad 27:55-56 * **19:26:** Jon 13:23

* **19:28:** Sam 22:15 * **19:29:** Sam 69:21

31 Pen Juda bi kub gau, kagoŧ ñin u dugo magö u hadö auajip niñöm hagla, “Rol God nip sabe gep ñin hon u, wip gau mab ba laŋ midagaiöl,” a göm, am Pailod nip hagla, “Bi mab ba laŋ al pak libal gau, ami bi gau ma kalip gau pa jö gila, yinid umlö, ud minöŋ yaŋ löl,” a gila. *

32 Hageila, Pailod ami bi gau kalip hagö, am bi Jisas aip al pak lila mi hau, ma kalip gau pa jö gila.

33 Pen Jisas ma nip u pa jö gun a göm niñla, nipe hadö uma. Anig ga u me, ma nipe u pa jö gagla.

34 Pen ami bi ap, waŋab ap udöm, Jisas nip riglöm adin au binin gö, adin hagape halö, ñig halö luga.

35 Anib u, kale nibi bi manö kali kün rikabin anibi niñabim gau abe Jisas nip nin udmim, a gem, yad Jon, Jisas nip ga u amgö yad ke niñbin rö, kalöp manö niñö yabit anibi hagem kali kün rikabin. *

36 Pen ga anibu, God hadame nöp nibi bi gau kalip gasi ñö, God Manö u kali kün riköm, hainö anig ginaböl, a gila u me, hainö anig unbö rö nöp gila. God Manö u kali kün riköm hagla, “Le nipe u, ap pa jö gagnaböl,” a gila. *

37 Pen manö ap hagla, “Bi nip binin gajal u nip niñaböl,” a gila. *

*Josep nipe Jisas hañ roman dam rigöl ga
(Mad 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

38 Bi Arimadia daun nibö ap, Jisas manö nipe nin uda u pen, Juda bi kub kalip pinin göm,

* 19:31: Dud 21:22-23 * 19:35: Jon 21:24 * 19:36: Eks 12:46; Nab 9:12; Sam 34:20 * 19:37: Sek 12:10; Rep 1:7

Jisas n̄p n̄ŋ udpin, a göm, waiö hagagm̄döp. B̄i an̄ibu hib n̄ipe Josep. N̄ipe Jisas n̄p dam r̄igöl ḡnam, a göm, am Pailod n̄p hag n̄ŋö, yau a gö, ud ara.

³⁹ Nikodimas n̄ipe Josep aip arlö. Nikodimas, b̄i au nöd am Jisas n̄p s̄bön yaŋ n̄ŋa b̄i u. Nikodimas nan haŋŋ aij auep iru nöp, kilo unbö ñ̄njuöl ado ḡi da unbö aip b̄öŋ daŋ (35) rö, udöm ara. Nan haŋŋ aij auep an̄ibu, mab mö c̄il u abe, mab alos c̄il u abe udöm ḡila. *

⁴⁰ Pen kale m̄höp am wip he u ud as̄ik dap lugmil, Juda n̄bi b̄i ḡim̄dal rö, mab c̄il ud ara u, wip he gau anöŋ l̄i ñ̄mil, lin̄in ud waŋŋ rud ḡila pro m̄lö u udmil, wam wam ḡilö.

⁴¹ Jisas mab ba laŋ al pak l̄ila ka an̄ib söl au wög ad̄iŋ ap m̄deia. Wög ad̄iŋ an̄ibu aŋ au kabö m̄gan ḡisön nöp luöm, wip r̄igöl gagla ap m̄deia.

⁴² Juda kai God n̄p sabe gep ñ̄in kale u söl söl ga rö, ȳŋd̄ r̄igöl gul a ḡimil, kabö m̄gan yöp söl an̄ib au r̄igöl ḡilö.

20

Wip r̄igöl ḡila u kuö nöp m̄deia

(Mad 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Sade ñ̄in u, ram r̄ikn̄ig gö n̄ŋöl ḡi, Maria Magdala wip r̄igöl ḡila m̄gan amöm n̄ŋa, kabö kub wip r̄igöl p̄ŋ ḡila u, l̄iŋ ḡi am goŋ au m̄deia.

² N̄ipe n̄ŋöm, kauyaŋ ḡi dö ḡi ap Saimon Pida hol m̄hön m̄dailo u apöm haga, “B̄i Kub u n̄p agam̄ij ud arbal; pen dap l̄ibal au n̄ŋagpun,” a ga.

* 19:39: Jon 3:1-2

3-4 Anig hageia, Pida hol mihönj niñnig gi dö yabił gul hadlo. Yad nöd amjakem,

5 hön adö löyanj nöp midem, kabö migan jin sipsip niñnö wałij bad gau nöp mideia.

6-7 Pen Saimon Pida nipe hain apöm, kabö migan u hiikid amöm niña, Jisas nip wałij wam halö yula gau hubik gaga; rigöl gila rö nöp mideia. Pen wałij nabıc jin pıral wam gıgabö gila u, u rö nöp hubikaga; pıral gıgabö gila rö nöp asik gi ke au mideia.

8 Yad nöd wip rigöl gila au apjaknö pen uri yad u rö nöp kabö migan hiikid amem niñnö, wałij gau wam halula rö mideia u me, anıbu Jisas uraköp, a gem niñ udnö.

9 Pen ñin anıbu, God Manö kalı kliš riköm, Jisas umöm uraknim, a gila manö u, hol niñ aij gaglo.
*

10 Anig niñjul ado gi ram arlo.

*Maria Magdala Jisas waiö lö niña
(Mad 28:9-10; Mak 16:9-11)*

11-12 Pen Maria wip rigöl gila rigöl migan anıbu hön adö au uraköl midöm mitönj göl gi mideia. Mitönj göl gi midöl gi, jöl magö dudu gi kabö migan jin sipsip niña, ejol wałij rud lilö mihau, Jisas wip he nöd mideia ka anıbu asik midöl gi, ap nabıc adıñ jin, ap ma adıñ mıñ, midailö.

13 Ejol anıb mihau Maria nip haglö, “Nihön ginig mitönj gabön?” ö gılö.

Hagailö haga, “Bi Kub yad u nip damöm gai dam libal u niñagpin!” a ga.

* 20:9: Ap 2:24-32; 1Ko 15:4

14 Anig hagöm, ado göm niŋa, Jisas urak mɪdeia. Pen niþ niŋö, bi unbö ke rö la. Jisas niŋa u pen u Jisas nöp a göm niŋaga. *

15 Jisas pen Maria niþ haga, “Niþi me. Niþön giŋig miþöŋ gabön? An niþ ulhai niŋabön?” ö ga.

Hageia, Maria haga e, bi wög adiŋ nap niþö u nöp yiþ hagab, a göm haga, “Bi kub niŋeb. Wip u ud arbin, a giþmön, gai dam liþan u yiþ hagaimön, yad ud arnam,” a ga.

16 Hageia, Jisas haga, “Maria!” a ga.

Hageia, Maria, Arameik manö löm, “Rabonai!” a ga. Manö haga aniþu, “Manö Hag Ñeb Bi.”

17 Hageia, Jisas haga, “Yad ram miþnön iþ i arö gem, Bapi ado giþ au laŋ aragiŋ rö, yiþ ud miþdagaimön. Pen ne arammön, mam bi kalip hagmön, ‘Jisas hagöp, “Yad Bapi yad, Bapi kale, God yad, God kale miþdöp u ado giþ arabin,” a göp,’ a giþmön,” a ga. *

18 Jisas anig hageia, Maria Magdala am Jisas bi niþe gau kalip haga, “Yad Bi Kub u niþ niŋem auabin,” a ga. Anig hagöm, Jisas manö niþön niþön niþ haga u, Maria niþe Jisas bi niþe kalip manö aniþu haga.

*Jisas waiö lö bi niþe gau niŋla
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

19 Pen Sade ñiŋ u, siþdö wad ara niþöm, bi niþe gau Juda bi kub gau kalip piþiŋ göm, ram raul amöm aþöŋ u giþiþ piþdön göm, agamiþ mɪdeilla niþöm, Jisas ap aŋ aniþ au waiö löm haga, “God kalöp abad mɪdeiaŋ,” a ga.

* **20:14:** Luk 24:16; Jon 21:4 * **20:17:** Ro 8:29; Hib 2:11-12

20 Anig hagöm, ñimagö ur nipe gau kalip yamöm, rıglöm böñ lau yamöm ga. Bı nipe gau niñöm, u Bı Kub nöp, a göm, miñ miñ yabıt gıla.
*

21 Jisas pen kalip kuöyañ haga, “God kalöp abad mıdeiañ. Bapi yıp hag yuö apem wög nipe gıpin rö, kalöp pen abe hag yuabin,” a ga.

22 Anig hagöm, kalip pu göl gı haga, “Ana Uıt u udmim.

23 Nıbi bı rımnap nan si nan naij gıpal gau niñmim arö gı nabim u, God u rö nöp niñöm arö gı nab. Pen niñmim arö gı nabim u, God u rö nöp niñöm arö gı nab,” a ga. *

Jisas waiö lö bı nipe Domas niñ nıña

24 Pen Jisas ap waiö löm kalip manö haga ñın anıbu, bı nipe Domas, hib ap Nı Ramö a gı mıdal u, kalip aip mıdageia.

25 Anıb u, hainö Jisas bı nipe Domas niñ hagla, “Bı Kub u niñbun,” a gıla.

Hageila, nipe pen haga, “Anig hagabim u pen ñimagö nipe cıpıt pakla u abe, rıglöm bı nıñ gıla u abe, amgö yad ke niñem ñimagö yad ud niñnabin u me, manö anıbu niñ u dem, uraköp, a gem niñ udnabin; wasö u wasö,” ga.

26 Anig hagöm, pen wik añı ap mıdöm, Jisas bı nipe gau Domas aip kuöyañ ram raul u mıdeila. Ajöñ gıñ pıdöñ gıla u pen Jisas nipe ap anıb au waiö löm haga, “God kalöp abad mıdeiañ,” a ga.

27 Jisas anig hagöm, Domas niñ haga, “Ñimagö ne u, yıp cıpıt pakla u ud nöñ. Ñimagö yad nöñ.

* 20:20: Jon 16:22; 1Jn 1:1 * 20:23: Mad 16:19

Riḡlöm böḡ yad b+iḡḡ ḡila aui abe ud nōḡ. Gas+i m+iḡo lagmōn, y+iḡ n+iḡ udmōn,” a ga.

²⁸ Hageia, Domas haga, “B+i Kub yad, God yad!” a ga.

²⁹ Pen Jisas Domas n+iḡ haga, “Y+iḡ waiō n+iḡmōn me, y+iḡ n+iḡ udpan. Pen n+iḡi b+i y+iḡ waiō n+iḡagōm, y+iḡ n+iḡ udnabōl gau, m+iñ m+iñ yab+iḡ ḡ+nabōl,” a ga. *

Jon manō an+iḡi n+iḡhōn ḡ+iḡḡ kal+i kḡiñ r+iḡa

³⁰ Pen manō kal+i kḡiñ r+iḡabin an+iḡi, hon Jisas b+i n+iḡe gau n+iḡ m+iḡdno n+iḡōl ḡi, Jisas nan gagep ke ke iru nōḡ ḡ+iḡm+iḡdōḡ rō, magōḡḡhalō kal+i kḡiñ r+iḡagpin.

³¹ Pen kale, Jisas nōḡ me, Kraiḡ u, God Ñ+i n+iḡe yab+iḡ u nōḡ, a ḡ+iḡmim, n+iḡ n+iḡ udpe, kalōḡ udō, n+iḡ aip kam+iḡ m+iḡdeinabim, a gem, manō an+iḡi kal+i kḡiñ r+iḡkpin. *

21

Jisas waiō lö b+i n+iḡe unbō mudun j+iḡ u n+iḡ n+iḡḡla

¹ Pen hainō hon Jisas b+i n+iḡe gau Ñ+iḡ Waḡō Daibirias au m+iḡdaino n+iḡōm Jisas n+iḡe waiō lö n+iḡḡno. N+iḡhōn ga u hagn+iḡ gabin.

² Saimon Pida u, Domas u (hib ap Ñ+i Ramō a gal u), Nadanyel Kena daun, ram m+iḡnōḡ Galili au n+iḡbō u, Sebedi ñ+i Jems hol mamil m+iḡhau, Jisas b+i n+iḡe m+iḡhōḡ halō aip, j+iḡm ñōl am Ñ+iḡ Waḡō Daibirias au m+iḡdaino.

³ Saimon Pida han+iḡp haga, “Yad kabsaḡ nan arabin,” a ga. Hageia, “Hon aip arnabun,” a gun,

* **20:29:** 1Pi 1:8 * **20:31:** Jon 3:15; Ro 1:17; 1Jn 5:13

am nɪp aip ñig magɪb udun, gɪ ajno ajno ram rua pen kabsaɪ rɪmnap udagno. *

⁴ Pen sidö lim gö nɪŋöl gɪ, Jisas ap ñig waŋö goɪ au mɪdeia. Nɪp nɪŋno pen u Jisas nöp a gun nɪŋagno.

⁵ Nɪpe hanɪp haga, “Ñi game. Kale kabsaɪ nan gɪ aj wasö nɪŋbim ar?” a ga. Hageia, hon yau a gɪno.

⁶ Anɪg hagaino, hanɪp haga, “Uben u ud ñig magɪb ñimago yɪjig kɪd lau adö yumim me, kabsaɪ rɪmnap udnabim!” a ga. Hageia, uben u ud ñig aŋ yaŋ yuun, kabsaɪ iru yabɪɪ nöp udun, ɪp gɪno aunɪm rö laga.

⁷ Anɪg geia, yad Jon, Pida nɪp hagnö, “Bɪ anɪbu Bɪ Kub u nöp,” a gɪnö. Anɪg hagainö, Pida nɪŋöm, waɪj nɪpe au la u ud hib nab aŋ au gɪdaŋ pɪralöm, ujaŋɪd ñig aŋ yaŋ la. *

⁸ Hon bɪ rɪmnap ñig magɪb adö u mɪdun, uben kabsaɪ halö ap ran jaköm mɪdeia u, ɪp gɪ dap, mɪlö gau wasö, mida unbö ñɪŋjuöl mamɪd (100) rö nöp, ñig goɪ au auno.

⁹ Goɪ anɪb au apun nɪŋno, mab in bɪc ara adö u, kabsaɪ rɪmnap in mɪdeia. Bred rɪmnap u rö nöp mɪdeia.

¹⁰ Pen Jisas hanɪp haga, “Kabsaɪ mɪñi udpim gau, rɪmnap dauim,” a ga.

¹¹ Hageia, Saimon Pida ñig magɪb adö u amöm, nɪpe aip uben kabsaɪ iru nöp (153) mɪdeia anɪbu kabö kuɪup adö au ɪp gɪ dauno. Uben u marö ga pen pa gɪ dö gaga. *

* **21:3:** Luk 5:4-7 * **21:7:** Jon 13:23; Mad 14:29 * **21:11:** Luk 5:6

12 Jisas pen hanip haga, “Apim, nan ñiñjim,” a ga. Hon pen nable gö, ne bi an ammön midpan a gun nip hag niñagno; u Bi Kub u nöp a gun, niñjun arö giño.

13 Jisas nipe am bred u udöm, hanip nime löm, kabsal abe ud hanip nime löm gö, ñiñno.

14 Pen Jisas umöm uraköm, hanip bi nipe gau ij miñhau niñgan waiö lö nip niñno. *

Jisas Pida nip manö haga

15 Pen hon nan ñiñ piñ gun, Jisas Saimon Pida nip hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Bi gai i rö wasö; ne yip niñö nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip pi yad gau, abad midaimön,” a ga.

16 Jisas anig hagöm, kauyan hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip niñö nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip yad gau abad midaimön,” a ga. *

17 Jisas kauyan pen hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip midmagö liban aka?” ga.

Pen Jisas anig göm, manö adö añi anibu nöp, “Ne yip midmagö liban aka?” hag niñöm hag niñöm gö me, Pida gasi iru niñöl gi haga, “Bi Kub. Ne nan gau magöñhalö niñban. Anib u, yad nöp midmagö libin u, ne hadö niñban me,” a ga.

* 21:14: Jon 20:19,26 * 21:16: Ap 20:28

Hageia, Jisas haga, “Anib u, sipsip yad gau abad mɨdaimön.

¹⁸ Yad nöp niṅö yabiḥ hagabin, ne bi praj rö mɨdaina ñin u, walij gasi ne ke niṅna rö ud limön ajmidan. Pen ne hainö bi mɨlep linabön ñin u, ne ñimagö ne gɨlan gɨ mɨdö niṅöl gɨ, bi ke niḅö ap nöp nagi adiköm, aragnabön mol u uḥ gɨ ud arnab,” a ga.

¹⁹ Jisas manö haga anibu, niḅi bi rimnap hainö Pida al pak linaböl u, Jisas nöd niṅa me u. Niḅi bi hain niḅö gau, Pida niḅ nan niḅön gɨnaböl umnab u niṅöm, God niḅe mailö aij unbö ke halö mɨdöp u niṅnaböl. Pen Jisas Pida niḅ haga, “Yiḅ hain gɨmön,” a ga. *

²⁰ Jisas manö anibu haga niṅöm Pida ado göm niṅa, yad bi Jisas mɨdmagö limɨdöp u mɨdainö. Yad bi anibu me, nöd Jisas Pasopa nan niṅ mɨdeia iḥ au asik mɨdem hag niṅnö, “Bi Kub. An nöp mumug gɨnab?” ö gɨnö. *

²¹ Pida yiḅ niṅöm Jisas niḅ haga, “Bi Kub. Bi i niḅ niḅön gɨnab?” ö ga.

²² Hageia, Jisas haga, “U gasi yad. Yad hagnö niḅe mɨdep nöp mɨdö niṅöl gɨ, ado gɨ aunabin u, manö ne wasö. Pen ne yiḅ hain gɨmön,” a ga.

²³ Jisas manö haga anibu, niḅi bi niḅ niṅ udla rimnap hagla, “Jisas bi niḅe anibu umagnab,” a gɨla. Pen Jisas bi niḅe anibu umagnab a göm manö anibu hagaga; niḅe yiḅharinḅ haga, “Yad hagnö, niḅe mɨdep nöp mɨdö niṅöl gɨ, ado gɨ aunabin u, manö ne wasö,” ga.

* **21:19:** Mad 16:24-25; 2Pi 1:14 * **21:20:** Jon 13:23-25

²⁴ Jisas bi nipe anibu me, nipe ke manö anibi kalı klijn riköm, magöñhalö manö niñö yabıñ nöp midöp u niñöm, kalı klijn riköp me u. *

²⁵ Jisas nan adö ke ke iru nöp ga u pen manö anibu yöp rimnap nöp añ auı kalı klijn riköp. Yad niñnö, manö anıb gau magöñhalö kalı klijn rik buk iru nöp yañ liblap, mınöñ naböñ i pro gö, dam lep ka u midagaiböp. *

* **21:24:** Jon 19:35 * **21:25:** Jon 20:30

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d